

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM IV. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE
ÖĞRENCİLERİN DUYUŞSAL VE BİLİŞSEL GİRİŞ
DAVRANIŞLARININ FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

113841

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Kemal GÜVEN

113841

Hazırlayan
Ahmet KURNAZ

KONYA-2002

T.C. YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

KONYA

Ahmet Kurnaz'a ait "İlköğretim Dördüncü Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerin Duyuşsal ve Bilişsel Giriş Davranışlarının Farklı Değişkeler Açısından İncelenmesi" ile ilgili çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Akademik Unvan Adı Soyadı

Başkan

Prof. Dr. Musa Gürsoz

Akademik Unvan Adı Soyadı

Yrd. Doç. Dr.

Ali Murat SÜN BÜL
S.Ü. Eğt. Fak. Eğt. Bil. Böl.

Akademik Unvan Adı Soyadı

Yrd. Doç. Dr. Kemal GÜVEN

ÖZET

“İlköğretim dördüncü sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin bilişsel giriş davranışlarının ve duyuşsal giriş özelliklerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi” konulu bu araştırma ile, Sosyal Bilgiler dersine başlamadan önce öğrencilerin sahip olduğu bilişsel giriş davranışları ve duyuşsal giriş özellikleri ile Sosyal Bilgiler dersindeki başarıları arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

2000 – 2001 öğretim yılında Konya şehir merkezi, Çumra ilçesi ve buraya bağlı kasaba ve köylerde bulunan toplam onbeş okulda öğrenim gören 607 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Örneklem grubuna Hayat Bilgisi başarı testi ön test-son test uygulaması, Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği ve Sosyal Bilgiler başarı testi uygulanmıştır.

Verilerin analizinde Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon tekniği, okul türü ve düzeyine göre başarı ve tutum puanlarının karşılaştırılmasında F testi ve buna bağlı olarak Tukey testi kullanılmıştır. Cinsiyete göre başarı ve tutum puanlarının karşılaştırılmasında bağımsız t testi yöntemi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde 0,05’lik manidarlık düzeyi esas alınmıştır.

Araştırma sonucunda bilişsel giriş davranışları ve duyuşsal giriş özelliklerinin öğrenci başarısında önemli bir etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca Sosyal Bilgiler dersinde başarının artırılmasında, bu dersin ön öğrenmelerini içeren Hayat Bilgisi programının tam olarak öğrenilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

SUMMARY

Whit the investigation of different changeable properties of affective entry characteristic and cognitive entry behaviors in social knowledge lesson in primary education fourth class that the students have cognitive entry behaviors and affective entry characteristic properties and the relations between the success of social knowledge had been investigated.

In 2000-2001 training year in Konya city center, Çumra county and the villages and small towns which are dependent to Çumra and its fifteen different primary education schools and about 607 students who attend these schools have made up the examples of this investigation. The application of life studies success test, pre and last test to the example group and social studies attitude scale and social studies success test had been applied.

In datum analysis, the technique of Pearson Momentum Correlation and according to school variety, level and attitude mark comparison F test and whit this Tukey test had been used. According to the sex success and attitude mark comparison indepent "t" test way had been used. To determine the relations between changeable 0,05 rate is taken as the basis.

At the and of the result of the investigation, that cognitive entry behaviors and affective entry characteristic have important effect appeared. In addition to this, in increasing the social studies lesson's success, it has been came to an agreement that learning life studies programme completely needs to be learnt.

ÖNSÖZ

Bilgi ve bilimin yüzyılı olarak kabul edilen günümüzün en çok konuşulan kavramlarından biri eğitimidir. Eğitim kavramında en önemli unsur ise "bireyin eğitimi"dir. Gelişmiş olarak kabul edilen ülkelerin bütçelerinden eğitim için kişi başına ayırdıkları payın yüksekliği de bunun açık bir göstergesidir. Günümüzde teknolojik gelişmelerden savunma hizmetlerine, kültürel faaliyetlerden toplumsal barışa kadar pek çok konu insanların aldıkları eğitim ile açıklanmaktadır.

Alınan eğitimin miktarı ve kalitesi ise bireyin toplum içindeki durum ve etkinliğinin tesirli bir belirleyicisi durumundadır. Bireyin eğitim hayatındaki akademik başarısı neredeyse bütün hayatının belirleyicisi durumuna gelmiştir. Bu durumda her bireye etkili ve ihtiyaç duyduğu kadar eğitim sağlanması ve bireyin akademik başarısının artırılması zorunluluğu vardır.

Eğitim faaliyetleri, eşit özellikleri bulunan bütün bireylere eşit eğitim imkanları sunabilmelidir. Bireyler arasındaki öğrenme farklılıklarını en aza indirecek gerekli tedbirler alınmalı, bireyin başarısını etkileyen faktörler tespit edilerek eğitim için en ideal yapı oluşturmalıdır.

Akademik başarıyı etkileyen pek çok etken vardır. Bunlardan bir kısmı insanların doğuştan getirdikleri veya okul öncesinde oluşmuş unsurlardır. Öğrenmede bireysel ayrılıklar zeka, özel yetenek, aile ortamı gibi sebeplere bağlanabilir. Bu unsurlar değiştirilmeye karşı dirençlidirler. Bunların değiştirilmesi için çok fazla zamana ve çalışmaya ihtiyaç vardır.

Burada Bloom'un söylediği "*İnsanlar arasında zihinsel güçler bakımından doğuştan gelen bazı farkların bulunduğunu inkar edemem; ama bunlar, eğitimin ürünü olarak sonradan meydana getirilmekte olanların yanında hemen hemen bir hiçtir.*" (Özçelik, 1979, s.1) sözü biz eğitimcilere bir uyarı niteliğindedir. Bu söz bizi, eğitim faaliyetlerimizin doğrudan merkezine yönlendirmekte ve üzerinde durmamız gereken esas noktayı göstermektedir. Bu nokta öğrencilerin öğrenmelerinde neredeyse %50 oranında etkiye sahip olan Bilişsel Giriş Davranışlarıdır. Bir sınıfın ya da dersin başlangıcında gerekli Bilişsel Giriş Davranışlarının olmayışı, öğrenciyi doğrudan başarısızlığa sürükleyecektir (Özçelik, 1979).

"Bir insanı tanımakla başlar her şey"

Sait Faik'in dediği gibi "Her şey insanı sevmekle başlar", eğitim de çocuğu sevmekle. Çocuk insandır çünkü. Ama önce onu tanımak gerekir. Çocuğu tanımadan eğitmeye kalkışmak yanlışır, çocuğa saygısızlıktır. Eğitimde çocuğa görelilik ilkesi göz ardı edilemez. Ayrıca çocuğu bir bütün olarak yetiştirmek gerektiğine göre (İlköğretim Kurumları Yönetmeliği Md. 48) bir bütün olarak da tanınması gerekir. Bu yüzden öğrencilerin bedensel, zihinsel, duygusal ve toplumsal yönlerinin (Duyuşsal Giriş Özelliklerinin) bilinmesi onun eğitiminde kritik öneme sahiptir(Nas, 1999).

Bu çalışmada da öğrenci başarısında önemli bir yeri olan Bilişsel Giriş Davranışları ve Duyuşsal Giriş Özellikleri açısından İlköğretim IV. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersindeki mevcut durumları belirlenmeye çalışılacaktır.

Araştırmanın başlatılmasında, planlanmasında ve sürdürülmesinde hiçbir fedakarlıktan kaçınmayan, değerli bilgileriyle bana yol gösteren danışman hocam sayın Yrd. Doç. Dr. Kemal GÜVEN Bey'e, konun incelenmesinde bana ilham kaynağı olan, ölçek geliştirme aşamalarında ve araştırmanın bütün safhalarında desteklerini ve ilgilerini esirgemeyen değerli hocam sayın Yrd. Doç. Dr. Ali Murat SÜN BÜL Bey'e, başarı testlerinin uygulanmasındaki yardımlarından ve sıcak ilgilerinden dolayı araştırma yaptığım bütün okul müdürlerine ve sınıf öğretmenlerine ve verilerin işlenmesinde yardımlarını esirgemeyen tüm dostlarıma teşekkür ederim.

Ahmet KURNAZ

Konya – 2002

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
SUMMARY.....	II
ÖNSÖZ.....	III
İÇİNDEKİLER.....	V
TABLOLAR LİSTESİ.....	VII
BÖLÜM – I.....	1
GİRİŞ.....	1
PROBLEM.....	2
PROBLEM CÜMLESİ.....	5
ARAŞTIRMANIN AMACI.....	5
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	8
VARSAYIMLAR.....	8
SINIRLILIKLAR.....	9
TANIMLAR.....	9
BİLİŞSEL GİRİŞ DAVRANIŞLARI.....	11
1.1. BİLİŞSEL GİRİŞ DAVRANIŞLARI.....	11
1.1.1. Bilişsel Giriş Davranışları.....	11
1.1.2. Önartların Öğrenilmiş Olması Ve Bunların Öğrenme Sırasında Kullanıma Hazır Bulundurulması.....	14
1.1.3. Gerekli Bilişsel Giriş Davranışlarının Yokluğu Halinde Tutulabilecek Yollar.....	15
1.1.4. Bilişsel Giriş Davranışları Ve Bilişsel Gelişim.....	16
1.1.5. Piaget'ye Göre Bilişsel Giriş Davranışları.....	18
1.1.6. Bilişsel Giriş Davranışları Ve Bilişsel Yapılar.....	19
1.1.7. Bruner'e Göre Bilişsel Giriş Davranışları.....	22
1.1.8. Vygotsky'e Göre Bilişsel Giriş Davranışları.....	23
1.1.9. Ausubel'e Göre Bilişsel Giriş Davranışlarının Öğretimdeki Rolü.....	24
1.2. ÖĞRETİM KURAMLARI VE BİLİŞSEL GİRİŞ DAVRANIŞLARI.....	26
1.2.1. Öğretim Kuramları ve Bilişsel Giriş Davranışları.....	26
1.2.2. Bilgiyi İşleme Kuramı ve Bilişsel Giriş Davranışları.....	27
1.2.3. Nörofizyolojik Öğretim Kuramı ve Bilişsel Giriş Davranışları.....	28

1.3. DUYUŞSAL GİRİŞ ÖZELLİKLERİ	29
1.3.1. Duyuşsal Giriş Özellikleri	29
1.4. OKULDA ÖĞRENME SÜRECİ	33
1.4.1. Okulda Öğrenme Süreci	33
1.4.2. Okulda Neler Hangi Yapılanmalar İçinde Öğrenilmektedir?	36
1.4.3. Üniteler Arası İlişkiler	38
1.5. SOSYAL BİLGİLER	41
1.5.1. Sosyal Bilgiler	41
1.5.2. Ders Programlarında Süreklilik, Aşamalılık Ve Tutarlılık	42
1.5.3. Türkiye’de Sosyal Bilgiler.....	44
1.5.4. İlköğretim Hayat Bilgisi Programı	45
1.5.5. Sosyal Bilgiler Programı.....	46
1.5.6. Sosyal Bilgiler Programının Niteliği	47
1.5.7. İlköğretimde Sosyal Bilgiler Programının Tarihsel Gelişimi.....	50
1.5.8. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı İle Gelişim Psikologlarının Gelişim Evrelerinin Karşılaştırılması	54
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	56
BÖLÜM-II	59
YÖNTEM	59
2.1. Araştırmanın Yöntemi	59
2.2. Evren Ve Örneklem.....	59
2.3. Verilerin Toplanması	61
2.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	63
BÖLÜM-III	64
BULGULAR VE YORUM	64
BÖLÜM – IV.....	91
TARTIŞMA.....	91
SONUÇ VE ÖNERİLER	95
Sonuçlar	95
Öneriler	100
KAYNAKÇA	103
EKLER	107

TABLolar LİSTESİ

Şekil-1;Nörofizyolojik Öğretim Kuramına Göre Kavram Oluşumu.....	28
Tablo-1; Aralarında Aşamalılık İlişkileri Bulunmayan Öğrenme Üniteleri Takım	39
Tablo-2;Aralarında Aşamalılık İlişkileri Bulunan Öğrenme Üniteleri Takım.....	40
Tablo-3;Sosyal Bilgiler Dersi Dördüncü Sınıf Ünitelerinin Dağılımı.....	48
Tablo-4;Bilişsel ve Duyuşsal Gelişimin Dört Aşaması	55
Tablo-5;Üst Düzey Sosyoekonomik Çevrede Bulunan Okullar	59
Tablo-6;Özel Okul	59
Tablo-7;Orta Düzey Sosyoekonomik Çevrede Bulunan Okullar	60
Tablo-8;Alt Düzey Sosyoekonomik Çevrede Bulunan Okullar	60
Tablo-9;Cinsiyete ve Sosyoekonomik Dizeye Göre Öğrenci Sayıları Örneklem	61
Tablo-10;İlköğretim Kurumları Yönetmeliği Değerlendirme Puan ve Dereceleri...	63
Tablo-11; Hayat Bilgisi Dersinde Öğrenci Başarı Puan Ortalamaları	64
Tablo -12; Bilişsel Giriş Davranışları Başarı Puan Ortalamaları	66
Tablo-13; Okul Başarı Not Ortalamaları	68
Tablo-14; Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Puan Ortalamaları	69
Tablo-15;Bilişsel Giriş Davranışlarının Kalıcılık Düzeyi	71
Tablo-16; Hayat Bilgisi-II testinin diğer test ve puanlarıyla ilişkisi	71
Tablo-17; Öğrenci Okul Başarı Puanları İle Diğer testler arasındaki İlişki	73
Tablo-18;Öğrencilerin Duyuşsal Özelliklerin Değerlendirilmesi	74
Tablo-19;Hayat Bilgisi -II Testinde Okulların Karşılaştırılması	77

Tablo-20;Öğrencilerin öğrenim gördüğü okulun bulunduğu sosyoekonomik çevre ile Duyuşsal Giriş Özelliklerinin Karşılaştırılması	80
Tablo-21;Öğrencilerin öğrenim gördüğü okulun bulunduğu sosyoekonomik çevre ile öğrencilerin okul başarılarının karşılaştırılması	83
Tablo-22;Öğrencilerin öğrenim gördüğü okulun bulunduğu sosyoekonomik çevre ile öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersindeki başarılarının karşılaştırılması	85
Tablo-23; Hayat Bilgisi-II. Testte Cinsiyetlere Göre Başarı Analizi	87
Tablo-24;Tutum Puanlarının Cinsiyetlere Göre Analizi	88
Tablo-25; Cinsiyetlere Göre Okul Başarı Puanları Analizi	89
Tablo-26; Sosyal Bilgiler Testinde Cinsiyetlere Göre Başarı Analizi	90

BÖLÜM - I

GİRİŞ

Eğitim ve öğrenme kalıcı davranış değişikliği olduğuna göre, davranışların değiştirilebilmesi için varolanların iyi bilinmesi ve onlardan hareketle hedeflenen değişikliklere ulaşılması sağlanmalıdır.

Öğrenciler arasında Bilişsel Giriş Davranışları açısından aşırı farklılıkların varlığı sınıf veya dönem içerisinde haksız rekabete yol açacak, Bilişsel Giriş Davranışları fazla olan öğrenciler konuyu daha kolay öğrenirken, bu konuda eksiği olan öğrenciler konuyu öğrenebilmek için daha çok zaman ve çalışmaya ihtiyaç duyacaktır. Belki de çalışmalarını başarısızlıkla sonuçlanacaktır. Bu unsurlar dikkate alınmadan verilen eğitim, bir kısım öğrencilere avantajlar sağlarken diğer öğrencileri başarısızlığa sürüklüyorsa bu eğitimin gözden geçirilmesi zorunludur. Öte yandan öğrencilerin bir öğrenme ünitesinin başında o ünite ile ilgili tutum ve algıları başarıyı önemli ölçüde etkilemektedir. Konular öğreticinin istediği nispette değil, öğrencinin istediği oranda öğrenilmektedir. Bu açıdan öğrenme faaliyetlerinin anlaşılır hale gelebilmesi için öğrencilerin duyuşsal giriş özelliklerinin de bilinmesi gereklidir.

Başarıda etkili olan Duyuşsal Giriş Özellikleri; bir ünite veya sınıfın başlangıcında öğrencilerin o ünite veya derse karşı olan tutumlarıdır. Belirli bir ilgi ve heyecanla öğrenmeye başlayan bireylerin, bu durumun zıddı pozisyonda bulunan öğrencilere göre daha fazla öğrenme gayreti içinde oldukları araştırmalarla belirlenmiştir. “Duyuşsal Giriş Davranışları” olarak adlandırılan bu durum öğrenci başarısını önemli ölçüde etkilemektedir. Bundan dolayı öğrencilerin bir programdaki başarılarının anlaşılması için Duyuşsal Giriş Davranışlarının bilinmesi gereklidir.

Eğitmcilerin görevi, okulda öğrenmeyi geliştirme ve öğrencilerin büyük çoğunluğu için etkili öğrenme koşullarını sağlamaktır. Öğrencilerin öğrenme düzeyini belirlemede büyük bir öneme sahip olduğuna inanılan öğrenci niteliklerinden biri onun Bilişsel Giriş Davranışları yani eldeki öğrenme ünitesi ya da ünitelerinin öğrenilebilmesi için gerekli olduğu kabul edilen ilgili ön öğrenmeleri ve diğeri de öğrencilerin derse karşı tutumlarını ifade eden Duyuşsal Giriş davranışlarıdır. (Özçelik, 1979, s.11) Bu da öğrencinin hazır bulunuşluğunu ifade eder. Zeka, özel yetenek ve sosyokültürel özellikler değiştirilmeye karşı dirençlidir. Bilişsel ve duyuşsal giriş özellikleri ise değiştirilmesi kolay ve tamamen okul şartlarında gerçekleştirilebilecek faktörlerdir.

Burada iki hususa dikkat edilmelidir;

1.Öğrencinin bir üniteyi öğrenebilmesi için gerekli olan zaman ve çaba şeklinde belirlenen öğrenme gücü önemli derecede değişebilmektedir.

2.Bu değişim ideal öğrenme koşullarının sağlanması, yani öğrencilerin öğrenilecek ünitenin ön şartları bakımından tam olarak hazırlanmış olmalarına, öğrenme için güdülenmiş bulunmalarına ve öğretimin de bütün öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun bir hale getirilmiş olmasına bağlıdır.

Bu çalışmada da öğrenci başarısında önemli bir yeri olan Bilişsel Giriş Davranışları ve Duyuşsal Giriş Özellikleri açısından İlköğretim IV. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersindeki mevcut durumları belirlenmeye çalışılacaktır.

PROBLEM

Okullarımızda öğrenciler arası öğrenme farklılıkları açık ve net bir şekilde gözlenmektedir. Bu farklılıkların en büyük sebebi de muhtemelen öğrencilerin okul öğrenmelerine başlarken gerekli ön öğrenmelere sahip olmayışlarıdır. Diğer bir etken ise, öğrencilerin bir öğrenme ünitesinin başında sahip oldukları tutum ve tavırlardır. Gözlenen bir diğer problem, öğrenciler arası başarı farklarının ilköğretimin 4. sınıfından sonra bariz bir şekilde ortaya çıkmasıdır. Öğrencilerin üçüncü sınıf ile dördüncü sınıf başarı durumları arasındaki farklılık bunu ortaya koyar niteliktedir. Dahası 18 yaşına kadar gösterilen başarının %42'si ilköğretimin I basamağındaki başarıyla açıklanmaktadır(Fidan, 1982, s.122). Bütün bunlar İlköğretim 4. sınıf öğrencilerinin hazır bulunuşluk düzeylerinin tespit edilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Bu araştırmada öğrencilerin İlköğretim 4.sınıf Sosyal Bilgiler Dersindeki Duyuşsal ve Bilişsel Giriş Davranışları bazı değişkenler açısından değerlendirilecektir. Bu araştırmanın yapılmasında şu iki faktörün etkisi büyüktür:

1. Altı yaşında okula başlayan bir öğrenci, Sosyal Bilgiler programını öğrenmeye başlayacağı 4. sınıfın başında dokuz yaşında olmaktadır. İlköğretim programında da dokuz yaş soyut işlemler döneminin başlangıcı kabul edilmekte ve ilgili program bu veri dikkate alınarak hazırlanılmaktadır. Bu konu, Programın "Çocuğun Gelişimi Ve Eğitimiyle İlgili Açıklamalar" bölümünün "Dokuz-Onbir Yaş Arası Çocukların Zihinsel Gelişim Özellikleri" bölümünde şu şekilde açıklanmıştır; Bu dönemde zihin gücü, en az beden gücü kadar hızla gelişmektedir. Çocuğun beyin ve sinir sistemi hemen hemen yetişkinlerinkine

yakın bir olgunluk seviyesine artar. Mantıklı ve soyut düşünme yeteneğinde kuvvetli bir ilerleme olur."(İlkokul Programı,1994, s.1222).

Günümüzde bütün gelişim psikolojisi uzmanlarınca kabul görmüş olan Piaget, Bruner ve Vygotsky'nin Bilişsel Gelişim Kuramlarına göre, "soyut işlemler döneminin" başlangıcı on iki yaştır. (Senemoğlu, Aydın, Erden, Akman, Fidan, Cüceloğlu, Ataç ve diğerleri). Yine Havighurst'un Gelişim Görevleri Modeli ile Erikson'un Psiko-sosyal Gelişim Kuramında da soyut olay ve kavramların öğrenilebilme yaşı olarak (12) on iki yaş gösterilmiştir (Fidan ve Erden, 1996, s.142-143).

Bu durum, programda öğrencilerin gelişim ve öğrenme düzeyleri ile ilgili farklı bir yorumun yapıldığını göstermektedir. Programda sergilenen anlayış, Bilişsel Gelişim Kuramlarına zıt bir durum içermekte, bu düşünce ile hazırlanan Sosyal Bilgiler Programında da hedef davranışların tespitinde öğrenci seviyesine göre uyumsuzluklar görülmektedir. Bu uyumsuzluklar, öğrencilerin üniteleri öğrenebileceklerine dair inançlarını olumsuz etkilemekte,dolayısıyla öğrenci başarısını düşürmektedir.

Esasında bu durumu programın kendisi de kabul etmektedir.Programın satır araları dikkatle incelendiği zaman şu ifadelere yer verildiği görülecektir; "Öğrenciler tecrübeleri az olduğu için mantıklı ve soyut düşünme becerilerini yetişkinler kadar kullanamazlar"(İlkokul Programı,1994, s.1222). Ayrıca bu ifade, öğrencilerin ön öğrenmelerinin (tecrübelerinin) de önemli olduğunun, öğrenme açısından dikkate alınması gerektiğinin ve öğrencilerin hepsi için ön öğrenmenin yeterince sağlanamaması olabileceğinin bir kabulüdür.

2.Uygulanmakta olan Sosyal Bilgiler programının esas yapısı 1968 yılında hazırlanmış, 1990, 1993 ve 1998 yıllarında yapılan küçük çaplı değişikliklerle kullanıla gelmiştir. Bu programın hedef davranışlarında esaslı değişiklikler yapılması zorunludur. Programdaki hedef davranışlar ilköğretimdeki öğrencilerin bilişsel gelişimlerine göre oldukça yüksektir. Bu çağdaki çocukların bu tür özelliklerle donatılması, onların zihinsel, duyuşsal, ve devinişsel hazır bulunuşluk düzeyine uygun değildir (Sönmez,1999).

İlköğretim Sosyal Bilgiler dersini öğrenme konusu, öğrencilerin yaş ve buna bağlı gelişim düzeyleri ile ilgilidir. Ülkemizde şimdiye dek uygulanmış ilkokul programlarının hazırlanmasında 7-11 yaş arası öğrenci grubunun düzeyleri, gereksinimleri yeterince dikkate alınmamıştır(Alıcıgüzel, 1999, s.97). Sosyal Bilgiler programının iskeletinin oluşturulduğu 1968 yılında, okula başlama yaşı 7-8'dir. Sosyal Bilgiler programını

öğrenecek öğrenciler de 10-11 yaşına rastlamakta ve bu yaş soyut işlemler döneminin başlangıcı olmaktadır.

Günümüzde ise okula başlama yaşı ağırlıklı olarak altıdır. Hal böyle olunca Sosyal Bilgiler programını öğrenecek öğrenciler ağırlıklı olarak dokuz yaşında olmaktadır. Bu dönem ise somut işlemler dönemidir. Sosyal Bilgiler programında ise ağırlıklı olarak soyut kavramlar ve tarihi olaylar yer almaktadır. Bu da öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine uymamaktadır.

Eğitimcilerin büyük çoğunluğu, 1968 programının içerik ve düzenleme bakımından bu yaş grubu çocuklarının gereksinimlerine yanıt verici olmaktan çok uzak olduğunda görüş birliği içindedirler. Bu program yalnız aşırı bilgi yüklü değil, aynı zamanda çocukların kavrayamayacağı kadar soyut konuları da içermektedir. Ayrıca yapısı, çocuğun ruhsal özellikleri dikkate alınmadan, mantıksal olarak düzenlenmiştir. Oysa çocuğun zihinsel gelişim düzeyleri soyut konuları anlama ve öğrenmede sınırlıdır. Bu nedenle dördüncü sınıfta okuyan on yaşındaki çocuk için bin, iki bin yıl öncesine ait tarihsel olaylar bir masalda geçen olaylardan farksızdır. (Alicıgüzel, 1999)

1997 yılına kadar temel eğitimin beş yıla sınırlandırılmış olması nedeniyle sekiz-dokuz yılda verilmesi gereken bilgi ve beceriler, çocuğun gelişim düzeyi önemsenmeden, beş yıllık programa sığdırılmaya çalışılmıştır. Bu düşünce belki sekiz yıllık eğitim uygulamasının başlamasına kadar kabul edilebilir. Zira 1968 yılından 1994'e kadar ilkokuldan sonra okul hayatına son verenlerin oranı %45 gibi önemli bir miktardır (Korkmaz, 1999, M.E.B.).

Bir üst eğitime geçilirken oluşan kayıptan dolayı adeta "öğretim devresi içinde öğrencilere ne kazandırabilirsek kardır" mantığından hareketle ileriki yıllarda öğretilmesi gereken pek çok konu İlköğretim Sosyal Bilgiler programının 4. ve 5. sınıf bölümleri içinde sunulmuştur. Bu anlayış programın ağırlaşmasına sebep olmuştur. Günümüzde ise böyle bir kaygıya gerek yoktur. Zaten sekiz yıllık süre içerisinde aynı konulara tekrar yer verildiği görülecektir.

Hal böyle olunca Bilişsel Giriş Davranışlarının eksikliği öğrenci seviyesine göre zaten ileri düzeyde olan Sosyal Bilgiler programının öğrenilmesinde başarısızlığa götüren en önemli etken durumuna gelmektedir. Bir kere yaşanan başarısızlık bu ve benzeri alanla ilgili öğrenme ünitelerine karşı öğrencilerde kaygı ve tedirginlik oluşturmaktadır.

Mevcut durum göz önüne alınırsa, Sosyal Bilgiler programını öğrenmeye henüz başlayacak olan 4. sınıf öğrencilerinin Bilişsel Giriş Davranışlarının ve Duyuşsal Giriş özelliklerinin araştırmalarla tespitinin yapılması zaruret halini almıştır.

Okullarımızda gözlenen önemli bir durum da bazı öğrencilerimizin öğrenme ünitesini öğrenebilmek için hiçbir gayret göstermemeleridir. Bunun sebebi öğrencinin o üniteye karşı olan tutumundan kaynaklanmaktadır. Herhangi bir alanda anne-baba, arkadaş ve hatta öğretmenlerce yüzeysel bazı tespitler sonucunda “öğrenemez” damgası yiyen öğrencilerimiz öğrenme yönünde hiçbir gayret sarf etmemektedir. Skenner’in yapmış olduğu deneylerde aşırı olumsuzluklarla karşılaşan farenin aç kalma pahasına da olsa yiyecek aramaktan vazgeçmesine benzeyen bir durum sınıflarımızda yaşanmaktadır. Derse karşı olumsuz davranışlar geliştiren öğrenciler başarmak için gayret sarf etmekten uzak kalmaktadır. Burada eğitimin olumsuz bir sonucu ortaya çıkmakta ve öğrencilerimiz “öğrenilmiş acizlik” duygusu yaşamaktadır.

Yapılan araştırmalarda duyuşsal özelliklerin öğrenci başarısında ikinci etkili faktör olduğunu ortaya koymuştur. Öğrencilerin bir öğrenme ünitesinin başındaki duyuşsal özellikleri o üniteyi öğrenmek için harcayacakları çaba ve zamanı etkilemektedir. Bu da öğrenci başarısını tespit etmede incelenmesi gereken ikinci faktörü oluşturmaktadır. Bloom ve arkadaşlarının yapmış olduğu araştırmalar başarı ile öğrencinin duyuşsal özellikleri arasında önemli bir paralellik olduğunu ortaya koymuştur (Özçelik, 1979). Bu durumda öğrenci başarısızlığının sebeplerinin net olarak ortaya konulabilmesi için hem Bilişsel Giriş Davranışlarının ve hem de Duyuşsal Giriş Özelliklerinin incelenmesi gerekmektedir.

PROBLEM CÜMLESİ

Bu araştırmanın problem cümlesi “İlköğretim IV. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde öğrencilerin Duyuşsal ve Bilişsel Giriş Davranışlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi”dir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırma ile ilköğretim dördüncü sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde öğrencilerin Duyuşsal ve Bilişsel Giriş Davranışları farklı değişkenler açısından incelenecektir. Bu çerçevede öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersini öğrenirken karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesi ve giderilmesine yönelik alınabilecek tedbirler tespit edilmeye çalışılacaktır.

Bu amaçla şu sorulara cevap aranacaktır;

A- ÖĞRENCİLERİN BAŞARI DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

I.Öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışları ne düzeydedir?

I.1.İlköğretim üçüncü sınıf Hayat Bilgisi Dersinde öğrencilerin başarı düzeyleri

I.1.1.Üst sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi başarı düzeyi

I.1.2.Orta sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi başarı düzeyi

I.1.3.Alt sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi başarı düzeyi

I.1.4.Özel Okullarda öğrenim gören öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi başarı düzeyi

I.2.Bilişsel Giriş Davranışları Açısından Öğrencilerin Başarı Düzeyleri

I.2.1.Üst sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışları başarı düzeyi

I.2.2.Orta sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışları başarı düzeyi

I.2.3.Alt sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışları başarı düzeyi

I.2.4.Özel Okullarda öğrenim gören öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışları başarı düzeyi

II.Öğrencilerin Okul Başarıları ne düzeydedir?

II.1.Üst Düzey Sosyoekonomik Çevrede Bulunan Okullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Okul Başarı Düzeyi

II.2.Orta Düzey Sosyoekonomik Çevrede Bulunan Okullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Okul Başarı Düzeyi

II.3.Alt Düzey Sosyoekonomik Çevrede Bulunan Okullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Okul Başarı Düzeyi

II.4.Özel Okullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Okul Başarı Düzeyi

III. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersindeki başarıları ne düzeydedir?

III.1.Üst Düzey Sosyoekonomik Çevrede Bulunan Okullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Düzeyi

III.2.Orta Düzey Sosyoekonomik Çevrede Bulunan Okullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Düzeyi

III.3.Alt Düzey Sosyoekonomik Çevrede Bulunan Okullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Düzeyi

III.4.Özel Okullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Düzeyi

B- BİLİŞSEL GİRİŞ DAVRANIŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

I.Öğrencilerin Hayat Bilgisi dersinde kazandıkları ve Sosyal Bilgiler Dersinin Bilişsel Giriş Davranışı niteliğindeki bilişsel öğrenmeleri ne düzeyde kalıcıdır?

II. Bilişsel giriş davranışları ile duyuşsal giriş özellikleri arasında ilişki var mıdır?

III.Bilişsel Giriş Davranışları ile Okul Başarıları arasında ilişki varmıdır?

IV.Bilişsel giriş davranışları ile Sosyal Bilgiler dersi başarıları arasında ilişki var mıdır?

V.Okul başarıları ile Sosyal Bilgiler dersi başarıları arasında ilişki var mıdır?

C-DUYUŞSAL GİRİŞ ÖZELLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

I. Duyuşsal giriş özellikleri ile okul başarıları arasında ilişki var mıdır?

II.Duyuşsal giriş özellikleri ile Sosyal Bilgiler dersi başarıları arasında ilişki var mıdır?

D-OKULLARIN SOSYOEKONOMİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE ÖĞRENCİ BAŞARILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

I.Öğrencilerin öğrenim gördüğü okulun sosyoekonomik çevresi ile bilişsel giriş davranışları arasında ilişki var mıdır?

II.Öğrencilerin öğrenim gördüğü okulun sosyoekonomik çevresi ile duyuşsal giriş özellikleri arasında ilişki var mıdır?

III. Öğrencilerin öğrenim gördüğü okulun sosyoekonomik çevresi ile okul başarıları arasında ilişki var mıdır?

IV.Öğrencilerin öğrenim gördüğü okulun sosyoekonomik çevresi ile Sosyal Bilgiler dersi başarıları arasında ilişki var mıdır?

E-CİNSİYETE GÖRE ÖĞRENCİLERİN ÖZELLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

I.Cinsiyete göre öğrencilerin bilişsel giriş davranışları arasında fark var mıdır?

II. Cinsiyete göre öğrencilerin duyuşsal giriş özellikleri arasında fark var mıdır?

III. Cinsiyete göre öğrencilerin okul başarıları arasında fark var mıdır?

IV.Cinsiyete göre öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi başarıları arasında fark var mıdır?

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Araştırma sonucunda toplanacak verilerle özellikle;

1.Hayat Bilgisi programının erişimi düzeyinin belirlenmesi,

2.Öğrencilerin IV. sınıf sosyal Bilgiler dersindeki erişimi düzeyindeki düşmenin anlaşılır hale getirilmesi,

3.Sosyal Bilgiler programının başarıyla uygulanabilmesi için gerekli olan öğrenci Bilişsel ve Duyuşsal Giriş Özelliklerinin düzeyinin ve öğrenmeye etkisinin anlaşılır hale getirilmesi,

4.Öğrenciler arası bireysel farklılıklara yol açan faktörlerin açıkça anlaşılır hale getirilmesi,

5. IV. Sınıf Sosyal Bilgiler müfredat programının uygulanabilirlik düzeyinin belirlenmesinin gerçekleştirilebileceği sanılmaktadır.

VARSAYIMLAR

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilecektir;

1. Alınan tedbirler örneklemin evreni tam olarak temsil etmesinde etkili olmuştur.

2. Bilişsel giriş davranışları Bloom'un Tam Öğrenme Kuramına dayalı olarak öğrenmede %50 oranında etkilidir.

3. Duyuşsal Giriş Özellikleri Bloom'un Tam Öğrenme Kuramına dayalı olarak öğrenmede %20'ye varan önemli bir etkiye sahiptir.

4. Öğrencilerin soyut işlemler dönemine geçişi Piaget'nin Gelişim Kuramına uygun olarak 12 (on iki)dir.

5. Hayat Bilgisi dersi müfredat Programlarıyla kazandırılması hedeflenen davranışlar IV. Sınıf Sosyal Bilgiler müfredat programı için ön koşul davranış niteliğindedir.

SINIRLILIKLAR

Bu araştırma aşağıda belirtilen sınırlılıklar dahilinde yürütülecektir;

1. Bu araştırma öğrencilerin bilişsel giriş davranışlarının ve duyuşsal giriş özelliklerinin incelenmesi ile,

2. IV. Sınıf Sosyal Bilgiler Müfredat Programının öğrenilmesindeki etkilerinin incelenmesi ile,

3. İlköğretim IV. Sınıf öğrencileri ile

4. İncelenen örneklem ile sınırlıdır.

TANIMLAR

Bilişsel Giriş Davranışları; Eldeki bir ya da bir dizi öğrenme ünitesin öğrenilebilmesi için gerekli olan bütün bilgi, beceri ve yeterliliklerdir.

Duyuşsal Giriş Özellikleri; İşevuruk olarak öğrenme ünitesine girerkenki haliyle öğrencinin çaba göstermedeki kararlılığı yani eldeki öğrenme ünitesini öğrenme amacıyla harcamaya gönüllü olduğu çabanın derecesi” olarak tanımlanabilir. Harcanacak bu çabada öğrencinin öğrenme ünitesi hakkında yakın çevresinden ve öğrenme ünitesine benzeyen daha önceki konuları öğrenirken kazandığı deneyimlerden ve öğretmenden doğrudan etkilenecektir.

Hayat Bilgisi; Oğuzkan'a göre Öğrencilerin doğa, aile, toplum yaşayışıyla ilgili gündelik olayları gözleyip incelemelerine imkan vermek ve onlara gerekli bir takım temel bilgileri, beceri ve anlayışları kazandırmak amacıyla okutulan derstir(Gölgesiz Gedikler, 1998, s.11).

Hayat Bilgisi Müfredat Programı; Talim Ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca 03/12/1997 tarihin ve 161 numaralı kararıyla kabul edilen, 2484 sayılı Tebliğle Dergisinde yayımlanan ve 1998-1999 Öğretim yılından itibaren uygulanan I., II. Ve II. Sınıflarda uygulanan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programıdır.

Sosyal Bilgiler;İlköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır(Erden, 1997, s.8).

Sosyal Bilgiler Müfredat Programı;Talim Ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca 02.04.1998 tarihin ve 62 numaralı kararıyla kabul edilen, 2487 sayılı Tebliğle Dergisinde yayımlanan ve 1998-1999 Öğretim yılından itibaren uygulanan IV. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programıdır.

Okul Başarısı;Örnekleme alınan öğrencilerin İlköğretim üçüncü sınıf sonunda bütün derslerden elde ettikleri sınıf geçme notlarının aritmetik ortalamasıdır.

Hayat Bilgisi Başarı Testi; Uygulamada olan Hayat Bilgisi programındaki hedeflerin ölçüldüğü, Alpha = 0,8496'lük güvenilirliğe sahip, Ek-1'de sunulan başarı testidir.

Sosyal Bilgiler Başarı Testi; Uygulamada olan Sosyal Bilgiler programının hedeflerinin ölçüldüğü Alpha = 0,8205'lük güvenilirliğe sahip Ek-2'de sunulan başarı testidir.

Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği; Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine başlamadan sahip oldukları tutumlarının belirlendiği, Ek-3'de sunulan ölçektir.

Sosyoekonomik Düzey; Araştırmanın yapıldığı okulun bulunduğu yerleşim biriminin ekonomik, kültürel ve sosyal özellikleridir.

İlişkisel tarama modeli; İki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir(Karasar, 1991, s.81).

Oranlı Küme Örnekleme Yöntemi; Evrendeki bütün kümelerin tek tek (bütün elemanlarıyla birlikte) eşit seçilme şansına sahip oldukları örnekleme küme örnekleme denir. Evrenin, kendi içinde daha benzeşik özellikleri olan alt evrenlere ayrıldığı ve her bir alt evrenden, o alt evrenin bütün içindeki oranını yansıtacak şekilde örneklem alındığı örnekleme yöntemine de oranlı küme örnekleme yöntemi denir(Karasar, 1991, s.115).

BİLİŞSEL GİRİŞ DAVRANIŞLARI

1.1. BİLİŞSEL GİRİŞ DAVRANIŞLARI

1.1.1. Bilişsel Giriş Davranışları

Gelişim ve öğrenme bakımından her öğrenci yeni bir üniteye belli bir özgeçmişle başlar. Bu bölümde belli bazı yönleriyle bu özgeçmişin, bir öğrencinin öğrenme ünitesiyle etkileşimini ve böyle bir etkileşimin ürünü olarak meydana gelen öğrenmeleri nasıl belirlediği açıklanmaya çalışılacaktır. Bu bölümde belli bir öğrenme ünitesinin öğrenilebilmesi için gerekli olan ön öğrenmelere "Bilişsel Giriş Davranışları" denilecek ve bir yandan bu davranışlar tanımlanırken diğer yandan da bunların öğrencinin öğrenme ünitesi ile etkileşimini ve sonuçta meydana gelen öğrenmeler üzerindeki etkileri belirlenmeye çalışılacaktır.

Hazır bulunuşluk; önkoşul öğrenmeler, ön öğrenmeler veya bilişsel giriş davranışları; eldeki bir ya da bir dizi öğrenme ünitesinin öğrenilebilmesi için gerekli olan bütün bilgi, beceri ve yeterliliklerdir. Bir öğrenme ünitesinin sonunda meydana gelen ölçülebilir nitelikteki öğrenme ürünleri, bu öğrenme ünitesinin başlangıcında sahip olunan ilgili bilgi, beceri ve ön öğrenmelere bağlıdır. Hicklin,1962; Payne, 1963; Bloom, 1964; Bracht ve Hopkins, 1972'in yaptığı araştırmalarda şu sonuçlar gözlenmiştir;(Özçelik, 1979)

1. Bir öğrenme ünitesinin sonunda meydana gelen ölçülebilir nitelikteki öğrenme ürünleri, bu öğrenme ünitesinin başlangıcında sahip olunan ilgili bilgi, beceri ve ön öğrenmelere bağlıdır

2. Bir dönem ya da yılın başında belirlenen farklar ile bu yıl veya dönemin sonunda belirlenen farklılıklar benzerlik göstermektedir

3. Öğrenme ünitesinden önce yapılan bir başarı testi bu öğrenme ünitesinde görülecek öğrenme düzeyini, hızını ve öğrenme için gerekli koşulların (zaman ve yardım) ne olacağını göstermektedir.

4. Okullardaki öğrenme üniteleri öyle bir gelişme süreci oluşturur ki, bu süreçte daha sonra gelen üniteler, önceki ünitelerde bazı yeni davranışların kazanılmış olacağı varsayımına dayanır. Öğretmenlerin dönem başlarındaki hareket tarzları da şöyle bir beklentiye dayanır; öğrencilerin tümü için doğru olma olasılığı az da olsa öğretmenler, bir dönemin başında karşılarına gelen öğrencilerin belli bazı öğrenmelere sahip olduklarını

farz ederler. Bloom'a göre hiçbir ön öğrenme gerektirmeyen bir öğrenme ünitesi düşünülemez. Bütün insanlar konuşabilmek için bile kendilerine söylenen kelimelerin anlamlarını daha önceden öğrenmiş olmalıdırlar. Özellikle okuldaki öğrenme üniteleri ise daha çok terim ve ilkenin biliniyor olmasını gerektirmektedir.

Eğitim yaşantılarının seçilip düzenlenmesinde önemli ilkelere biri de çocuğa görelilik ilkesidir. Belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi için öğrencinin geçireceği yaşantıların öğrenci için doyum sağlayacak nitelikte ve hazır bulunuşluk düzeyine uygun olması gereklidir. Gereksinmelerini gideriyorsa, bu yaşantı çocuk için doyum (tatmin) sağlayıcıdır. Bunun önkoşuluysa geçireceği yaşantının çocuğun hazır bulunuşluk düzeyine uygun olmasıdır. Çocuğun hazır bulunuşluğu geçmiş yaşantılarıyla ilgilidir. Ama çocukların geçmiş yaşantılarındaki farklılıklar, hazır bulunuşluk düzeylerinde de farklılıklar yaratır. Dahası, çocuk hazır bulunuşluk düzeylerinin aşan yaşantılar yoluyla öğrenemez. Öyleyse çocukların hazır bulunuşluk düzeylerine ve öğrenicilik özelliklerine göre eğitim durumları çeşitlendirilmeli, öğretim olabildiğince bireyselleştirilmelidir. Unutulmamalı ki, öğrenilecek davranışın aynı olması, onu öğrenecek öğrencilerin ve kazandıracak yaşantının da aynı olmasını gerektirmez (Ertürk, 1984, s.102).

Bilişsel Giriş davranışları ünitelerin öğrenilmesinde önemli etkiye sahiptir. Öğrenme ünitesi, içinde belli sayıda öğrenin öğretildiği bir öğretim birimidir. Bu öğeler birbirinden ayrılabilen bazı bağımsız terim, olgu ya da kurallar şeklinde olabileceği gibi, birinin öğrenilmesi diğerinin daha önceden öğrenilmiş bulunmasını gerekli kılacak şekilde birbirleriyle ilişkili bulunan öğeler de olabilir. Okullarımızda olduğu gibi öğrenme üniteleri genellikle belli bir ders, ders kitabı ya da öğretim programında ele alınmakta olan bir dizinin belli bir halkası olma durumundadır. Bu durumda öğrenme ünitesi içinde belli bir terim, olgu ya da ilişkinin öğrenilmesinden daha çok öğe bulundurur.

Okullarımızda hazırlanmış olan öğrenme üniteleri herhangi bir zeka veya beyin arızası olmayan tüm bireylerce öğrenilebilecek yapıdadır. Ancak öğrenciler arasında hemen hemen bütün öğrenme ünitelerinde önemli derecede öğrenme farkları oluşmaktadır. Bu durumla öğrenme üniteleri neredeyse sadece seçkin öğrencilerce öğrenilebilen birer öğretim materyali halini almaktadır. Okullarda yapılan öğretim etkinliklerinde de öğrencilerin bir üniteyi öğrenip öğrenmediklerinden ziyade o ünitenin öngörülen süre içinde tamamlanmasıyla ilgilenilmektedir. Eğer öğrencilerin üniteye giriş aşamasında durumları belirlenerek o ünitenin gerektirdiği ön öğrenmeleri sağlanmış olsa ve ünitenin

işlenişi sırasında bütün öğrencilerin öğrenme için ihtiyaç duyduğu zaman sağlanmış olsa öğrenme farkları en aza inecektir.

Öğrenciler arasındaki öğrenme farklılıklarında öğrencilerin öğrenmeyle ilgili özgeçmişlerinin önemi büyüktür. Bütün öğrenciler eldeki öğrenme ünitesinin gerektirdiği ön şartların tamamına sahip bulunmaları halinde, öğrenciler arasındaki öğrenme düzeyi ve hızında önemli derecede yakınlaşmalar olacaktır.

Ünitelerde görülen öğrenme farkları öğrencilerin motivasyonu ve öğretim hizmetinin niteliğiyle de açıklanabilir. Ancak okullardaki öğrenme ünitelerinin büyük bir çoğunluğunun esas itibarıyla bilişsel nitelikteki öğrenme üniteleri olması nedeniyle, bilişsel giriş davranışlarının etkisi daha ağır bir şekilde hissedilmektedir.

Her öğrenim düzeyinde, hem öğrencinin mevcut öğrenme düzeyini hem de ona verilecek olan eğitim fırsatlarını belirleme amacıyla bazı eriş (hedeflerle tutarlı öğrenme) göstergelerinden yararlanılmaktadır (Özçelik, 1979, s. 7). Bu tespitler bilhassa ülkemizde çoğunlukla bilişsel davranışların ölçülmesine yöneliktir. Öğrencilerin eriş düzeyleri, proje ve uygulamalı çalışmalardan ziyade bilişsel davranışlarının ölçüldüğü yazılı yoklamalarla tespit edilmektedir. Bu erişlerden elde edilen sonuçlar da bireyin akademik başarısı olarak kabul edilmekte ve bireye sağlanan ileri eğitim fırsatlarının yordayıcısı olarak kullanılmaktadır. Ülkemiz eğitim sisteminde birey için oldukça önemli olan yüksek öğretim programları seçme sınavları da kişinin bilişsel giriş davranışlarını esas alır niteliktedir.

Eğitim faaliyetlerinde Bilişsel Giriş Davranışlarının bu kadar önem kazanmasının sebebi nedir? Bloom ve arkadaşlarının (1979) yaptığı araştırmalar, okul başarısında en büyük etkinin Bilişsel Giriş Davranışlarına ait olduğunu ortaya koymuştur. Bilişsel Giriş Davranışları ile akademik başarı arasındaki ilişkinin yaklaşık olarak $r = 0,70$ düzeyine ulaştığı, bu değerden, Bilişsel Giriş Davranışları ile akademik başarı arasında %50'ye varan bir ilişki olduğu söylenebilir (Güvendi, 1999).

İlköğretim programında "İlköğretim Okulunun Eğitim Öğretim İlkeleri"nde öğrencilere kazandırılacak hedef davranışların özellikleri açıklanırken öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin eğitimdeki rolü belirtilmektedir. İlkelerin 6. maddesinde "Çocuğun büyüme ve gelişmesi süreklidir. Eğitim ve öğretim çalışmaları her çocuğun erişmiş olduğu olgunluk ve hazırlık seviyesine göre düzenlenmeli ve hiçbir çocuk seviyenin üstünde veya altında bulunan çalışmalara zorlanmamalıdır." denilerek programların öğrenci giriş davranışlarına uygun olması gerektiği vurgulanmaktadır (İlköğretim Programı ,2000).

İlköğretim programının "Çocuğun Gelişimi Ve Eğitimiyle İlgili Açıklamalar" bölümünde de "İyi bir öğretmen, çocuğa bir şey öğretmeye geçmeden önce, onun bunu öğrenmeye hazır olup olmadığını yoklar. Çocuk henüz hazır değilse, bu hazırlığı sağlayacak tedbirlere başvurur, ona ancak olgunluk seviyesine uygun çalışmalar verir." (İlköğretim Programı,1994, s.1222) denilerek eğitim- öğretimde uyulması gereken önemli bir kural ortaya konulmaktadır. Atalarımızın "Demir tavında dövülür" sözü ise yıllar önce ortaya konulan bu ilkenin eğitimdeki bir yansımasıdır.

1.1.2. Önşartların Öğrenilmiş Olması Ve Bunların Öğrenme Sırasında Kullanıma Hazır Bulunması

Bir sınıftaki öğrencilerin tümü eldeki öğrenme ünitesinin gerekli kıldığı ön şartlara sahip değilse bu öğrencilerin böyle bir üniteyi istenilen düzeyde öğrenebilmeleri mümkün değildir. Eldeki ünitenin gerçek ön şartları belirlenmemişse, bunların yokluğu halinde hiçbir çaba, özendirme (teşvik), ödül veya öğretim hizmeti bu ünitenin önceden belirlenmiş olan bir düzeyde öğrenilmesini sağlayamayacaktır. Bu nedenle öğrenme ünitesinin ön şartları ya da bu üniteyle ilgili bilişsel giriş davranışları ünitenin öğrenilmesi arasındaki temel köprüdür. Öğrencinin bir üniteyi istenilen düzeyde öğrenebilmesi için bunların gözden uzak ya da hesap dışında tutulması olanağı yoktur. Buna göre bir öğrenme ünitesini sadece bu ünite için gerekli olan giriş davranışlarına sahip bulunan öğrenciler istenilen düzeyde öğrenebilir.

Öğrenciler arasında, gerekli ön öğrenmeler bakımından büyük farklar bulunması halinde bu öğrencilerin, öğrenme düzeyleri ya da öğrenmede belli bir düzeye erişebilmek için gerek duydukları zaman bakımından da farklar olacaktır.

Öğrencilerin tümünün gerekli olan ön öğrenmeleri gerçekleştirme fırsatı bulmaları ve hatta onların ilgili davranışları gerçekten de öğrenmiş bulunmalarının sağlanmış olması halinde bile bu öğrenme ürünlerinin, ünite öğrenilirken gerekli oldukları yer ve zamanda kullanıma hazır bulundurulmaları da öğrenmede can alıcı bir yer ve öneme sahiptir. Kullanıma hazır bulunma; öğrencilerin öğrenme ürünlerini, yeni öğrenme ünitesinin öğrenilmesi sırasında her gerekli olduğu yer ve zamanda hemen hatırlayarak kullanabilmesidir. Gerekli kıldığı ön öğrenmeler bakımından her öğrenme ünitesi diğerlerinden farklıdır. Hatta aynı ünite ile ilgili öğreticinin farklı yaklaşımları bile farklı ön öğrenmeleri gerekli kılmaktadır. Bu ön öğrenmeler fazlaca karmaşık ve uzun araştırmalara dalmadan da belirlenebilir.

1.1.3. Gerekli Bilişsel Giriş Davranışlarının Yokluğu Halinde Tutulabilecek Yollar

Öğrencilerin gerekli bilişsel giriş davranışlarına sahip bulunmamaları ya da onlar arasında bu bakımdan büyük farklar görülmesi halinde, onların öğrenme ünitesine hazırlıklarındaki bu eksikliklerin eğitimle giderilebilmesi için tutulabilecek bazı yollar vardır.

Bu yollardan biri öğrencinin eksiği olduğu dersi ileriki öğrenim hayatında almamasıdır. Ancak bu yol öğrencilerin bazı temel alanlarda sürekli eksik yetişmelerine sebep olmaktadır. Bu yol en az istenen ve en son başvuru olan yol olmalıdır.

Yapılabilecek uygulamalardan biri de öğrenim dönemi öncesinde öğrencilerin bilişsel giriş davranışlarının tespit edilerek bu eksikliklerin giderilmesidir. Eksik gidermeye yönelik çalışmalar öğrenim döneminin başında topluca yapılabileceği gibi sırası gelen konu başlarında da yapılabilir. Bu durumda öğrenimin kısmen bireyselleştirilmiş olması gerekir. Eksiklerin sayıca az olması ve bunların makul sayılabilecek bir süre içinde tamamlanabilmesi halinde bu sağlıklı bir yaklaşımdır.

Gerekli olan bilişsel giriş davranışlarının daha üniteye girerken öğrencilerin bir kısmı ya da tamamı için tekrarlanması yolu ile de davranışların gerekli oldukları yerde kullanıma hazır bulundurulmaları sağlanabilir. Bunun için yeterli zamanın olması gereklidir. Böylece öğrencilerin, öğrenme ünitesinin gerekli kıldığı bilişsel giriş davranışlarına sahip olmaları güvence altına alınmış olur.

Ünitelerin değişik şekillerde yapılandırılarak öğrencilerin bilişsel giriş davranışlarına uygun hale getirilmesi de mümkündür. Böylece, bir öğrenme ünitesinin belli bir şekli ile ilgili bilişsel giriş davranışlarında eksikleri olan bir öğrenci, aynı ünitenin değişik şeklinin gerekli kıldığı bütün bilişsel giriş davranışlarına sahip bulunmakta olabilir.

Okullarda üçüncü sınıftan sonra öğretilen ünitelerin büyük bir kısmı için okuduğunu anlama gücünün ortak bir genel giriş davranışı olduğu sanılmaktadır. Öğretim araçlarının okunması, açıklama, yönlendirme ve problemlerin anlaşılması için bu güç gerekli olmaktadır. Arzu edilirse, öğretim araçlarının gerekli kıldığı okuduğunu anlama düzeyi bir dereceye kadar düşürülebilir. Açıklama ve yönlendirmeler yazılı olmaktan çok sözlü olarak ya da gösterim ve modellerle ya da daha başka dil dışı yollarla sunulabilir. Burada belirtmek istenen nokta, genellikle görülmekte olduğu gibi öğretme öğrenmenin sadece yazılı dilde olmasının bir zorunluluk olmadığı ve bunun sözlü olarak ve hatta yazılı ve

sözlü dil dışındaki yollarla da olabileceğidir. Öğretimin görselleştirilmesi okuyarak öğrenme gücünü çeken öğrenciler için bu engeli aşmalarını sağlayacaktır.

Öğretim sırasında biri diğeri için bilişsel giriş davranışı niteliğinde olan derslerin öğretiliş sırasının dikkate alınması bu konuda alınabilecek diğeri bir tedbirdir. Mesela fen bilimleri dersi çoğu zaman matematik dersinde kazandırılabilen bilişsel giriş davranışları içerir. Bu durum ilgili öğretmenlerin alacakları tedbirlerle çözümlenebilir.

1.1.4. Bilişsel Giriş Davranışları Ve Bilişsel Gelişim

Biliş, günlük konuşmalarda kullanılan "bilme" kelimesi ile ilgilidir. Biliş, psikolojide düşünme ve öğrenmeyi de kapsayan geniş kapsamlı bir terimdir. Dünyayı ve insan çevresindeki olayları anlamaya yönelik insan zihninin yaptığı işlemlerin tümü olarak da tanımlanmaktadır. Dıştan alınan uyaranların algılanması, önceki bilgilerle karşılaştırılması, yeni bilgilerin oluşturulması, elde edilen bilgilerin belenmesi, hatırlanması ile zihinsel ürünlerin kalite ve mantık yönünden değerlendirilmesi, biliş kapsamına giren zihinsel süreçlerle ilgilidir (Fidan,1993). Biliş (cognition) terimi, çevremizi öğrenme ve anlamayı içeren zihinsel etkinlikler karşılığı kullanılır ve yaklaşık olarak düşünme (thinking) terimi ile eşanlamlıdır (Aydın, 2000, S.29).

İnsanlar hayatlarının büyük bir bölümünü karşılaştıkları problemleri çözmek için harcarlar. Her çözüm de belirli bir bilgi ve deneyim gerektirir. İnsanlar problemlerinin pek çoğunu çözdüğüne göre acaba bu bilgi birikimini nasıl sağlamaktadır? Mesela yeni doğan çocuğun baş etmesi gereken en büyük problem, yaşadığı dünyayı öğrenmesi, anlamasıdır. Çevresindeki insanlar, hayvanlar, evler ve diğeri yapılar, cansız varlıklar, yağın yağmur, düşen kar vb. ona tamamen yabancıdır ve öğrenmesi gereken önemli bilgilerdir. Bu sayılanlar belki de bir yetişkin için çok kolay olabilir, ama çocuk bunları öğrenme problemiyle karşı karşıyadır. Ayrıca yetişkinlerin de anlamakta en az çocuklar kadar zorlandıkları pek çok olay vardır.

Bireyin çevresindeki dünyayı anlama ve öğrenmesini sağlayan, aktif zihinsel faaliyetlerdeki gelişime bilişsel gelişim adı verilmektedir. Bilişsel gelişim; bebeklikten yetişkinliğe kadar bireyin çevreyi, dünyayı anlama yollarının daha kompleks ve etkili hale gelmesi sürecidir (Senemoğlu, 1998, S. 39).

Bilişsel gelişmeyi ortaya koyan eğitimci-psikologlara göre öğrenmeyi açıklamada şu temel grüşler önem kazanmaktadır(Bruner,1969, aktaran; Fidan, Erden, 1993, s.168).

1. Öğrenen dış uyarıcıların pasif bir alıcısı değil, onların özümleyicisi ve davranışların aktif oluşturucusudur.

2. Öğrenen kendi öğrenmesinden sorumluluk taşır. Verileri olduğu gibi alan değil, verilenlerin taşıdığı anlamı keşfedendir.

3. Öğrenen, verilen bilgiler arasından, uygun olanları seçen ve işleyendir. Bu seçim kişinin o ana kadar oluşturduğu zihinsel model ile ilgilidir.

4. Öğrenen kendisine kazandırılmak istenen bir ilke de olsa, onun anlamını bulmak, diğer ilkelerle ilişkisini kurarak ve daha önce öğrendikleriyle bağdaştırarak ona anlam vermek zorundadır.

Bilişsel gelişme ile ilgili yapılan ilk çalışmalarda bilişsel işlem becerilerinin "zeka" ile ilgili olduğu düşünülüyordu. Zeki insanların hızlı öğrenen ve çabuk karar veren kimseler olduğu savunuluyordu. Mesela birinci sınıf öğrencilerinin, beşinci sınıftakilere oranla daha yavaş düşündükleri için daha az öğrendikleri sanılıyordu. Bilişsel gelişmeyi açıklayan bu ilk görüşlerde bilişsel gelişmenin niteliksel yünden çok niceliksel yönü üzerinde duruluyor, farklı gelişimsel dönemlerin kendilerine has özellikleri ise hiç dikkate alınmıyordu. (Erden, Akman,1998, S.61)

1930'lu yıllarda Arnold Gessel olgunlaşmanın bilişsel gelişim açısından önemini vurgulayan ve bilişsel gelişimin niteliksel yönü üzerinde duran görüşlerini açıkladı. Gessel birbirinden farklı nitelikleri olan dönemler içinde bilişsel gelişimin ortaya çıktığını ve bir dönemin gelişim ödevlerinin yerine getirilmeden bir sonraki döneme geçilemeyeceğini savundu(Erden, Akman,1998, s.61). Piaget, Bruner ve Vygotsky de çocuğun çevresindeki dünyayı değişik yaşlarda nasıl ve niçin böyle gördüğünü ve algıladığını belirlemeye çalışmışlardır (Senemoğlu, 1998).

Bilişsel kuramlara göre öğrenme, bireyin çevresinde olup bitenlere bir anlam yüklemesidir. Kişinin davranışını anlayabilmek için onun karşılaştığı durumu nasıl değerlendirdiğinin anlaşılması gerektiğini savunan bu kuramın temelini Gestalt Psikolojisi oluşturur.

Öğrenmenin anlama, düşünme, yorumlama gibi bilişsel boyutlarını vurgulayan bilişsel kurama göre öğretimde dikkat edilmesi gereken başlıca hususlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;(Özden, 1999, s.27-28)

1. Yeni öğrenmeler öncekilerin üzerine bina edilir. Öğretmen, anlattığı konu hakkında öğrencinin daha önceden bildiklerinin farkında olmalı, bu bilgilere saygı göstermeli ve öğretme esnasında değerlendirmelidir. Yeni bilgiler öğrenciye bir şeyleri açıklayabilme gücü verdiği ve daha önceki bilgilerini genişletebilme olanağı sağladığı oranda öğrenci için anlamlı olacaktır(Cohen, McLaughlin, ve Talbert, 1993, aktaran, Özden, 1999).

2. Öğretmen sınıfta bir otorite figüründen çok öğrencilerin potansiyellerini sonuna kadar kullanmada onlara rehberlik eden kılavuz rolünde olmalıdır.

3. Öğrenme, öğretmen ve öğrencinin karşılıklı etkileşimi ile gerçekleşir. Eğer öğrencilerin duyduklarını ve karşılaştıklarını anlama çabası içerisinde olması bekleniliyorsa, öğretmen ve öğrenciler beraberce, karşılıklı güven içerisinde olmalıdırlar. Öğrencinin problemi çözme yolundaki girişim ve davranışları acımasızca eleştirilirse öğrenci genel bilgi birikimi ve kullandığı çözüm yolları hakkında endişeye kapılacak ve girişimde bulunmayacaktır.

1.1.5. Piaget'ye Göre Bilişsel Giriş Davranışları

Bilişsel gelişim ile ilgili olarak Jean Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramı (Cognitive-Developmental Theory) dikkatle incelenmesi gereken bir kuramdır. Buna göre insanların biyolojik yapıları evrenseldir. Dünyadaki tüm kültürlerde bütün çocuklar yaklaşık birinci yaşın sonuna kadar tüm kültürlerdeki sesleri çıkarırlar. Ama bir yaşından sonra onlar kendi kültürlerindeki sesleri kullanmayı öğrenirlerken diğer kültürlere özgü sesleri kullanma yetisi yavaş yavaş azalmaya başlar. Ancak konuşma yapısı evrenseldir. Jean Piaget, çocukta zihinsel gelişmeyi aydınlatmaya çalışırken, çocuğa hangi yaşta veya gelişim döneminde nasıl davranılması ve neler öğretilmesi gerektiğini ortaya koyuyor(Portakal, 1999, s.10).

Piaget'ye (1952) göre insan zihni, kendisine ulaşan her şeye anlam bulmaya çalışan dinamik bir bilişsel yapı grubudur. Bu anlam bulma öğrencinin deneyimine, bilgilerine, sahip olduğu kültüre, içinde öğrenmenin gerçekleştiği etkileşimin doğasına ve öğrencinin bu süreçteki rolüne göre değişmektedir. Öğrenme bilgilenme değil, bilgi üretme işidir. Bunun için sınıftaki öğrenme, öğrencinin önceki öğrenmeleri üzerine kurulu yeni bir oluşumdur (Özden, 1999).

Piaget'nin çocuğun zihinsel olarak nasıl öğrendiği ve büyüdüğü ile ilgili görüşleri şöyledir;(Ülgen, 1992)

1. Çocuklar büyüklerin birer minyatürü değildir. Onlar dünyayı algılama ve yorumlamada kendilerine has yöntemler kullanırlar.

2. Çocukların zihinsel gelişim süreçleri belli dönemlere doğrudur. Bu dönemler sabitleşmiş bir ardışıklıkta meydana gelir. Ardışıklık bütün çocuklar için önemlidir.

3. Zihinsel gelişim dönemlerinin geliş sırası sabitlik gösterdiği halde, farklı çocuklar bir dönemden diğerine farklı yaşlarda geçerler.

4. Çocukların zihinsel gelişimi, neyi nasıl öğrenebileceği konusunda belirli sınırlılıkla karşılaşır. Bu sınırlılıklar aşılmadan öğrenme gerçekleşemez.

5. Düşünceler kelimelerin değil, faaliyetlerin sonuçlarından oluşur. Bilgi çocuklara verilmez, öğrencilerin faaliyetleriyle keşfedilmeli ve yapılandırılmalıdır.

6. Çocuklar en iyi kendi somut tecrübelerinden öğrenirler.

7. Doğal olarak çocuklar devamlı faaldirler. Dünyalarını ve onlara anlam verenleri araştırmak zorundadırlar. Onlar her zaman yaparak zihinsel yapılarını yenilerler, bu onların daha karmaşık bilgilerle birlikte olmalarını sağlar.

8. Zihindeki yeniden yapılanma gerçek öğrenmeyi olası kılar. Öğrenme kararlı ve devamlıdır. Gerekli yapılar olmadığı zaman öğrenme yüzeyseldir, kullanılabilir değildir ve devam etmez.

1.1.6. Bilişsel Giriş Davranışları Ve Bilişsel Yapılar(Cognitive Structures)

Bilişsel yapılar ile kastedilen, çocuk ya da yetişkinde o anda varolan zihinsel organizasyon ya da zihinsel yetilerdir. Bir çocuğun bilişsel yapısını, büyük ölçüde biyolojik olgunluk düzeyi belirlemektedir. Çocuğun bilişsel yapısı da neyi, ne zaman özümleyebileceğini ve neleri uyumsayabileceğini belirler. Mesela, üç-dört yaşlarındaki çocuklar "ben nereye gidersem gideyim, güneş beni izler, ben hızlanınca o da hızlanır, ben durunca o da durur" türünden düşüncelere sahiptir. O yaştaki çocuklara, güneşin kendisini izlemediğini, nedenleriyle ne kadar açıklamaya çalışırsanız çalışın, bilişsel yapısı uygun olmadığı için anlattıklarınızı kavrayamayacaktır. Çocukların kullandığı zihinsel işlemlerin niteliği, bilişsel yapılarına bağlıdır ve içlerinde buldukları bilişsel gelişim düzeylerine göre farklılık gösterir (Erden ve Akman,1998, S. 64).

Piaget'ye göre bilişsel gelişim, birbirini izleyen dört dönem içinde ortaya çıkmaktadır. Dönemler ilerledikçe çocukların kavrama ve problem çözme yeteneklerinde niteliksel gelişmeler gözlenmektedir.

Bilişsel gelişim büyük ölçüde biyolojik olgunlaşmadan etkilenmekle birlikte, bireyin yaşını bilmek, onun hangi dönemde olduğunu yordama için kesin bir ölçü olmamaktadır. Öte yandan, herhangi bir yaşta, bilişsel olarak birden fazla dönemin özelliklerini taşımak da olasıdır. Piaget ergenlik dönemi ve sonrasına denk gelen son gelişim dönemini "soyut işlemler dönemi" olarak ifade etmektedir. Ancak, bilişsel gelişim biyolojik olgunlaşma ile birlikte geçirilen yaşantılardan da etkilendiği için, bazı bireylerin yaşları ne olursa olsun yaşlarının gerektirdiği döneme ulaşamamış olmaları da mümkündür.

Bilişsel gelişim dönemlerinin özelliklerinden bir başkası da, her bir dönemin kendisinden önce gelen dönemlerin özelliklerini de içermesidir. Kısaca, bir önceki dönemin özellikleri, yeniden düzenlenip formüle edilerek bir sonraki döneme aktarılır. Eğer bu aktarım gerçekleşmemişse birey ileriki dönemlerde öğrenme açısından zorlanacaktır.

1.1.7. Öğretim Kademelerine Göre Öğrencilerin Bilişsel Gelişim Düzeyleri

Piaget'nin bilişsel gelişim dönemlerine ilişkin aş dönemleri dikkate alındığında ;

- Anaokulu yılları; (3-6) yaş , işlem öncesi döneme,
- İlköğretimin ilk beş yılının (7- 11 yaş) somut işlemler dönemine,
- İlköğretimin 6-8. sınıfları ile lise yıllarının (12-17 yaş) soyut işlemler dönemine, denk geldiği görülmektedir.

Ancak önceden de vurgulandığı gibi, belli bir öğretim kademesine ulaşan öğrencilerin hepsi aynı bilişsel gelişim düzeyinde bulunmamaktadır. Bu konuda ülkemizde Üstün ve Akman'ın "Farklı Sosyo-Ekonomik Kökenli 6 Yaş Grubu Çocukların İlkokula Hazırlılık Düzeylerinin Değerlendirilmesine" yönelik yaptıkları araştırma sonucuna göre; üst sosyo- ekonomik düzey ailelerden gelen çocukların birinci sınıfa genellikle hazır oldukları halde orta ve alt sosyo-kültürel çevrelerden gelen çocukların birinci sınıf programlarına çoğunlukla hazır olmadığı belirtilmiştir (Üstün ve Akman, 2000). A.B.D.'de 1990 yılında Garrod ve arkadaşları tarafından yapılan bir araştırmaya göre;

İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin %67'si işlem öncesi, %33'ü somut işlemler döneminde bulunmaktadır. Halbuki programlar somut işlem demindeki çocuklara göre

hazırlanmıştır. Bu düzeyin ülkemizde daha düşük olması kuvvetle muhtemeldir. Çünkü ülkemiz öğrencilerinin büyük bir bölümü anaokulu eğitimi görmeden birinci sınıfa başlamaktadır.

Üçüncü sınıf öğrencilerinin %40'ı işlem öncesi, %47'si somut işlemler, %13'ü soyut işlemler deminin başlangıcında görülmektedir. Görüldüğü gibi üçüncü sınıf öğrencileri oldukça heterojen bir yapı göstermektedirler. Beşinci sınıf öğrencilerinin çoğunluğu (%72) ise soyut işlemler deminin henüz başlangıcında görülmektedir.

Sınıf öğretmenleri sınıf içi etkinliklerini öğrencilerin bilişsel gelişimlerini göz önünde bulundurarak belirlemesi gereklidir. Öğrencilerin, bilişsel gelişim düzeyleri üstündeki etkinliklerde başarılı olmaları beklenmemelidir. Özellikle derslerdeki soyut kavramların, somut materyallerle desteklenmesi, dördüncü- beşinci sınıftan başlayarak öğrencilerin transfer, genelleme gibi üst düzey zihinsel işlemleri kullanarak, soyut düşünmeye yönlendirilmeleri gerekmektedir.

John Dewey'den önemli derecede etkilenen Piaget, Dewey'in "İnsan kendi eylemleriyle yaparak, yaşayarak öğrenir. Sosyal çevrenin etkisinin öneminden dolayı eğitim uygun yaşantılarla desteklenmelidir." görüşlerini savunmuştur (Aydın, 2000). Piaget'ye göre eğitimin görevi, bireyin sosyal çevresine uyumunu sağlamaktır. Bu görevini yerine getirmesi için eğitim, bireyin kalıtımla getirdiklerini, bilişsel gelişimine uygun etkinliklerle desteklemelidir (Senemoğlu, 1998, S.58).

Piaget'ye göre eğitim şu özellikleri taşımalıdır; (Senemoğlu, 1998; Aydın, 2000; Erden ve Akman, 1998)

1. Öğrenme yaşantıları bireyin bilişsel gelişme düzeyine uygun olmalıdır. Çocuklar için planlanan hedef ve yaşantıları onların bilişsel gelişim düzeylerine uygun olmalıdır. Öğretimde bir sınıftaki bütün öğrencilerin yaşlarının gerektirdiği gelişim düzeyine ulaşamamış olabileceği, hatta öğrencilerin göstereceği potansiyelin aslında kendisinde varolanın çok daha altında olabileceği unutulmamalıdır.

2. Okul sosyal hayatın kendisi olmalıdır. Eğitim-öğretim faaliyetleri çocuğun bilişsel gelişimini zenginleştirmesine fırsat verecek en uygun çevreyi düzenlemeli ve öğrenmesine rehberlik etmelidir. Çocuk çevresindeki nesnelere, olaylarla, arkadaşlarıyla, öğretmenlerle ve çevresinde bulunan bütün bireylerle kolayca etkileşim kurabilmelidir.

3. Öğrenme yaşantıları çocuğun hazır bulunuşluk düzeyine ve mevcut biliş yapılarının niteliğine uygun olmalıdır. Özümleme, örgütlenme ve yeniden düzenleme yoluyla zenginleştirilemeyen öğrenme yaşantıları kalıcı olmaz. Bu nedenle yetişkinlerin görevi, çocuğun öğrenme sürecine aktif olarak katılımını desteklemektir. Bu amaçla doğru zaman ve yerde uygun uyarıcı ve pekiştiriciler kullanılmalıdır(Aydın,2000, S.43). Öğretmen çocuğun başarabileceğinin üzerinde öğretim yapma eğiliminden uzak olmalıdır. Düzenlenen uyarıcılar, çocuklar tarafından tamamen özümlelirse de öğrenme meydana gelmez. Piaget 'ye göre hazır bulunuşluk önemli bir kavramdır ve eğitim çocuğu bulunduğu noktadan alıp bir ileri noktaya taşınmalıdır. .

4. Eğitim muhtevasının belirlenmesinde öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır. Çocukların öğretimin planlamasına katılımının sağlanması etkinliklerini artıracaktır. Böylece çocuk aynı zamanda farklı nesne, olay ve insanlarla etkileşerek durağan bilgiden işlemsel bilgiye geçer.

5. Öğretmenin görevi öğrenciye rehberlik etmek olmalıdır. Bu rehberlik eğitimin içeriğinin öğrenci hazır bulunuşluğuna göre belirlenmesi, öğrencilerin güdülenmesi ve eğitim amaçları doğrultusunda cesaretlendirilmesidir. Öğrenci eleştirel düşünmeye ve soru sormaya yönlendirilmelidir.

6.Eğitim imkanlar ölçüsünde bireyselleştirilmelidir. Bireyler kapasiteleri ölçüsünde gelişme olanağına sahip olmalıdır. Öğretimde öğrencinin kendi potansiyeli ve öğrenme hızı dikkate alınmalıdır(Senemoğlu,1998, S.59).

1.1.8.Bruner'e Göre Bilişsel Giriş Davranışları

Bruner kuramında bilişsel gelişimi hayat boyu devam eden ve "eylemsel (enactive)", "imgesel (imaginative)", ve "sembolik (symbolic) olarak adlandırılan üç gelişim aşamasından oluşan bir süreç olarak değerlendirmiştir.

Bruner'e göre öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olarak bilgi sunulursa, her yaşta, her türlü ilgiyi öğrenebilirler. Bu nedenle, öğrenmenin sağlanması için yeni bilgilerin eylemselden sembolige doğru sıralanması gerekir.

Bruner'in öğretim kuramında önemle üzerinde durduğu özelliklerden biri de öğrenilecek konunun yapısıdır. Bruner'e göre her konu alanının bir temel yapısı vardır. Öğretimin amacı öğrencilere konunun temel yapısını kavratmaktır. Belli bir alanla ilgili temel fikirler ve ilkeler arasındaki ilişkiler konunun yapısını oluşturur. Temel yapının

öğrenilmesinde en iyi yol, öğrencilerin bu yapıyı kendi kendilerine bulması (keşfetmesi)dir. Öğrenciler temel yapıları keşfederken tümevarım yöntemini kullanırlar ki tümevarım yöntemi de sezgisel düşünmeyi gerektirir (Erden ve Akman, 1998, S.177). Keşfetmenin ateşleyicisi de öğrencinin sahip olduğu bilgilerdir. Bir konuda bilgisi olan birey bu bilgilerinden hareketle yenilerine ulaşır.

Bruner "Buluş Yoluyla Öğretim" adını verdiği bir öğretim modeli geliştirmiş ve ülkemizde 1968 yılında hazırlanan ilköğretim programlarının yapılandırılmasında etkili olmuştur.

Bruner'e göre öğretim yaşantıları bilişsel gelişme evrelerine uygun şekilde aşamalandırılmalıdır. Bu bağlamda eğitim sürecinde öncelikle eylemsel ve imgesel öğrenme yaşantılarına yer verilmelidir. Çünkü çocuk bu evrelerde yeterli öğretim yaşantısı geçirmediği, sözel mecazların ve formüllerin kullanıldığı sembolik evreye ulaşamaz. Şu halde öğrenmelerin kavrama düzeyi, yeni öğrenme yaşantılarının edinilmesi açısından önemli bir etkidir. Dolayısıyla öğrenme hedefleri ve yöntemlerinin seçiminde aşamalılık ilkesi, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin dikkate alınması gerekmektedir (Aydın, 2000, S.48).

1.1.9. Vygotsky'e Göre Bilişsel Giriş Davranışları

Lev Vygotsky, (1978) bilişsel gelişimde sosyal çevre kültürel yapının önemini vurgulayan görüşleri ile tanınmaktadır. Vygotsky'e göre; tüm öğrenmelerin (kavram, düşünce, beceri ve tutumların) kaynağı sosyal çevredir. Tüm kişisel psikolojik süreçler, insanlar arasında paylaşılan sosyal süreçlerle başlar. Kültürleşme topluma özgü düşünce, inanç ve duyuş özelliklerinin çocuğa aktarılmasıdır. Bu amaçla kavram ve olguları simgeler aracılığıyla taşıyan dil kullanılır.

Bilişsel gelişim, başkaları tarafından düzenlenen davranışlardan, bireyin kendi kendine düzenlediği davranışlara doğru bir ilerleme gösterir. Öğretmenlerin ve diğer yetişkinlerin asıl işgörsü, dıştan denetimi giderek azaltıp çocuğun içsel denetimini beslemek ve kendi kendini düzenlemesini desteklemektir. (Senemoğlu, 1998, S.63) Bu amaçla yetişkinler çocukları düzenlenmiş öğrenme yaşantıları ile yüz yüze getirerek, onları bağımsız düşünme ve davranmak için yüreklendirmelidir. Vygotsky'e göre eğitimci öğrencinin kendi kendine sağlayabileceği gelişim düzeyini ve bir rehber denetiminde çalıştığında gösterebileceği potansiyel gelişim düzeyini iyi belirlemelidir. Bu ikisi

arasındaki fark çocuğun yakınsal gelişim alanıdır (Zone of personal development) (Aydın,2000; Senemoğlu, 1998).

Vygotsky'e göre öğretim, çocuğun gelişimini ileriye götürebildiği ölçüde iyidir. Öğretim bireyin yakınsal gelişim alanını etkili olarak kullanmasını sağlamalıdır. Bu nedenle, doğrudan bire bir öğretim ve çocukların çocuklarla ve yetişkinlerle etkileşimlerini sağlayan eğitim biçimleri çocuğun bilişsel gelişmesinde önemli rol oynar.

Vygotsky'e göre, bilişsel gelişimde, bireysel farklılıklar olduğu unutulmamalıdır. Bu durum öğretim etkinliklerinin imkanlar ölçüsünde bireyselleştirilmesini zorunlu kılar. Fakat her koşulda kendi içinde sistematik şekilde sıralanarak ve giderek karmaşıklaşan öğretim yaşantılarının düzenlenmesinde öğretmen ve uzman katkılarıyla kolektif bir yaklaşım izlenmelidir.

Bruner ve Vygotsky'nin görüşleri arasında en belirgin ortak nokta, eğitimde bireyselleşmeye önem vermeleridir. Ancak Vygotsky'nin bu konuda daha çok sosyal bağlamın önemini vurguladığı görülmektedir. Bunun yanında Bruner ise çocuğun bilişsel gelişiminde daha çok psikolojik dinamiklere ağırlık vermektedir.

Her ikisi de dil becerisinin bilişsel gelişme ve iletişim açısından önemli bir etken olduğu görüşünde birleşmektedir. Ancak Vygotsky aynı zamanda kültürün içselleştirilmesi açısından, dilin etken bir faktör olduğu gerçeğine dikkati çekmektedir.

Vygotsky'e göre, öğretim yaşantılarının düzenlenmesinde, yakından uzağa doğru bir seyir izlenmelidir. Bruner'e göre ise öğretim yaşantıları bilişsel gelişme evrelerine uygun şekilde aşamalandırılmalıdır. Bu bağlamda eğitim sürecinde öncelikle eylemsel ve imgesel öğrenme yaşantılarına yer verilmelidir. Çünkü çocuk bu evrelerde yeterli öğretim yaşantısı geçirmeden, sözel mecazların ve formüllerin kullanıldığı sembolik evreye ulaşamaz. Şu halde öğrenmelerin kavrama düzeyi, yeni öğrenme yaşantılarının edinilmesi açısından önemli bir etkidir. Dolayısıyla öğrenme hedefleri ve yöntemlerinin seçiminde aşamalılık ilkesi, öğrencilerin hazırbulunmuşluk düzeylerinin dikkate alınması gerekmektedir (Aydın, 2000, S.48).

1.1.10. Ausubel'e Göre Bilişsel Giriş Davranışlarının Öğretimdeki Rolü

Ausubel öğretim faaliyetlerinin yürütülmesi sırasında öğrencilerin ön öğrenmelerinin çok önemli olduğunu belirtmektedir. Sunuş yoluyla öğretim yöntemi üzerinde duran Ausubel, ön organize ediciler olarak nitelendirdiği bilişsel giriş davranışlarını öğretim

faaliyetlerinin ilk basamağı olarak kabul etmektedir. Ausubel'e göre öğretim faaliyetleri şu aşamaları içerir;

1. Ön organize edicilerin sunulması (Başlangıç)
2. Öğrenilecek yeni konunun – materyalin sunulması (Gelişme)
3. Bilişsel örgütlenmenin güçlendirilmesi

Ön organize edici, yeni bilgiler için bir yapı oluşturan, yeni bilginin çerçevesini çizen ve yeni bilginin öğrencinin daha önce kazanmış olduğu bilgi ile ilişkilendirilmesini sağlayan başlangıç ifadeleridir. Bu başlangıç ifadeleri sözel ifadeler olabileceği gibi, şemalar, somut modeller, grafikler, benzetimler de olabilir (Senemoğlu, 1997, s.481). Örgütleyici bilgilerin temel karakteristik özelliği öğrenciye öğrenme yaşantısının temel çerçevesini sunmasıdır. Bu amaçla öğrenme sürecinde, zaman zaman geri dönüşlere ve kılavuzlayıcı özetlere yer verilmelidir. Özellikle dersin başlangıcında, açılıcı ve yönlendirici nitelikte örgütleyici bilgilerin sunulmasına özen gösterilmelidir (Aydın, 2000, s.289).

En yüksek düzeyde öğrenme; öğrencinin öğreneceği materyal, öğrencinin sahi olduğu şemalara (bilişsel yapıları) en uygun olduğunda gerçekleşmektedir. Sunulan materyalin öğrencinin sahip olduğu şemalara uygun hale gelmesini sağlamak için Ausubel, dersin ön organize edicilerle başlaması gerektiğini savunur. Böylece girişteki ifadeler, açıklamalar, çizelgeler, alınacak olan bilginin geniş bir çerçevesini çizerek öğrencinin ayrıntıyı içine yerleştireceği bir yapı oluşturmaya yardım eder.

Ön organize edicilerin üç temel fonksiyonu vardır. Bunlar;

1. Yeni bilgi için bir yapı iskeleti oluşturur ve sunulacak ayrıntının içine yerleştirilmesini sağlar. Böylece, sunulacak bilgiler arasındaki ilişkilerin kurulmasına ve kodlamaya yardım eder.

2. Sunulacak bilginin hangi kısımlarının önemli olduğuna dikkat çeker.

3. Sunulacak yeni bilgi ile öğrencinin halihazırda sahip olduğu bilgi arasında kavramsal bir köprü oluşturur. Diğer bir deyişle, öğrencinin ön bilgileri ile yeni sunulacak bilgi arasında ilişki kurmasına, ön bilgilerini hatırlamasına yardım eder (Faw ve Waller, 1976; Mayer, 1984; Eggen ve Kauchak, 1988, Woolfolk, 1993), aktaran (Senemoğlu, 1997, s.482).

Birçok ders kitabında verilen hedefler, ünitenin ana hatları, üniteye hazırlık çalışmaları ve hazırlık soruları birer ön organize edicidir. Öğretmenler, üniteleri işlemeye başlamadan bu bölümleri dikkatle işlemeli ve öğrencilerin ön organize edici bilgilerini harekete geçirmelidir.

Ön organize edicilerin temel özellikleri şunlardır;

1. Genel olarak kısa sözel ya da görsel bilgiden oluşur.
2. Öğrenilecek geniş bilgiden önce sunulur.
3. Öğrenilecek yeni bilgi ile ilgili ayrıntıyı kapsamaz. Bunun yerine daha üst düzeyde düşünmeyi sağlayacak temel çerçeveyi verir.
4. Yeni bilgide, materyalde mantıksal ilişkiler kurmak için bir araç görevi yapar.
5. Öğrencinin kodlama sürecini etkiler.

1.2.ÖĞRETİM KURAMLARI VE BİLİŞSEL GİRİŞ DAVRANIŞLARI

1.2.1.Öğretim Kuramları ve Bilişsel Giriş Davranışları

Bireyin öğrenmelerinin etkinlik düzeylerinde farklılıklar vardır. Öğrendiğimiz bütün bilgiler hayatımızda aynı derecede etkinliğe sahip değildir. Çünkü her bilginin öğrenilme düzeyi farklıdır. Bireyin öğrendiği bilgilerden bazıları hayatında sadece "ne" sorusuna cevap verir, eylem oluşturamaz. "İstanbul'un nüfusu" veya "saatin kaç olduğu" gibi bilgiler bu türdendir. Öğrendiğimiz bilgilerden bazıları da "Neden" sorusuna karşılık verir. Olayın sebebine yönelen bu bilgi düzeyi olayların olası sonuçlarını görmemizi ve muhtemel sorunları önceden engellememizi sağlar. Bu düzey bilgili olmanın ilk adımıdır. Bu düzeye kadar olan bilgiler pasif tepkiye yol açarken üçüncü düzey olan ve "Nasıl" sorusunun cevabını veren bilgi düzeyimiz gerçek manada öğrenmenin ve öğrendiklerimizi uygulamaya koymanın ilk adımıdır. "Nasıl" sorusunun cevabı sadece kavramsal değil uygulamalı bilgiler içerir. Bu basamak öğretimde önemlidir. Çünkü bu basamakta, öğrenilen bilgiler uygulamaya geçirilecektir. Ama pek çok konudaki öğrenme düzeyimiz "neden" sorusunu cevaplandırabilecek olan ikinci düzeyde kaldığı için öğrendiğimiz bilgiler uygulamaya geçirilemez. Bu yüzden pek çok birey olaylar karşısında tepki verir, yani birinci düzeyde bilgileri kullanır. Çok az birey olayları değerlendirip anlamaya çalışır, yani "ikinci bilme düzeyine " çıkar. Mevcut bilgilerini kullanıp alternatif çözüm önerileri ve görüşler ileri sürenler çok azdır. (Yıldırım, 1998)

Hayatın gerektirdiği bütün bilgileri okullarda veya kitaplardan öğrenemeyiz. Böyle durumlarda daha önceden sahip olduğumuz bilgi, beceri ve deneyimlerimizi yeni duruma yansıtırız. Birikimlerimiz arasında benzerlik ve ilişkiler kurar, yani sentezler oluştururuz. Böylece yeni durumla ilgili "Ne", "Neden", "Nasıl" sorularının cevabını kendi kendimize düşünerek bulur yani bilgi üretiriz. Bu "bilgili " olmanın son basamağıdır. Toplum, birey ve bilgiye dayalı her şey bu yolla olmuştur. İnsanoğlu bir duruma dayalı olarak yeni pek çok icat ve buluşu eski bilgilerini yeni durumlara transfer ederek sağlamıştır. (Yıldırım,1998) Öğretimdeki gayemiz de öğrencilerin bilgilerini değişik alanlara transfer edecek nitelikte öğrenmelerini sağlamaktır. Bireyin yeni durumlara karşı uyumunun tek yolu mevcut bilgi becerilerini aktif şekilde kullanabilme becerisinden geçer.

Öğrenme, bireyin zihinsel yapılarındaki değişimlerdir. Bu değişimler bireyin davranışlarında değişimler ya da davranışlar kazanmasını sağlamaktadır. Günümüzde gözlenebilen davranışlara ek olarak öğrenenin kafasının içinde olup bitenlerle, yani içsel yapılarla ilgilenilmektedir. Modern bilişsel öğrenme kuramları, öğrenenin kafasının içinde olup biten süreçleri, bu süreçlerin özelliklerini, fonksiyonlarını belirleyen ilkeleri, yasaları ortaya koymaya çalışmaktadırlar. Bu amaçla şu dört soruya cevap bulunmaya çalışılmaktadır (Senemoğlu, 1998);

1. Yeni bilgi dışardan nasıl alınmaktadır?
2. Alınan yeni bilgi nasıl işlenmektedir?
3. Bilgi uzun süreli olarak nasıl depolanmaktadır?
4. Depolanan bilgi nasıl geriye getirilip hatırlanmaktadır?

Bu kuramlardan bazıları ve konu ile ilgili görüşleri şöyledir;

1.2.2.Bilgiyi İşleme Kuramı Ve Bilişsel Giriş Davranışları

Öğretimde bilgilerin aktif kullanımı nasıl sağlanabilir? Bilgiyi kullanmak bilginin öğreniliş şekline bağlıdır. O zaman "Birey nasıl öğrenir?" sorusunu cevaplandırmak gerekir. Bu sorunun değişik öğrenme kuramlarına göre değişik cevapları vardır. Biz bu soruyu eğitimciler arasında genel bir kabul gören "Bilgiyi İşleme Kuramı"na göre cevaplandıracağız.

Öğrenme konusundaki kuramsal yaklaşımların önemli bir bölümü, bilişsel süreçler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Öğrenme, sadece belli kavramların, olguların, ilkelerin veya yasaların edinilmesi değil, aynı zamanda bu bilgiler aracılığıyla bir problem durumunun özgün dinamiklerinin analiz edilerek çözüme kavuşturulmasıdır. Problemin çözüm

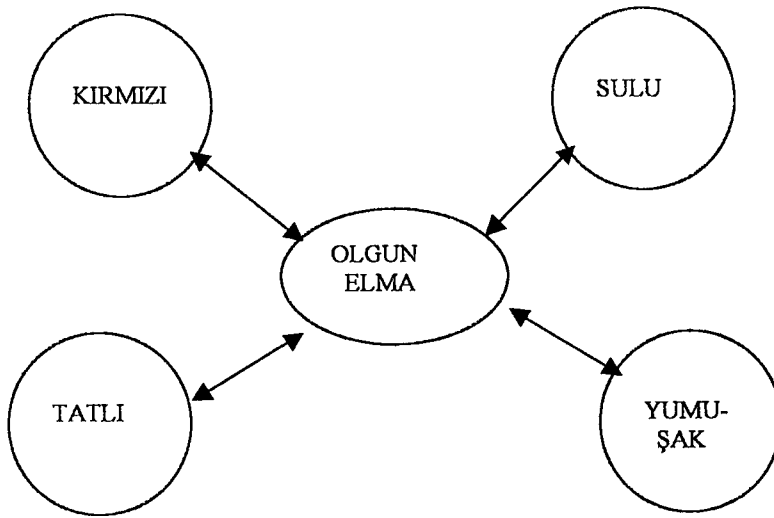
aşamaları ise ilgili değişkenleri sınıflayarak yeniden örgütlenme ve amaca götüren davranış seçeneklerini belirlemektir. Bu nedenle öğrenme, farklı düzey ve nitelikte bir dizi zihinsel etkinliğin ürünüdür. Buna göre bilişsel yeterlilikler, düşünme, karar verme, denence geliştirme, uygulama ve değerlendirme etkinliklerine yansıtılan zihinsel süreçler olarak tanımlanabilir (Aydın 2000, S.261).

Öğrenme ile ilgili olarak ileri sürülen yaklaşımlardan biri de öğrenmeyi "insanlar bir problem durumuyla karşı karşıya geldiklerinde o durumun özgün dinamikleriyle etkileşerek öğrenirler" şeklinde tanımlayan bilişsel öğrenme kuramıdır. Buna göre öğrenme; bilgilerin yeni bağlantılar kazanması, probleme ilişkin bilgilerin depolanması ve uygun çözüm seçeneklerinin belirlenmesidir... Gerçekte öğrenme, bir birine dayalı süreçlerin ve deneyim birikimlerinin ürünüdür. Şu halde organizma, öğrenmelerini yeni durumlara transfer ederek ve bu bağlamda geliştirdiği denenceleri test ederek öğrenebilir. Öğrenme etkinliklerindeki başarı geniş ölçüde söz konusu alanlardaki ön öğrenmelere ve bilişsel yapıların yeterlilik düzeyine bağlıdır. Buna göre okuduğunuz kitabı anlama, yorumlama, yansıtma düzeyiniz, konuya ilişkin bilişsel yapınız tarafından yönlendirilir.

Bilgiyi İşleme Kuramına göre öğrenme, bireyin sahip olduğu bazı yapılar ve bu yapılarla ilintili süreçler sonucunda gerçekleşir. Modele göre, öğrenmeyi etkileyen temel yapılar; duysal kayıt, kısa ve uzun süreli belleklerdir. Öğrenmeyi etkileyen belli başlı süreçler ise tanıma, algı ve dikkat, bilgiyi kodlama ve depolama, hatırlama ve örgütlemidir.

1.2.3.Nörofizyolojik Öğretim Kuramı ve Bilişsel Giriş Davranışları

Şekil-1;Nörofizyolojik Öğretim Kuramına Göre Kavram Oluşumu

Hebb'e göre bireyin karşılaştığı her nesne, beyinde hücre topluluğu olarak adlandırılan bir biriyle bağlantılı bir dizi nörondan oluşan karmaşık bir sistemi ateşler (Özden,1999). Bir hücre topluluğu ateşlendiğinde, zihinde o topluluğun ilişkili olduğu nesne veya olay canlanır. Bu ateşlemenin olabilmesi için sistem kurulmuş olmalıdır. İnsan zihninde milyonlarca nöron vardır. Kişi olay veya nesnelere karşılaştığı zaman o nesne veya olayla ilgili nöron paketini harekete geçirir. Mesela, "olgun elma"nın <kırmızı, tatlı, sulu, yumuşak> olduğunu öğrenmiş bir bireyin aşağıdaki gibi bir ağ kurmuş ve hücreleri şu şekilde bağlantılandırmış olduğu tahmin edilmektedir.

Burada bireyin "olgun elma"yı öğrenebilmesi için "kırmızı", "tatlı", "sulu", "yumuşak" kavramlarını zihninde nöronlar halinde daha önceden oluşturmuş olması gereklidir. Faz ardışıklığı ise, birbiriyle bağlantılı olan hücre topluluğu serisidir. Bir faz ardışıklığında yer alan herhangi bir hücre topluluğu veya topluluklarının kendi aralarında yaptığı kombinasyonlardan biri ateşlendiğinde, zihinde belirli bir mantıksal sıra içerisinde düzenlenmiş bir seri oluşturur.

Hebb'in vurguladığı başka önemli bir nokta da çocukluk ve yetişkinlik dönemlerindeki öğrenmenin farklılığı ve birbirleriyle ilişkisidir. Hebb'e göre bebeklik ve çocukluk çağlarındaki öğrenme hücre toplulaşması sürecini kapsar. Yetişkinlerdeki öğrenme sürecinde ise faz ardışıklığı muhtemelen yeniden düzenlenir. Diğer bir deyişle çocukluktaki öğrenme daha sonraki öğrenmeler için bir çerçeve oluşturur.

1.3. DUYUŞSAL GİRİŞ ÖZELLİKLERİ

1.3.1. Duyuşsal Giriş Özellikleri

“Duyuş”un geniş ölçüde kabul edilen bir tanımı yok ise de, genel olarak duygular ve coşkularla ilgili, akıl ve mantığın zıddı olarak anlaşılmaktadır. Biliş veya mantık zihinle ilgili olarak düşünülürken, duyuşun kalple ilgili olduğu düşünülür. Duygular, duygular, tercihler, dikkat edişler, kimliklenişler, roller, sosyal beceriler, vb. duyuş kapsamı içinde değerlendirilebilir. Duyuşa en yakın Türkçe kelime “his” olabilir. Günümüzde, “duyuş”u mantık dışındaki, insan doğasının zihinsel yönleri olarak düşünmek daha yerinde olur. Şüphesiz duyuş ve biliş, psikolojik araştırmalarda gösterildiği gibi, eş zamanlı olarak meydana gelir. Kısaca, duyuş duygu ve coşkularla ilgili zihinsel özellikler olarak tanımlanabilir (Bacanlı, 1999).

Bloom'a göre Duyuşsal giriş özellikleri öğrencinin akademik benlik kavramını, öğrenme ünitesine karşı ilgisini, tutumunu içermektedir. Duyuşsal giriş özellikleri arasında

başarıyı belirlemede en yüksek etkiye sahip olan akademik benlik kavramı, akademik yönü baskın bir işte başarılı olacağına inanmakta ve güvenmekte olma derecesidir. Senemoğlu ise bunu öğrencinin öğrenme özgeçmişine dayalı olarak, hedeflerle tutarlı öğrenme düzeyine ulaşip ulaşamayacağına ilişkin kendini algılayış biçimi olarak tanımlamaktadır(Nas, 1999).

Duyuşsal alan ilgi, güdülenme, kişilik, benlik, özgüven, değer yargıları gibi özellikleri ile tercihler, seçimler, duygular, duygulanımlar (sentiments), inançlar, beklentiler, tutumlar, takdir duyguları, değerler, ahlak (morals), etik, vb. özellikleri içerir.

Duyuşsal davranışlar, insanın duygularını içeren davranışlardır. İnsanlara kazandırılmak istenen duygular, tercihler, değerler, ahlaki kurallar, istek ve arzular, güdüler, yönelimler, duygulanışlar vb. duyuşsal davranışlar kapsamına alınabilir (Bacanlı, 1999, s.VII).

Yapılan araştırmalar, bir kimsenin, herhangi bir konuyu öğrenebilmesi için, ilk koşulun, kişinin konuyu öğrenmeye karşı istekli olması gerektiğini ortaya koymuştur.

Çocuk başarılı olmak, başarıyı tatmak ister. Onun için çocuğa yeteneklerine ve ilgilerine uygun öğrenme fırsatı tanınmalıdır. Değilse çocuk gerçek başarıyı elde edemediğinden hayali başarılarla övünür. Heyecanlar, zihinsel hayattan önce gelişmekte, duygular hayatı adeta gelişmede bir önderlik yapmaktadır. Hiçbir öğrenme yaşantısı (bilişsel, devinişsel alanlarla ilgili olsa bile) duygudan arınık değildir. Bir hedefe ulaşmak istenirken istenmedik yan ürünler ortaya çıkabilir, bir şeyler öğretmek istenirken çocuk dersten nefret edebilir. Belli ki başarısızlık duygusu yaratan, hoş gitmeyen; çocuğun benlik duygusuna, saygınlığına zarar veren yaşantılar, geçerli öğrenme yaşantıları olamaz. Çocuğun başarılı olma gereksinmesi vardır, bu giderilmelidir. Her çocuk başarıya tadını tatmalıdır(Ertürk, 1984, s.89). Derslerde başarılı olamayan çocuk, okulda pek çok olumsuz davranış içine girer. Nihayetinde çocuğun ruh sağlığında belirgin bozulmalar meydana gelir(Nas, 1999). Bu durum da okulda meydana getirilmek istenen istendik davranışların çok uzağındadır.

Çocuğun eğitime hazırlanması demek, sınıfta işlenen konuların ona evde öğretilmesi demek değildir. Çocuğun ruhsal, zihinsel ve duygusal bir bütünlük içinde gelişiminin sağlanması okula öğrenmeye hazır oluşunun temel gerekliliğidir. Bunun için aile, okul çevresi ve öğretmenlerin öğrencilerin bilişsel öğrenmelerinin yanında derslere ve okula karşı olumlu tutumlar geliştirmelerini sağlamalıdır.

Vester'e göre "Haz ve başarı duygusu, öğrenmeyi olumlu yönde etkileyen pozitif hormonal bir denge oluşturur. Böylelikle beyin hücreleri arasındaki iletişim ve sinapslardan aktarılan bilgiler, hiçbir engelle karşılaşmadan hedefine ulaşır. Bu nedenle olumlu anılarla bağlantılı olarak algılanan enformasyonlar, diğerlerinden daha iyi işlenir, daha iyi anlaşılır ve çok kanallı olarak da kaydedilir. Sonraki kullanımları ve işe yarar olmaları da kolaylaşır.

Öğrencinin gerek bilişsel gerekse psiko-motor öğrenmeleri, öğrenme birimine karşı olan tutumu, ilgisi, kendine güveninden etkilenir. Bu nedenle öğrencinin öğrenme birimine karşı duyduğu öğrenme ihtiyacı, öğrenme isteği, öğrenip öğrenmeyeceğine ilişkin inancı belirlenerek öğretimi düzenlemede öğrencinin bu özellikleri dikkate alınmalı, öğretme-öğrenme sürecinde duyuşsal özellikler olumlu hale getirilmelidir (Senemoğlu, 1998, s.424).

Her insanın bir özgeçmiş vardır. Olaylar karşısında insanların tümünün aynı tepkiyi göstermediği sosyal psikologlar tarafından dile getirilmektedir. Bir olay karşısında insanların farklı tepkisinin nedeni incelendiğinde, öncelikle bireyin özgeçmiş, olayı algılama düzeyi ve içinde bulunduğu psikolojik durumun etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Yeni bir öğrenme ünitesine başlamakta olan öğrencilere bakıldığında, ünite üzerinde hiç çalışma yapılmadan bile bu öğrenme ünitesine karşı bazı ön yargılar ve yönelimler içinde oldukları görülür. Bazı öğrenciler, yeni öğrenme ünitesine bu üniteyi öğrenmek için büyük bir ilgi ve istekle girerler. Onlar eldeki öğrenme ünitesini kendileri için ilgili ve arzu edilir bir öğrenme görevi olarak kabul etmekte oldukları görünümünü verirler. Diğer bazı öğrenciler ise üniteye, bu ünitenin öğrenilmesine bir görev ya da zorunlulukmuş gibi yaklaşır. Bu tür öğrenciler de üniteyi öğrenebileceklerine inanırlar ama onların bu beklentisine daha az bir istek, arzu ve iştah eşlik etmektedir. Bu öğrenciler bazı kötü beklentilere de sahiptirler. Öğrenme ünitesiyle, öğretmen, anne – baba ve arkadaşlarının kendileriyle ilgili yargılarından hep olumsuz sonuçlar beklerler.

Öğrenci bir öğrenme ünitesine kendi özgeçmişinin bu üniteyle ilgili görünen yönlerinin etkisi altında girer. Bu özgeçmiş ve beklentiler, onun eldeki öğrenme ünitesiyle ilgili duyuşsal özelliklerini belirlemektedir. Öğrencinin duyuşsal özellikleri kimi zaman değişebilmekte iken kimi zaman bütün ilgili üniteler boyunca devam etmektedir.

Bütün bunlardan hareketle Duyuşsal Giriş Özelliklerini "işe vuruk olarak öğrenme ünitesine girerkenki haliyle öğrencinin çaba göstermedeki kararlılığı yani eldeki öğrenme ünitesini öğrenme amacıyla harcamaya gönüllü olduğu çabanın derecesi" olarak

tanımlanabilir(Özçelik, 1979). Harcanacak bu çabada öğrencinin öğrenme ünitesi hakkında yakın çevresinden ve öğrenme ünitesine benzeyen daha önceki konuları öğrenirken kazandığı deneyimlerden ve öğretmenden doğrudan etkilenecektir.

Bireyin başarmış olduğuna ya da başaracağına inandığı etkinliklerden hoşlanma ihtimali daha yüksektir. Kişi neyin başarı olduğuna ilişkin kanısını, eldeki üniteye benzer ya da onunla ilişkili gördüğü diğer ünitelerde elde etmiş olduğu sonuçlara ve bu ünite ya da benzerlerindeki kendi çalışmalarına ilişkin olarak öğretmen, ana – baba ve arkadaşları gibi kişilerden aldığı yankılara dayandıracaktır. Daha önceki ilgili üniteleri başarı ile bitirmiş olduğuna inanan bir kişinin, daha sonraki üniteye bir dereceye kadar da olsa olumlu duyuşsal yönelimlerle girmekte olması beklenir. Bu tür ünitelerde daha önce başarısız olduğuna inanan bir kişinin ise, daha sonraki üniteye bir dereceye kadar da olsa olumsuz duyuşsal yönelimlerle girecektir.

Duyuşsal giriş özellikleri arasında başarıyı belirlemede en güçlü etkiye sahip özellik; bireyin akademik öz güvenidir. Çünkü akademik öz güven, okul ve dersle ilgili duyuşsal özelliklerin genellenmiş halidir. Akademik öz güveni şöyle tanımlamak mümkündür: Öğrencinin öğrenme öz geçmişine dayalı olarak herhangi bir öğrenme birimini öğrenip öğrenemeyeceğine ilişkin kendini algılayış tarzıdır. Diğer bir deyişle kendine karşı tutumudur. Bireyin kendine karşı tutumu ve akademik olarak kendini algılayış tarzı, öğrenme öz geçmişinde öğretmenlerinin, ana-babasının, arkadaşlarının kendisi hakkındaki yargılarına dayalıdır(Senemoğlu, 1998).

Duyuşsal Giriş Özellikleri öğrencinin okuldaki ilk yıllarında belirginleşmemiş olup öğrencinin okul yaşantılarının artmasıyla belirgin bir yapı ve güç kazanmaktadır. Öğrenci okulda karşılaştığı sonuçlarla bu sonuçlara ilgili olarak kendisine sağlanan dönütleri kendisinin iyi öğrenip öğrenemediğinin işaretçisi olarak alıp yorumlamaktadır. Burada öğrencinin öz geçmişi gündeme gelmektedir. Bu öz geçmiş öğrencinin okuldaki öğrenmeleriyle yakından ilgili olan bir özgeçmiştir. Öğrenci okuma, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler veya Matematikle ilgili belli bir görüşle doğmaz. O, okul yaşantıları içinde böyle bir görüş kazanır. Özellikle ilkokul yılları için doğru olmak üzere şöyle bir durum söz konusudur; Eğer okul öğrenci için başarılarla dolu bir özgeçmiş oluşturmayı güvence altına alabilirse bu öğrencinin daha sonraki özgeçmişinin de hem bilişsel öğrenme ürünleri hem duyuşsal giriş özellikleri hem de duyuşsal ürünler bakımından olumlu olması beklenir.

Bloom'un ve arkadaşlarının yapmış olduğu araştırmalara göre Duyuşsal Giriş zellikleri ğrenci başarısının yaklaşık olarak %20-25'ini etkiler durumdadır. Diğer bir deyişle, öğrencinin duyuşsal giriş özelliklerini olumlu hale getirerek öğrencilerin başarıları arasındaki farkları %25 oranında azaltabiliriz. Duyuşsal zellikleri özellikle öğrencinin akademik öz güvenini öğretme-öğrenme sürecinde olumlu hale getirmek mümkündür. Bunu sağlamının önemli bir koşulu, eğitim durumunda öğrencinin başarılı olma gereksinimini karşılamaktır. Öğrencinin belli bir dersi, üniteyi başardığını görmesi, başarıyı tatması gerekmektedir.

1.4. OKULDA ğRENME SÜRECİ

1.4.1. Okulda ğrenme Süreci

Aile, din ve kitle iletişim araçları gibi toplumsal kurumların ve toplum içinde olmanın insana kazandırdığı çeşitli yaşantıların ürünü olarak da bir eğitimden söz edilebilirse de, hemen hemen her toplumda planlı eğitim okulun işidir. Bütün okullar ğretmen ve ğretim araçlarından faydalanarak sayıları 20 ile 70 arasında değişen ğrenci gruplarına çeşitli becerileri kazandırmak üzere örgütlenmiştir. Bu planlılık hiyerarşik bir yapı içerisinde, belli bir okul döneminde yada yılda gerçekleştirilen öğrenmeler, daha sonraki bir dönem yada yılda gerçekleştirilecek olanların n Şartlarını yani temelini oluşturan öğrenmelerdir.

ğrenme-ğretme sürecinde öğrenciler, nelerin ve nasıl ğrenileceğinin öğrencilerin yaş yada sınıf düzeylerine uygun olması gerektiği görüşüyle belli yaş yada sınıf düzeylerine ayrılmaktadır. Yine bu süreç, öğretmenlerin belli yaş düzeyleriyle belli ğrenci niteliklerine daha duyarlı ve belli konularla bağıntılandırılmış olan yine belli hedeflere ulaşmada daha etkili oldukları varsayımına dayandırılmıştır. Her sınıf düzeyinde öğretmenler belli davranışların kazanılmış olduğu varsayımıyla işe başlamaktadırlar.

Bu anlayışla yapılan ğretim faaliyetleri sonucunda her öğrencinin mevcut öğrenme düzeyini tespit edici başarı ltleri kullanılmakta ve öğrencinin erişi düzeyine göre ona sağlanacak eğitim firsatları belirlenmektedir. Yapılan bu başarı ltleri, öğrenciler arasında ğretim sürecine paralel olarak artan farklar oluşuğunu göstermektedir. Daha ilköğretim yıllarında başlayan bu farklılıklar, bilhassa ülkemizde öğretimin nihai basamağı olarak anlaşılan yüksek öğretime gelindiğinde hat safhaya ulaşmakta ve her yüz bireyden ancak 20'si eğitim firsatlarına layık görülmektedir. Daha ileri öğrenme firsatları ellerinden alınan, belli öğrenme yaşantıları takımını tekrara zorlanan ve çoğu zaman istekleri dışında

yerleştirildikleri daha ileri öğretim fırsatları ile donatılan tüm öğrencilerin kendileriyle ilgili olan bu kararlara lâyık oldukları kabul edilmektedir. Öğrencilere sağlanan öğretim fırsatlarının açıklayıcısı olarak da bireysel farklılıklardan yararlanılmaktadır. Bunun dışında bireysel farklılıkların giderilebileceği veya öğretimin niteliğinin bütün bireylerin özelliklerini dikkate alarak düzenlenebileceği üzerinde yeterince durulmamaktadır.

Öğrenciler arasında okul öğrenmeleri bakımından farklar bulunduğu herkesçe kabul edilen bir husustur. Bu farklılıkların bazıları belki doğuştan getirilmiştir. Ancak öğretim süreci boyunca derinleşen ve bireyin öğretim hayatını belirleyen farklılıklardan büyük bir bölümü eğitim faaliyetleri sonunda oluşmaktadır. İlköğretimin üçüncü sınıfında kendini göstermeye başlayan bu farklılıkların sonraki yıllarda daha da artmaya yüz tutması okullarımızda verilen eğitimi gözden geçirme zorunluluğunu doğurmaktadır.

Farkların bir kısmı, aile ile okuldaki uygulamaların bir ürünü olarak meydana gelmektedir. Öğretme çabası ister etkili iterse etkisiz olsun, her iki halde de öğrenci üzerinde bir değerlendirme yapılmakta; öğretimin etkili olup olmadığı yada öğrencinin ilgili ön öğrenmelerle hazırlanmış olup olmadığı ancak çok ender olarak dikkate alınmaktadır. Öğrencinin diğer öğrencilerden daha iyi yada kötü öğrenebildiğine, yani onun kendi sınıfındaki ya da yaşındaki diğer öğrencilerden farklı olduğuna inandırılmasında anne- baba, öğretmen ve okulun bu tür yargılarının etkisi büyük olmaktadır. Öğrenci ile onun saydığı kişiler böyle bir inançta birleşince, onların birbirlerine karşı davranışları da bu inançla uyumlu bir biçim almaktadır. Öğrenme bakımından bireysel ayrılıklar olacağını bekleyen öğrenci, anne-baba ve öğretmenler, bu farklılıkları büyütücü ve derinleştirici bir ortam hazırlayarak böyle bir sonuca katkıda bulunmaktadır. Eğitimcilerle ölçmeciler de, öte yandan, bütün bu yapılanlar için inandırıcı kuramsal, deneysel ve pratik gerekçeler hazırlamaktadırlar(Özçelik, 1979).

Ülkemizde 1997 yılına kadar ilkokuldan sonra öğretimini sürdüren öğrenci sayısı azalmakta ve öğretime devam eden öğrencilerde aile ilgi ve desteği ile öğrencinin okula karşı tutumları ve bilgi düzeyleri arasında benzerlikler bulunmaktaydı. Ancak sekiz yıllık eğitim uygulaması ile birlikte ilkokulun beşinci sınıfın bitiren bütün öğrenciler, hiçbir özelliklerine bakılmaksızın altıncı sınıfa devam etmeye başlamıştır. Hatta değişik köy ve yerleşim birimlerinden gelen farklı öğrenme düzeyine sahip öğrenciler (taşımalı eğitim uygulamasına tabi tutulmak suretiyle) aynı sınıflarda ve aynı eğitim programlarıyla öğretime devam etmek zorunda kalmıştır. Bu durum öğrenciler arasındaki farkların

derinleşmesinde etkili olmuştur. Bu değişim göz ardı edilmiş ve öğretim programlarında ve hizmetlerinde bu faktörleri göz önünde tutan bir değişiklik gerçekleştirilmemiştir. Aralarında genel giriş davranış (zeka, öğrenme hızı, anlama) farkları olmadığı halde eğitimsel açıdan meydana getirilmiş bilişsel giriş davranışı eksiklikler sonucunda öğrenci başarılarında farklılıklar oluşmuştur. Bu başarısızlıklar öğrencilere öğretim fırsatları sağlanmasında yordayıcı güçtedir. Bu farklılıklara bakılarak öğretim imkanlarından yoksun bırakılan öğrencilere hem adaletsiz davranılmış hem de kabiliyetli insan gücünün ziyan olmasına neden olunmuştur.

Bu aşamada yapılması gereken hatasız bir öğretim sürecinin öğelerinin belirlenmesi ve uygulamaya geçirilmesidir. Öğretimin tümünün hatalardan tamamen arındırılması pek de mümkün görülme de öğretimde en etkili faktörlerin belirlenip bunların eğitime katkısını artırmak uygun bir davranış olacaktır.

Öğretimin sağlıklı bir yapıda sürdürülebilmesi için öğrenci niteliklerine ilişkin öğrenme ilkelerinin bilinmesi gerekir. Bu ilkelere göre;

1. Öğrencinin güdülenmişlik düzeyinin yüksek olması, öğrenme birimine ilgi, ihtiyaç duyması, değer vermesi, öğrenmede bir amacının olması, öğrenebileceğine ilişkin özgüveni, -duyuşsal giriş davranışları- öğrencinin eğitim durumuna dikkatini yöneltmesini ve öğrenme etkinliğini sürdürmesini sağlar. Bu durum sonunda öğrencinin gerek öğrenme gerekse hatırlama düzeyi yüksektir.

2. Öğrencinin yaşı, gelişim düzeyi, genel sağlık durumu, genel yeteneği, içinde yaşadığı sosyo-kültürel koşullar, öğrenmede etkilidir.

3. Öğrencinin yeni öğreneceği ders, ünite, konu ile ilgili sahip olduğu ön öğrenmeleri – bilişsel giriş davranışları – yeni öğrenmeleri kolaylaştırır. Öğrencinin ön öğrenmeleri ne kadar yeterli ise, yeni öğrenmeleri o derece kolay ve anlamlı olur. Ön öğrenmeleri ne derece sınırlı ise, yeni öğrenmeleri de o derecede zorlaşır ve sınırlı kalır(Ausbel, 1960, aktaran.Senemoğlu, 1998).

Ön öğrenmeler, yeni bilginin kolayca kazanılmasında, özümsemesinde ve anlamlandırılmasında etkili olduğu gibi, yeni bilginin nasıl kazanılacağına yol göstermede de etkili olur. O üniteyle ilgili ön öğrenmelere sahip olan bir öğrenci, üniteye öğreneceği davranışları nasıl öğrenebileceğine ilişkin yürütücü biliş bilgisini (metacognitive knowledge) de geliştirir. Çünkü önceki öğrenme yaşantılarına dayalı olarak hangi durumda

hangi öğrenme stratejisinin uygun olduğuna ilişkin yürütücü biliş şemasını (metacognitive schema) oluşturmuştur (Falvell, 1979; Wagoner, 1983; geçtiği kaynak: Senemoğlu, 1998).

Bu durumda yeni kazandırılacak davranışların öğrenilmesini kolaylaştıran ya da mümkün kılan daha önceden kazanılmış olması gereken davranışlar, yani ön öğrenmeler, yeni öğrenilecek birime başlamadan önce tamamlanmalıdır.

Konunun esasına değinmeden önce öğrencilerin okulda "neleri" "hangi yapıda" öğreneceğinin açıklanmasında yarar vardır.

1.4.2. Okulda Neler Hangi Yapılanmalar İçinde Öğrenilmektedir?

Dünyadaki okul öğrenmelerinin büyük bir çoğunluğu genellikle konu alanlarına (derslere) göre düzenlemiştir. Bilimsel alanda ihtisaslaşmanın artması ve kapsamca genişlemeler derslerin sayısı ve kapsamını da artırmıştır. Konu uzmanları her dersin mükemmel şekilde öğrenilmesinin yolunu, derslerin tamamen ayrıldığı programlarda aramışlar ve bu yaklaşımın oluşmasını sağlamışlardır (Büyükkaragöz, 1997). Ancak öğrenilecek materyalin ders şeklinde belirlenmiş olması öğretim amaçlarını sağlamaya yeterli değildir. Geniş alanların bazı etkenler dikkate alınarak sınırlandırılması gereklidir. Bu etkenler şöyle sıralanabilir (Özçelik, 1979).

Öncelikle oluşturulacak birim okuldaki öğrenmelerin örgütleniş biçimine, mevcut okul durumlarında görülen öğrenme-öğretme düzeni ve öğretimde yaralanılmakta olan program ve araçlarla ilişkili olmalıdır. Oluşturulacak bu birim, hem kendi başına bağımsız (yada yarı bağımsız) bir yapıda olmalı, hem de kendi içinde bir bütün oluşturmaya yetecek sayıda öğelere ve kısımlara sahip olacak derecede kapsamlı olmalıdır.

Öğrencilerin aritmetik, okuma, sosyal bilgiler, fen bilimleri ve daha pek çok alanda değişik dersleri öğrenmeleri beklenmektedir. Çoğunlukla bu öğrenme araçları, öğrencilerin neleri öğrenmelerinin beklendiği ve hatta öğretmenlerle öğrencilerin katılacakları etkinliklere ilişkin beğeniler sunmaktadır. Sözü edilen bu öğrenme araçları, beklentiler ve beğeniler arasında büyük farklılaşmalar olabilmesine karşın bu tür farkları kısıtlayan bazı güçlü etkenler de vardır. Öğrencilerin yaşa yada sınıfa göre gruplanmakta olmaları belli bir yaş yada sınıftaki öğrenmelerin daha sonraki yaş yada sınıftaki öğrenmelerle koşullu olduğu anlamına gelir. İster öğretmen, ister okul, isterse okul dışındaki bir yetkili tarafından verilmekte olsun, öğrenimin çeşitli evrelerinde uygulanmakta olan sınavlar da belli bir öğrenim düzeyinde yada derste nelerin öğrenileceğine ilişkin bazı kısıtlamalar getirir.

Organizma yalın ve düzenli bir biçimde organize edilmiş öğrenme birimlerini daha kolay öğrenmektedir. Ayrıca, öğrenmedeki temel yasalardan biri, öğrenme yaşantılarının basitten karmaşığa doğru sıralandırılmasıdır. Bu nedenle öğrenme birimleri, imkanlar ölçüsünde basitten karmaşığa doğru sunulmalı ve kritik öğrenme birimleri arasında gerekli ilişkilerin kurulması için tedbirler alınmalıdır. Kritik davranışların her okul, ders ya da birimin hedef davranışları olarak belirlenmesi işlemi, belli bir düzenlilik, bütünlük ve süreklilik sistematiği içinde verilmesinin anlatımıdır (Aydın, 2000).

Yukarıdaki bütün açıklamalara dayalı olarak; içinde belli sayıda öğenin öğrenildiği öğrenim birimine "ünite" denilmektedir. Dersin ünitelere ayrılmasındaki gaye hem öğrencilerin öğretimini kolaylaştırmak, hem konu alanı içinde bir sistematik oluşturmaktır. Ayrıca ünitenin ölçülüp değerlendirilecek kadar öğrenme ürününü kapsamaması gerektiği gibi, öğrenme eksik ve güçlüklerinin yığılaşmadan düzeltilmesine imkan verecek büyüklükte olması gereklidir (Senemoğlu, 1998). Ünite 1 ilâ 20 ders saatinde öğrenilebilecek, 15-30 davranışın (öğenin) öğretilbildiği bir birimdir. Ayrıca ünitelerin içeriği okulun ve öğretimin genel amaçlarıyla uyumlu olmalıdır.

Bazı öğrenme birimleri sadece "bilme" (görünce tanıma ve sorunca hatırlama) ve "kavrama" (aynı anlamı farklı biçimlerde sunma, özetleme, genelleme ve yönelimlerini kestirme) gibi yalın bilişsel hedeflere yöneltilmiş olabileceği gibi, bazı ünitelerde bunların yanında uygulama (bilinenleri kullanarak ilk kez karşılaşılan durumların nedenlerini, sonuçlarını, durumda yapılacak değişikliklerin etkilerini yada belli etkiler sağlayacak değişiklikleri belirleme) ve ayırıştırma (analiz; bir bilgi bütününe yada sistemin öğelerini, bu bütündeki öğeler arası ilişkileri ve bütününe bir araya getiriliş biçimini belirme) gibi daha karmaşık bilişsel hedeflere de yönelmiş olabilir. Ayrıca üniteler devimsel ve duyuşsal alanlarla da ilgili olabilir.

Ünitelerde ayırıştırılan hedef-davranışlar "bilme" derecesindeki bir öğrenmede pek fazla ön öğrenme gerektirmezken, "kavrama" derecesinde öğrenme gerektiren öğelerin öğrenilebilmesi için bilme düzeyinde davranışların kazanılmış olması gerekmektedir. Uygulama ve ayırıştırma düzeyindeki davranışlar ise öğrencilerce öğrenilmesi en zor davranışlar olarak görünmektedir.

Gagné, 1968; Gagné ve Paradise, 1961; Resnick, Wang ve Kaplan 1970; gibi konu alanı uzmanları bir öğrenme ünitesi içindeki belli öğeler öngörülen yeterlilikte öğrenilmedikçe bu ünite içindeki diğer bazı öğelerin öğrenilemeyeceği konusunda

hemfikirdirler(Geçtiği kaynak;Özçelik,1979). Bunun yanında aşamalı öge dizileri her öğrenme ünitesinde bulunmayabilir. Bireysel olarak öğrenciler tarafından kurgulanan yapı ve hatırlatıcı nitelikteki ipuçları dışında bir birleriyle ilişkili olmayan öğelerden oluşmuş bir çok öğrenme ünitesi vardır. Bir ünite içindeki büyük sayılara ulaşan terimler, özel olgular vb. aralarında hiçbir örüntü olmaksızın öğrenilmekte olabilir; bir öge, başka bir ögenin öğrenilmiş olup olmamasından bağımsız olarak da öğrenilebilir. Bu tür öğeler aralarında bağlar kurulup şemalara yerleştirilemeyeceklerinden unutulmaları kolay olabilir. Ayrıca diğer ünite veya öğrenmelerde bir daha kullanılmayacak olan bu tür bilgi yığınlarının öğrenciler açısından faydaları da tartışma konusudur.

Burada ortaya konulmak istenen; bir öğrenme ünitesinin önemli derecede bir nesnellikle öğelerine ayrıştırılabileceğidir. Bir kez ayrıştırıldıktan sonra bir öğrenme ünitesi, hem konu ayrıntıları, hem öğeler arası yapısal ilişkiler, hem de öğrenme kuramı ve araştırma yönünden değerlendirilebilir. Bu noktada, aralarında yapısal ilişkiler bulunmayan çok sayıda ögenin daha kolay öğrenilebileceğini ancak bunların uzun süreli bellekte kalmayacağını; aralarında karmaşık yapısal ilişkiler bulunan öğelerin ise ilk anda daha zor öğrenilebilmesine karşın uzun süreler bellekte kalabileceği kesindir.

1.4.3. Üniteler Arası İlişkiler

Okullardaki öğrenme ünitelerinin büyük bir çoğunluğu belli gruplarda toplanmış olup bu gruplardan her biri belli bir dönem ya da yılda ve belli bir öğretmen tarafından öğretilmektedir. Bir grupta toplanan öğrenme üniteleri arasındaki ilişkilerin neye dayanmakta olduğu açık olmasa da, okullarda öğrenme ünitelerinin, dersler, alanlar ya da kurslar şeklinde birleştirilmesi yoluna gidildiği görülmektedir.

Öğrenme üniteleri incelendiğinde değişik şekillerde bir araya getirilmiş oldukları görülür. Bazı derslerde üniteler öyle bir sıra ile öğrenilir ki, aslında böyle bir sıraya uyulmuş olması hiç de gerekli değildir. Bu ünitelerde bir ünitenin öğrenilmesi başka bir ünitenin öğrenilmiş olmasını gerektirmez. Bu tür üniteler arasında zorunlu ilişkiler yoktur, yani; belli bir ünitenin öğrenilmiş olması aynı dersin diğer ünitelerinin öğrenilmesini ne kolaylaştırır ne de zorlaştırır. Burada ilk ünitenin öğrenilememiş olması öğrencinin derse karşı olumsuz tutumlar geliştirmesine sebep olabilir ancak, onun daha sonraki üniteleri öğrenmesini bilişsel açıdan etkilemez. Yukarıdaki gibi bir ünitenin diziliş yapısı şu şekilde şematize edilebilir;

Tablo-1; Aralarında Aşamalık İlişkileri Bulunmayan Öğrenme Üniteleri Takım

	1	2	3	4	5
ÖĞRENME AMACI İLE			VEYA		
UYULMASI MÜMKÜN	2	1	5	3	4
OLAN BAZI			VEYA		
DİZİLİŞLER	5	4	3	2	1
			VE BENZERİ		

Kaynak; Durmuş Ali Özçelik, İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme (Ankara, 1969), s.26'dan alınmıştır.

Okullarımızda uygulanan öğrenme üniteleri genelde aynı dizideki diğer ünitelerle belli bir aşamalık ilişkisi içindedir. Bu tür dizilerde yer alan bir öğrenme ünitesi, hem dizide kendinden daha sonra gelen öğrenme ünitelerinin ön şartlarını içermekte hem de dizide kendisinden daha önce gelen öğrenme ünitelerinde kapsanmış bulunan kendi ön şartlarının öğrenilmiş olma derecesine bağımlı bulunmaktadır.

Bu türden bir dizide yer alan öğrenme ünitelerinin, yapısal ya da eğitimsel ilişkilerin dikte ettiği bir diziliş dışındaki sıralarla öğrenilemeyeceği kabul edilmektedir. Öğrenme ünitesinde gerçekleşen öğrenme düzeyi, dizide daha sonra gelen ünitelerin öğrenilmesi için büyük bir öneme sahip olmakta ve onlarla belli bir belirleyici ilişki içinde bulunmaktadır. Bu türden bir dizi içindeki üniteler arasındaki aşamalılığı sağlayan bilişsel yapı örüntüsü, her öğrenme ünitesini dizide kendisinden daha sonra gelen öğrenme üniteleri için gerekli (fakat tek başına yeterli olmayan) bir koşul haline getirmektedir.

Öğrenci bir öğrenme ünitesinde başarılı olmazsa, onun bu eksiklikleri dizide daha sonra gelen üniteye girmeden önce giderilmedikçe bu öğrencinin daha sonraki bu üniteyi öğrenemeyeceği kabul edilir. Burada da öğrencinin üniteye karşı geliştirdiği tutumları etkilidir. Bu tür örüntülenmiş bir ünite şu şekilde şematize edilebilir;

Tablo-2: Aralarında Aşamalık İlişkileri Bulunan Öğrenme Üniteleri Takımı

Kaynak; Durmuş Ali Özçelik, İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme (Ankara, 1969), s.27'den alınmıştır.

Uygulanmakta olan bütün öğrenme ünitelerinin yukarıda belirtilen iki tip dizilmeye aynen uygunluk gösterebilmesi söz konusu değildir. Bu iki yapı istisnai durumlarda bu kadar düzenlilik gösterir. Buna rağmen ünitelerin dizilişi bu iki yapıdan birine yakınlık gösterir.

Öğrenme ünitelerinin ideal bir öğretici tarafından tek bir öğrenciye öğretildiği durumlarda bir birinin ön şartı olan ünitelerdeki ön şart öğrenmelerin gerçekleştirilerek ilerlenmesi durumunda öğrenme güçlüklerinin kolayca giderilmesi ve tam bir öğrenme sağlanması daha kolaydır. Ancak büyük kitlelerle öğretim yapmak zorunda olan günümüz okullarında öğrencilerin hazır bulunmuşluğu göz önünde bulundurulmadan orta bir yol takip edilmekte ve ön şart öğrenmelere sahip olmayan öğrenciler tespit edilmemekte ve aşamalık ilişkisi gösteren öğrenme üniteleri boyunca sürdürüğünden ön şart bilgilere sahip öğrencilerle diğer öğrenciler arasındaki öğrenme farklarının sürekli açılması sonucunu doğurmaktadır. Zihni kabiliyetleri açısından eksikliği olmayan öğrenciler bile içinde buldukları grupta kendilerini kıyaslamakta ve başarısızlığı kendi özelliklerine bağlayarak artık öğrenemeyecekleri veya bu konuda hiç başarılı olamayacakları fikri ile "öğrenilmiş acizlik" durumuna düşmektedirler. Bu öğrencilere öğrenme ünitelerinin başlangıcında eksik giderici çalışmalar yapılmadığı için veya ünitelerin öğrenildiği zaman içinde dönüt ve düzeltme sağlanmadığı için ilgili ünite veya konu ile ilgili öğrenmeler yeterli düzeylerde gerçekleşmemektedir.

SOSYAL BİLGİLER

1.5. SOSYAL BİLGİLER

1.5.1. Sosyal Bilgiler

İlköğretim okulu eğitim programlarının bütün amacı, öğrencileri iyi birer toplum, bölge, millet veya dünya vatandaşı haline getirmektir. Toplum tarafından resmi bir kuruluş olarak oluşturulmuş olan okul, kültürel mirası aktarmak ve ülke gençliğini gelecekteki hayata hazırlamakla görevlidir. İlk okul eğitimi, çoğu öğrenciye küçük yaşta verilmeye başlansa da, bilgi, tutum ve beceri üzerine yoğunlaşan bir nitelik taşır. Demokrasi, üretken vatandaşlar gerektirdiğine göre, tüm bu sayılanlar, vatandaşların sahip olmaları beklenen özelliklerdir.

Toplumsal kurumların ve ilişkilerin basit olduğu toplumlarda çocuk, toplumsal davranışları aile yaşantısı ve yakın çevre ilişkileri aracılığıyla kazanabilmekteyken, günümüzde toplumsal yapının gelişmesiyle birlikte, ailesi ve yakın çevresinden kazandığı davranışları devletçe düzenlenmiş eğitim kurullarında geliştirebilmektedir.

Eğitim sisteminin ilk basamağı olan ilköğretim, çocuğun temel toplumsal bilgi ve becerileri kazandığı kurumdur. Bundan sonraki basamaklar ilköğretim kurumlarında kazanılan birikimler üzerine yükselmektedir. İlköğretim, gerek çocuğun tutum ve tavırlarının geliştiği en önemli yılları kapsamı bakımından, gerekse zorunlu olması bakımından diğer öğretim basamaklarına göre önemli bir konuma sahiptir. Araştırmalar gösteriyor ki 13 yaşına kadar (İlköğretimde 8. sınıf) öğrencilerin oluşturdukları algı ve tutumlarını bu yaştan sonra değiştirmek hemen hemen imkansızdır. Bu yüzden ilköğretim çocukların kendilerine ve dünyalarına ait tutumlarının gelişimi için kritik bir dönemdir(Gölgesiz Gedikler, 1998, s.1).

Çağdaş bilime ve insan haklarına dayalı, özgürlükçü, demokrat, laik ve ulusal kültür birikiminden kaynaklanarak evrensele ulaşan eğitim ve öğretim uygulamalarında Sosyal Bilgiler öğretimi önemli ve belirleyici bir rol oynamaktadır. Özellikle öğrencilere asgari genel kültür vererek onlara kişi toplum sorunlarını tanıtmaya ve bu sorunlara çözüm yolları arama, yurdun ekonomik, toplumsal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma gücü kazandırmayı amaçlayan Sosyal Bilgiler dersinin işlevleri yaşamsal önem taşımaktadır (TED, 1987, s.2).

Moffatt'a göre "sosyal ilimler umumi eğitimin modern tarzına ve dolayısıyla modern hayata pek çok şeyler vermektedir. Sosyal Bilgiler, beşeri işler hakkında doğru ve sistemli bilginin bütün kısımlarını ihtiva eder ki, bu bilgi ferdi hayatın idaresi, iktisadi hayatın düzenlenmesi, milletin idaresi ve milletler arası münasebetlerin ayarlanması için mutlak olarak lüzumludur(Moaffat,1957,s.1).

Sosyal Bilgiler, bütün öğretim kademelerinde olduğu gibi özellikle ilköğretim kademesinde, yeni yetişen neslin, milletin kültürünü öğrenip benimsemesinde, sosyalleşmesinde, toplumunu her yönüyle tanıyıp aktif bir ferdi olmasında, gerek amaçları ve gerekse konuları itibarıyla yaşamsal bir öneme sahiptir(Tekışık, 1969, s.7).

İlköğretim çocuğun hayatında önemli bir öğrenim dönemidir, sonraki öğrenim için temel oluşturur. Bloom'a göre 18 yaşına kadar gösterilen başarının %42'si ilköğretimin I. Kademesindeki başarıyla açıklanmaktadır. Dahası 13 yaşına kadar oluşan tutumların sonradan değiştirilmesi zordur(Nas, 1999, s.293). Öyleyse ilköğretim okulunda uygulanan programın çok duyarlı, ilkeli, eğitim biliminin verilerine uygun olması gereklidir.

Bütün bu yönleriyle öğrencilerin, Sosyal Bilgiler derslerinde başarılı olabilmeleri, bu derse ve sosyal alanla ilgili konulardaki tutumlarını olumlu hale gelebilmeleri için gerekli tedbirlerin alınması bir zarurettir. Bunun için de Sosyal Bilgiler öğretiminde etken olan bütün faktörlerin dikkatle incelenmesi gereklidir. Bu çalışmanın yegane gayesi de önemli ve değiştirilmesi kolay olan öğrenci giriş özelliklerinin tespitidir.

Örgün eğitim birinci sınıftan liseye kadar devam eder ve tarih, matematik, fen, ve müzik gibi kollara ayrılır. Modern eğitimde kullanılan yol, bilgiyi küçük parçalara ayırmak daha sonra da, bu küçük parçaları daha ufak parçalara ayırmaktır. Sosyal bilgiler dışında hiçbir ders, bilgiyi bu kadar kaynaştırıp kullanamaz(Yök , 1996 s.36).

1.5.2.Ders Programlarında Süreklilik, Aşamalık Ve Tutarlılık

Ders programları hazırlanırken öğrencileri bir üst düzey öğretime hazırlayabilmek ve eğitimin hedeflerine tam olarak ulaşabilmek için belirli kurallara uyulması gereklidir. Çünkü öğrenme, devamlılık gösteren bir eylemdir. Hayatın her döneminde devam eder(Karagözoğlu, 1986, s.21). İlköğretimin I. Kademe I. devresinden II. devresine geçiş aşamasında da okutulan programın önemli işlevlerini yerine getirebilmesi için planlamasında ve uygulamasında kurallara uyulmalıdır. Bu kurallardan en önemlileri "süreklilik", "aşamalık" ve "tutarlılık"tır(Özçelik, 1989, s.21).

Okullarda işlenen ders programları incelendiğinde hedefler, davranışlar ve konular arasında önemli bazı ilişkilerin bulunduğu görülür. Bu tür ilişkilerin başında da hedef, davranış yada konuların bazılarının öğrenilmesinin, diğerlerinin öğrenilmesine zemin hazırlaması gelir(Özçelik, 1989). Bu çalışmada da İlköğretim Sosyal Bilgiler dersinin öğrenilebilmesi için öğrencilerde bulunması gereken zeminin düzeyinin ve bu düzeyin yeni programın başarılmasındaki ilişkisi tespit edilmek istenmektedir.

Bloom'un tam öğrenme modelinde de şu sonuçlara ulaşılmıştır;

1. Süreklilik, aşamalılık ve dayanışıklılık ölçütleri eğitim programlarının hazırlanmasında ve uygulanmasında mutlaka göz önünde bulundurulması gereken ölçütlerdir.

2. Programı uygulayan öğretmen, konuları veya üniteleri işlemeye geçmeden önce, öğrencinin bilişsel giriş davranışlarını ve duyuşsal özelliklerini mutlaka tespit etmelidir. Bahsedilen ilkelere göre yeni öğrenilecek bilgiler ve yaşantılar daha öncekilere dayandırılacaktır. Önceki bilgi ve yaşantılardaki eksiklikler öğrenmeyi zorlaştıracak, hatta imkansızlaştıracaktır.

Süreklilik; Bir öğrenme- öğretme etkinliğiyle kazandırılan bir devimsel (psikomotor) beceri, bilişsel yeterlilik veya duyuşsal özelliğin ondan sonraki öğretme- öğrenme etkinliklerinde kullanılan bir nitelik olması anlamına gelir.

Aşamalılık; Öğrencilere bir yeterlilik kazandırılınca, sonraki öğretme-öğrenme etkinliklerinde bu yeterliliğin daha üst yeterlilik düzeylerine çıkarılması veya bu yeterlilikten yararlanılarak ona dayalı bir üst düzey yeterliliğin kazandırılıyor olmasıdır.

Dayanışıklık; Öğrenme-öğretme etkinliklerinin değişik derslerde, aynı zamana konmuş olan bu etkinliklerden her birinin diğeriyle öğrencilere kazandırılmaya çalışılan niteliklerin oluşmasını desteklemesidir(Özçelik, 1989, s.21).

Bir öğrenme yaşantısının istenilen yönde ve verimli olabilmesi için diğer öğrenme yaşantıları ile arasında dikey ve yatay bir kaynaşıklığın olması gerekir. Dikey kaynaşıklık aşamalılığı, yatay kaynaşıklık ise dayanışıklığı ifade eder. Yaşantının bir kez yapılmış olması yeterli değildir. Bir yaşantı öğrenilmiş olması için süreklilik göstermelidir. Bunun içinde öğrenilmiş yaşantıların daha sonraki yaşantıları kazandırılmasında kullanılması gerekir(Ertürk,1993). Zaten verimli bir öğrenmenin yapılabilmesi için dikkat edilmesi gereken hususlardan bir tanesi de öğrencilerin eski bilgi ve maharetlerinin hesaba katılması ve yeni bilgilerle eski bilgiler arasında irtibatın kurulmasıdır(Yetiş, 1996, s.52).

Zira öğrenme kuramları bölümünde açıklanan temel ilkeler bu hususu önemle vurgular niteliktedir. Dersin belli bir ünitesinde öğretilmesi planlanan bazı kavram, genelleme ve davranışlar bu dersin daha sonraki bölüm ve ünitelerinin öğrenilmesi sırasında birer araç olarak kullanılacaktır. Temellerdeki bu eksiklikler zamanında giderilmezse bunlar öğrencinin ilerideki öğrenmelerini engelleyecektir(Özçelik, 1992). Bütün bunlar göz önünde bulundurularak “Hayat Bilgisi derslerinde Yaşadığımız Yer ünitesini öğrenemeyen bir öğrencinin IV. Sosyal Bilgiler dersinde plan, kroki, sokak, cadde ve yerleşim birimi kavramlarını öğrenebilmesi mümkün değildir.

Öğrenmeyi belirleyen değiştirilebilir değişkenleri etkileyerek öğrenmedeki bireysel farklılıkları en aza indirmeye, hatta yok etmeye çalışan tam öğrenme stratejisinin başarısında rol oynayan üç önemli faktör şunlardır;

1. Kazandırılacak hedef davranışların öğrenilebilmesi için ön şart öğrenmelerin önceden öğrenilmiş olma derecesi yani bilişsel giriş davranışları,

2. Öğrencinin kendini öğrenmeye verme, öğrenme sürecine katılma derecesi yani duyuşsal özellikleri,

3. Uygulamadaki görünümü ile öğretimin, öğrencinin ihtiyaçlarına uygunluk derecesi, yani öğretim hizmetinin niteliği(Büyükkaragöz, Çivi, 1994,s.75). Bu hususlar “Bilişsel Giriş Davranışları” ve “Duyuşsal Giriş Davranışları” bölümlerinde açıklandığı için burada daha fazla üzerinde durulmayacaktır.

1.5.3. Türkiye’de Sosyal Bilgiler

Günümüz toplumlarında çocuğun insan ilişkilerini, insanların birbirinden farklılığını, toplumdaki formal ve informal gruplar ile bu grupların işleyişini, aileden hükümet ve devlete kadar uzanan toplumsal kurumları ve işlevini kavrayabilmesi öğretim kurumları aracılığıyla yapılmaktadır. Ülkemizde, öğrencilerin tüm bu bilgi ve becerilerinin önemli bir kısmı ilköğretim kurumlarının ilk üç yılında Hayat Bilgisi, 4. ve 5. sınıflarında ise Sosyal Bilgiler dersi aracılığıyla kazandırılmaktadır(Erden, 1997, s.4).

Sosyal bilgiler, ilk ve orta öğretim okullarında, “sosyal davranış” bilgilerine ağırlık veren bir ders yada öğretim programıdır. İlköğretim programı genel olarak vatandaşlık eğitimine katkıda bulunulacak şekilde hazırlanmıştır. Sosyal bilgiler kapsamında ağırlık, disiplinler arası ve bütünleştirilmiş bir eğitim programı yoluyla vatandaşlık kavramının geliştirilmesine verilmiştir.

Türkiye’de Sosyal Bilgilerin tanımı şöyle yapılabilir: Hayat bilgisi / sosyal bilgiler, vatandaşlık eğitim programı, Türk demokratik toplumundaki sorumluluk sahibi vatandaşların görevlerine uygun amaçlar üreten, içeriğini tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi konularını ilişkilendirerek oluşturan ve yaşam boyu sürecek vatandaşlık becerilerini sunan bir eğitim programıdır(Yök, 1996, s. 6).

Bir başka deyişle Sosyal Bilgiler “ ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, Sosyal Bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanı”dır (Erden,?, s.8).

Türkiye’de sosyal bilgiler programı, temelde etkin ve üretken vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlar. Bu amaçları gerçekleştirmede şu anda Türkiye’deki sosyal bilgiler vatandaşlık eğitiminde hakim olan üç ayrı yaklaşım tarzı bulunmaktadır: Hayat Bilgisi 1–3. sınıflar, Sosyal Bilgiler 4 – 7 . sınıflar, vatandaşlık ve insan hakları, Türkiye Cumhuriyeti tarihi ile devrimler ve Atatürk ilkeleri 8. sınıfta okutulan derslerdir.

Türkiye’de bu alanda disiplinler arası, çok disiplinli ve tek disiplinli alan olarak üç tür yaklaşım sergilenmektedir. Buna göre:

Disiplinler arası yaklaşımında içerik tarih – coğrafya, vatandaşlık bilgisi ve fen bilgisi alanları öyle bir bütünleştirilmiştir ki, artık tek tek bu alanları ayırıştırmak çok zordur. Bu yaklaşım, genelde aile hayatı, toplum çalışanları, sağlık, trafik, güvenlik ve çevreyi geliştirme gibi konularda kullanılır. Bu yaklaşım bizde kendini “Hayat Bilgisi” adıyla gösterir ve ilköğretim okullarının 1–3. sınıflarında uygulanır. Bu uygulamayla bir çok konunun aynı anda öğretilmesi kolaylaşır. Bu yöntemle, öğretmen çocukların somut dünyasına, soyut olayların ve fikirlerin geçişini sağlar.

1.5.4. İlköğretim Hayat Bilgisi Programı

İlköğretim Okulları Programı’nda yer alan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersi; bireyin yaşamında karşısına çıkacak olan çeşitli sorunlara en uygun cevabı verebilmesi için bireyi hayata hazırlamayı, ona hayatın içinden olaylarla bu olaylardan nasıl ders alınması gerektiğini, sosyal insan ve vatandaş olarak görev ve sorumluluklarını hatırlatır, öğretir (Savaş ve Ünüvar, 1999, s.1).

Hayat Bilgisi çocuğun yaşamında çok önemli yeri olan bir alandır.Bu dersle, öğrencilerde kendini ve çevresini tanıma, kendini geliştirme, çevresine uyum gösterme,

çok yönlü ve yaratıcı düşünme, problem çözme gibi özelliklerin temeli atılır. Böylece bu derste çocuğun kendi özellikleri çerçevesinde doğal ve sosyal çevresini bir bütün olarak tanıması ve bu ortam içinde kendini geliştirmesi amaçlanır (Çilenti, 1988, s.28).

Şu anda uygulanan program Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 03.12.1997 tarih ve 161 sayılı kararıyla kabul ettiği ve 2484 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan İlköğretim Okulu Hayat Bilgisi programıdır. Bu program ile, 01.07 1968 tarih ve 171 sayılı kararla kabul edilen program uygulamadan kaldırılmış, ve yeni program 1998-1999 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır.

Hayat Bilgisi programının ünitelerin sınıflara göre dağılımı şu şekildedir:

I. Sınıf Hayat Bilgisi Üniteleri:Okula Başlıyorum, Sınıf Etkinliklerine Katılım ve Görev Paylaşımı, Cumhuriyet Bayramı ve Atatürk, Ben ve Ailem, Yılın Bölümleri, Güneş ve Dünyamız, Sağlıklı Büyüyelim, Bizim Bayramımız 23 Nisan, Çevremizdeki Canlılar, Tatile Girerken.

II. Sınıf Hayat Bilgisi Üniteleri: Okulumuz Açıldı, Okulda ve Evde Dayanışma, Cumhuriyet Bayramı ve Atatürk, Sağlıklı Büyüyelim, Taşıtlar ve Trafik, İletişim, Görüyorum ve Duyuyorum, Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı,Çevremizdeki Canlılar, Dünya ve Uzay, Tatile Girerken.

III. Sınıf Hayat Bilgisi Üniteleri: Okulumuz Açıldı, Bilinçli Tüketim ve Verimlilik, Cumhuriyet Bayramı ve Atatürk, Yaşadığımız Yer, Toplum Hayatımız, Sağlıklı Büyüyelim, Çevremizdeki Canlılar, Dünya ve Uzay, Çevremizdeki Maddeler, Hareket ve Kuvvet, Tatile Girerken.(2484 sayılı tebliğler dergisi, 1998).

Görüldüğü gibi konular disiplinler arasıdır ve bütünseldir. Bu da bunların çoğunun, her sınıfta bulunduğu, ama 2. ve 3. sınıftan başlayarak daha karmaşık hale geldiği anlamına gelir. Konular biriktirici (kümülatif) özellik taşımaktadır. Sonuç olarak Hayat Bilgisi disiplinler arası, bütünsel, biriktirici ve geliştirici olarak planlanmış ve sosyal bilgiler ileri dönemlerdeki konularının öğrenilmesinde önkoşul öğrenme halini almıştır (Yök, 1996).

1.5.5. Sosyal Bilgiler Programı

Çoklu disiplin anlayışı kendini Sosyal Bilgiler 4–7. sınıflar programlarında gösterir. Bu da programın coğrafya, tarih ve yurttaşlık bilgisi dersleri esas alınarak yapılan bir düzenlemedir. Bu, somut deneyim ve konulara dayanılarak hazırlanan Hayat Bilgisi

programından farklıdır(Yök, 1996). Konular soyutlaşmış ve alanlar belirgin hale gelmiştir. Dolayısıyla her alanın terminolojisi kendini gösterir ve öğrencinin bu terminolojiyi öğrenmesini gerekli kılar.

IV. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı Üniteleri: Aile – Okul ve Toplum Hayatı, Yakın Çevremiz, İlimiz ve Bölgemizi Tanıyalım, Tarih, İlk Yurdumuz ve Tarihte Anadolu,

Özetle dördüncü sınıf konuları, tarih ve coğrafyayla birlikte bir kısım vatandaşlık bilgisini esas alarak işler. Sosyal Bilgiler programı da biriktirici (kümülatif) tir, çünkü Hayat Bilgisi'nde bulunan konular Sosyal Bilgilere de taşınmıştır(Yök, 1996, Güngördü, 2001, s. 133).

Sosyal bilgiler, sorumluluk sahibi vatandaşlık kavramıyla bağlantılı olarak bilgi, tutum ve becerilerin edinilmesi ile ilişkilidir. İlkokul öğrencileri, sosyal bilgiler programı sayesinde, toplum, bölge, ülke ve dünyanın tarihsel temelini öğrenmeye başlar (Yök, 1996).

Sosyal Bilgiler gibi bütünleştirilmiş bir öğretim, zor kavramların anlaşılmasını kolaylaştırılmalıdır(Yök, 1996). Bu şekilde bütünleştirilmiş bir öğretim programında, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları bilinmeli, öğrencinin fiziksel ve ruhsal gelişimi dikkate alınmalı, öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurulmalı, tutum ve davranışlarının olumlu ve yapıcı şekilde gelişmesi sağlanmalıdır.

1.5.6. Sosyal Bilgiler Programının Niteliği

Yukarıda bahsedildiği gibi Hayat Bilgisi dersinden Sosyal Bilgiler programına geçişte de süreklilik, aşamalık ve tutarlılık ölçütlerinin dikkate alınması zorunludur. Hedefi tam öğrenme olan eğitim faaliyetlerinin amaçlarına ulaşmasında geçiş çok önemlidir. Bu geçiş durumu ise programın tüm unsurları açısından ele alınmalıdır.

Pek çok eğitimci programın unsurlarını kendilerine göre sıralamışlardır. Ertürk, Binbaşıoğlu, Büyükkaragöz, Erden, Taymaz ve Sönmez'in görüşlerini aşağıdaki ana başlıklar altında toplayarak programın temel unsurları şöyle sıralamak mümkündür:

1. Amaçlar (hedefler)
2. Davranışlar
3. Kapsam (içerik)
4. Öğrenme Yaşantıları(yöntem)
5. Değerlendirme

Eğitim programı, program öğeleri olan amaç, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirme boyutları arasındaki dinamik ilişkiler bütünüdür. Ancak burada konuyu dağıtmamak için yalnızca amaçlar ve içerik üzerinde durulacaktır.

Bir eğitim programının temel öğelerinden birincisi olan amaç boyutunda “bireyleri niçin eğitiyoruz?” sorusuna yanıt aranmaktadır (Demirel, 1997,s.115).

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın02.04.1998 gün ve 32 sayılı kararı ile kabul edilen “Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı”na göre Sosyal Bilgiler Programının Genel Amaçları ana başlıklarıyla şöyledir (MEB, 1998,s.537).

A.Vatandaşlık Görevleri ve Sorumlulukları Yönünden

B.Toplumda İnsanların Birbirleriyle Olan İlişkileri Yönünden

C.Çevreyi, Yurdu ve Dünyayı Tanıma Yetenekleri Yönünden

Ç.Ekonomik Yaşama Fikrini ve Yeteneklerini Geliştirme Yönünden

Sosyal Bilgiler dersi IV. Sınıf Programının genel amaçlarına programda yer verilmemiş programın tamamındaki hedeflerin her sınıfın genel hedefi olduğu belirtilmiştir. Sosyal Bilgiler dersi IV. Sınıf Programının özel amaçları her üniteye ayrı ayrı belirtilmiş toplam 96 hedefe yer verilmiştir.

Amaçlarla ilgili en önemli sorun, amaçların davranış olarak ilkokul öğrencisinden ne düzeyde bekleneceği yönünün kapalı oluşudur. Amaçlar sıralamalı bir ilişkiye dikkat edilmeden karmaşık olarak ifade edilmiştir(Yetiş, 1996). Programa ait belirtke tablosunun olmayışı da en büyük eksikliklerden biri olarak göze çarpmaktadır.

Tablo-3;Sosyal Bilgiler Dersi 4. Sınıf Ünitelerinin Dağılımı

ÜNİTELER	AMAÇ SAYISI	ÖNGÖRÜLEN DERS SAATİ SAYISI	ORAN %
1. AİLE, OKUL VE TOPLUM HAYATI	32	27	25
2. YAKIN ÇEVREMİZ	16	15	14
3. İLİMİZ VE BÖLGEMİZİ TANIYALIM	32	39	36
4.TARİH, İLK YURDUMUZ VE TARİHTE ANADOLU	16	27	25
TOPLAM	6	108	100

Kaynak;Sosyal Bilgiler Programı 2487 Sayılı Tebliğler Dergisi

Programın uygulanmasıyla ilgili açıklamalar bölümümde programda yer verilen konuların öğrenilmesinin gerekliliği ve şekli üzerinde durulmuştur. Öğrenme-öğretme etkinliklerinin şekli ve ilkeleri ile sadece “yakından uzağa, somuttan soyuta, basitten karmaşığa” ilkelerinin önemi vurgulanmış, derslerin işlenişinde araç-gereç kullanımının gerekliliği üzerinde durulmuştur. Ünitelerin işleniş sırası hususunda verilen sıralamaya uyulması tavsiye edilmekle birlikte öğretmenin gerek duyduğu zamanlarda sıralamayı değiştirebileceği veya ek ünitelere yer verebileceği belirtilmiştir(2487 Sayılı Teb. Der.).

İçerik;Öğrencilerin davranışlarında değişikliğin gerçekleştirilip amaçlara ulaşmasında içerik önemli bir araçtır. Bu nedenle program geliştirme sürecinde önce amaç ve davranışlar belirlenir, sonra bu amaç ve davranışların kazandırılmasına yardımcı olacak biçimde içerik düzenlenir. Programın içerik boyutunda belirlenen amaçlara ulaşmak için “ne öğretelim?” sorusuna yanıt aranmaktadır. Bu bağlamda, programın içerik boyut ile öğretilecek konuların düzenlenmesi söz konusudur(Demirel, 1997,s.23).

İçerik, hedef ve davranışlara göre belirlenmelidir. Hedeflerin belirleyicilerinden biri de öğrenci ve onun hazır bulunuşluk düzeyidir. Durum böyle olunca “hedeflere uygun olan içeriğin bir daha öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyine göre belirlenmesinin gereği ne olabilir?” sorusu gündeme gelebilir. Hedefler içeriğin sınırlarını belirler. “İlimiz ve Bölgemizin doğal durumu ile ilgili temel kavramların anlam bilgisi” örneğinde olduğu gibi, verilecek kavramların temel olduğu vurgulanmaktadır; fakat bu kavramların nasıl bir içerikle verileceği söylenmemektedir. “Dağ, yayla, ova, vadi, iklim, bozkır ve maki” kavramlarının tanımları nasıl ve hangi boyutta verileceği, örneklerin nasıl sunulacağı, hedef ifadesinde yoktur. Bu, içerikte karşımıza çıkar. İşte içeriğin yazılışında öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyine bu açıdan tekrar bakılmalıdır. İçerikte, bu kavramlar tanımlanıp açıklanırken kullanılacak sözcükler onun yaşantılarına, bilişsel, duyuşsal, devinişsel, algısal hazır bulunuşluk düzeyine uygun olmalıdır(Sönmez, 1999, s.109).

Bir içerik, davranışsal amaçlarla tutarlı, çağdaş, bilimsel, sanatsal ve felsefi bilgiyle donanık, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine uygun, somuttan soyuta, basitten karmaşığa, kolaydan zora ve biri birinin ön koşulu olan bilgilerin düzgünce sıralandığı, bilinenden bilinmeyene, kendi içinde mantıklı ve tutarlı olmalıdır.

Blyth’a göre İlköğretim Sosyal Bilgiler ders içeriği genelde yer , zaman ve toplum olmak üzere üç kavramdan oluşmaktadır. Yer, insanları toplum yapan bir coğrafya, zaman ise olaylar demektir. Toplum da bütün bu içeriklerin bileşkesini oluşturur. Toplum

çocuğun yakın çevresinden başlayarak, çocuğun gelişimi, gereksinimi, ilgileri dikkate alınarak, sistematik şekilde basamak basamak genişleyen bir sosyal dünyadır(Anıl,1999,s.11).

Sosyal Bilgiler dersinde içeriğin amaç ve davranışlarının tutarlı olmasına dikkat edilmelidir. İçerik öğrencinin içinde bulunduğu zihinsel ve bedensel gelişimi, olgunluk ve hazır bulunuşluk düzeyi göz önünde bulundurularak onların ilgisini çekecek, ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde olmalıdır.

Sosyal Bilgiler programları üzerinde yapılan araştırma yapanların üzerinde ittifakla birleştikleri husus ders konularının fazlalığıdır(Yeşil, 1996).

Bir programın temel öğelerinden biri de öğretme-öğrenme süreçleridir. Öğrencilerde istenilen davranışların gelişebilmesi için yaşantıların etkili bir biçimde düzenlenmesi gerekir. Bu yaşantıların düzenlenmesinde belli ölçütlerin olası ve öğrenmelerin nasıl olduğu ile bireye nasıl öğretilbileceğinin bilinmesi gerekir (Demirel,1997)

Öğrenciler arasında ilgi, değer ve tutum gibi duyuşsal özellikler bakımından ayrılıklar olmakla birlikte bu yaş grubunda gözlenen ortak özellikler de bulunmaktadır. Bu dönemde öğrenciler bilişsel gelişim açısından somut işlemler dönemindedir. Çocuklar vatan, demokrasi gibi soyut kavramları konuşurken kullanabilmekle birlikte içeriklerinin kavramada zorluk çekerler. Bu nedenle sosyal Bilgiler dersinde soyut kavramların somut materyaller ve örneklerle desteklenmesi gerekmektedir.

1.5.7. İlköğretimde Sosyal Bilgiler Programının Tarihsel Gelişimi

Sosyal Bilgiler öğretimin ne zaman ve nerede başladığı kesin olarak bilinmiyor. Yalnız “insanoğlu varolduğu andan itibaren hem fen, hem de sosyal bilimler eğitimine başlamıştır” denilebilir. Çünkü insan doğal bir ortamda doğar, yaşar ve ölür. Bu süreç içinde ona toplumun temel yasalarına aykırı davranmadan temel ihtiyaçlarını karşılama ve insanlığın gereği olan becerileri kazandırmak gereklidir. Eğer kazandırılmazsa insan hayatını devam ettiremez. İnsan yaşamak için hem doğanın hem de toplumun bazı ilkelerini öğrenmek zorundadır(Sönmez, 1999, s.21). Bu becerilerin çocuklara kazandırılabilceği en uygun dönem ise ilköğretim çağıdır. Çünkü onüç yaşından sonra toplumsal sorumluluk duygularının, vatan ve millet sevgisi ile vatandaşlık şuurunun kazandırılması mümkün değildir(Erden, ...?; Yök, 1996)

Bu nedenle toplumlar her zaman geleceklerini garanti altına almak amacıyla çocuklarına sosyalleşmenin ve toplum olmanın ilke ve kurallarını öğretmeye çalışmışlardır. Türkler de İslamiyet'e girmeden önce ve daha sonraki dönemlerde de birlik ve beraberlik duygularının yeni nesillere aktarılmasına çok önem vermişler ve bu amaçla gerek aile içinde gerekse formal eğitim kurumlarında Sosyal Bilgiler konularının öğretimini gerçekleştirmişlerdir. Bu eğitim Selçuklu ve Osmanlı Devletleri'nde medreselerde verilmiştir. 1824 yılında II. Mahmut'un yayımladığı fermanla ilköğretimin zorunlu hale gelmesine rağmen ilk kez 1847-1848 tarihli "Sıbyan Mektebi Talimnamesi" ile hazırlanan ilköğretim programında belirgin yenilikler getirilmiştir. 1869 "Maarifi Umumiye Nizamnamesi" ile eğitimde Muntasar Coğrafya, Malumat-ı Nafia Risaleleri dersleri ile sosyal bilgiler konuları programda yer almaya başlamıştır. II. Meşrutiyetin ilanından sonra 1913'te ilköğretim Geçici Kanunu çıkarılmış, bunun pek çok maddesi Cumhuriyetin ilk yıllarında da yürürlükte kalmıştır. Bu kanunla tarih, coğrafya, kelam (İslam felsefesi), fıkıh (İslam Hukuku) gibi sosyal alanla ilgili dersler ilköğretim okullarında okutulmuş ve uygulama Cumhuriyet dönemine kadar devam etmiştir (Akyüz, 1993).

Öğretim Programlarının yapılış tarzı tanzimattan başlayarak, günümüze kadar tam olarak esaslı bir değişiklik geçirmemiştir. Programı hazırlama veya hazırlanmış programları değiştirme, daima Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılmıştır. İlköğretim Okulları için hazırlanan ilk program 1924 yılına rastlar (Pirinçdane, 1997,s.14). Temel eğitim Sosyal Bilgiler programları ise 1926, 1930, 1932, 1936, 1948, 1962, 1968, 1989, 1993 ve 1998 yıllarında belli evrelerden geçerek bugünkü halini almıştır.

1926 programında, "ilkokulun başlıca amacı genç kuşağın, çevresinde etkin bir biçimde uyumunu sağlamak üzere iyi bir vatandaş olarak yetiştirmektir" ilkesi temel alınmış, Tarih, Coğrafya ve Yurt Bilgisi derslerinde dördüncü ve beşinci sınıflarda her biri ikişer saatten haftada altı saat olmak üzere yer verilmiştir(Sönmez, 1994, s.12).

1930, 1932 ve 1936 programlarında, 1926 programındaki amaca; "bedence ve ruhça en iyi alışkanlıklara sahip olmak üzere iyi vatandaşlar olmak, Türk toplumuna ve Cumhuriyet yönetimine uyum sağlamak, yararlı olmak, milli, medeni ve insani düşünce ve duygulara sahip bir duruma getirmek" gibi ilkeler de eklenmiştir. Dersler bu programlarda da aynı adlarla okutulmuş, yalnız Yurt Bilgisi dersi beşinci sınıfta bir saate indirilmiştir.

1948 programında amaçlara yeni ilkeler eklenmiş, dersler 1936 programındaki isim ve saatleriyle uygulanmaya devam edilmiştir. Yalnız bu programda ilköğretim

amaçlarına yer verilmemiş, Milli Eğitimin amaçlarının ilkokulun da amaçları olacağı vurgulanmıştır. Bu programın amaçlarının ana başlıkları şöyledir;

1. Toplumsal Yönden Gelişme
2. Kişisel Yönden Gelişme
3. İnsanlık Münasebetleri Bakımından
4. Ekonomik Hayat Bakımından

Sosyal Bilgiler dersi 1952 yılında İlköğretmen Okulları programına Tarih, Coğrafya, Yurttaşlık Bilgisi dersleri yerine konulmuştur. Aynı yıl toplanan V. Milli Eğitim Şurasında da ilk ve orta dereceli okullarda okutulması kararlaştırılmıştır(Binbaşoğlu, 1981, s.39).

1962 İlkokul Programı taslağında “Toplum ve Ülke İncelemeleri”adı altında birleştirilen konular dördüncü sınıfta altı, beşinci sınıfta beş saat olarak okutulmaya başlanmıştır(Sönmez, 1994). Toplum ve Ülke İncelemeleri adlı ders Talim ve Terbiye Kurulu’nun kararıyla pilot okullarda deneme niteliğinde uygulanmıştır. 1965-1966 öğretim yılında uygulama alanı daha da genişletilerek bakanlıkça sonuçların değerlendirilmesinden sonra, 1968 ilkokul programında dersin adı “Sosyal Bilgiler” olarak değiştirilmiş ve dördüncü, beşinci sınıflarda haftada beşer saat olarak okutulmaya başlanmıştır (Sözer, 1998, s.24).

Daha sonra 1973 ve 1975 yıllarında programlarda düzenlemeye gidilmiş, ancak sosyal bilgiler açısından dikkat çekici bir gelişme yapılmamıştır. 1990 yılında ise programa trafik ve çevre ile ilgili dersler eklenmiştir(Sönmez, 1999,s.63).

1990 ve 1993 yıllarında yapılan değişiklikte 1968 programındaki amaçlar aynen tekrarlanmış, sadece “trafik kurallarına uymayı öğrenirler” ve “çevre korumasının günümüz ve gelecek yıllar için önemini kavrarlar” amaçları programa eklenmiştir (Yaman, 1999, s.60). İçerik yönüyle amaçlarda hiçbir değişiklik yapılmamış, bazı amaçlar farklı maddeler altında tekrarlanmış, sıralamalı bir ilişkiye de dikkat edilmeden karmaşık olarak ifade edilmiştir(Yeşil, 1996, s.31).

1997 yılında sekiz yıllık zorunlu ve kesintisiz ilköğretim uygulaması ile ilgili yasanın yürürlüğe girmesinden sonra Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın 10.09.1997 tarih ve 143 sayılı kararı ile ilköğretim okullarında okutulan Milli Tarih ve Milli Coğrafya dersleri uygulamadan kaldırılmış, yerlerine Sosyal Bilgiler dersleri konması kararlaştırılmıştır. Sonra Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu

Başkanlığı'nın 02.04.1998 tarih ve 62 sayılı kararı ile kabul edilen yeni "Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı" ilköğretim dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci sınıflara yönelik olup "öğretimin kalitesini yükseltmek, ezberci bir eğitim yerine, günün ihtiyaçlarına yanıt vermek" amacını taşımaktadır. Yeniden düzenlenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci sınıflarda haftada üçer ders saati olmak üzere her sınıf için 36 haftada, toplam 108 saatlik bir süre öngörülerek hazırlanmıştır (Can, Yaşar ve Sözer, 1998 s.9).

Haftalık ders saati sayısının üç olarak belirlenmesine rağmen uyulmada ünitelerin işlenişindeki sıralama nedeniyle ders saatleri Fen Bilgisi dersine ayrılan sürelerle değişimli olarak uygulanmaktadır. Bu durumda Sosyal Bilgiler dersi yılda yine 108 saati tamamlayacak şekilde ünitelerin bitimine kadar haftada beş saat olarak işlenmekte, bir sonraki Fen Bilgisi ünitesinde de Sosyal Bilgilere ayrılan süre de alınarak Fen Bilgisi dersi altı saat olarak işlenmektedir.

Üçüncü sınıfta öğrenilmesi daha kolay olan Hayat Bilgisi konularının haftada altı saatlik süre içinde yavaş yavaş işleyen öğrenciler, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yüklü bir programı üç saatlik bir sürede öğrenmeye mecbur kalınca özellikle dördüncü sınıfın başlarında bir bocalama devresi yaşamaktadır.

Yapılan pek çok araştırma sonucunda oluşan ortak fikre göre İlköğretim I. Kademe Sosyal Bilgiler programı öğrenci seviyesinin üzerindedir. Dersin amaçları çokça faaliyet gösterilerek ulaşılması gereken amaçlar olarak belirlendiklerinden, bu yaş grubu öğrencilerinin 8 yılda bile bu amaçlara ulaşmaları mümkün değildir(Yaman, 1999). Yine Aydın'ın 1995 yılında yaptığı bir araştırmada; programın öğrenci gelişimine uygunluğu konusunda öğretmenlerin %38'i olumlu görüş belirtirken, %13 kararsız kalmış, %49'u olumsuz görüş bildirmiştir. Aynı araştırmada müfettişlerden olumlu görüş bildirenlerin oranı %40 iken kararsız kalanların oranı %23, olumsuz görüş bildirenlerin oranı %37'dir. Aynı araştırmada hedeflerin öğrenci seviyesine uygunluğu ile ilgili soruya öğretmenlerin %22'si olumlu cevap verirken %19'u kararsız kalmış, %59'u olumsuz cevap vermiştir. Müfettiş görüşleri de bu doğrultudadır(Aydın, 1995, s.49).

Eğitim faaliyetlerinin gerçekleşme düzeyini açıkça ortaya koymada en önemli gösterge olan "davranışların" belirlenmemiş olması programı için açık bir eksikliklerdir.

Programda görülen temel eksikliklerden bir de "Belirtke Tablosu"nın olmayışıdır. Belirtke tablosu hedef-içerik örüntüsünü topluca gözler önüne sermesi bakımından önemli

işlevi olan bir araçtır. Programın uygulama ve değerlendirme aşamalarında öğretmene kuş bakışı görünüm sağlar. Belirtke tablosu programın ünite veya konuları ile bilişsel, duyuşsal ve devinimsel alanla ilgili hedef- davranışlarının belirgin olarak iki boyutlu bir matris üzerinde gösterildiği çizelgelerdir. Böyle bir tablo öğretmene programın hedef-davranışlarının alanlarını, değerlendirmede kapsam geçerliliğinin sağlanmasını ve hangi alana ne derecede yer verileceğini açıkça gösterebilir.

İlköğretimde program geliştirme etkinlikleri genellikle daha fazla sayıda ilgilinin program yapma işine katılması, hazırlanan programın tanıtılması şeklinde uygulanmış, değerlendirme ve araştırmaya yer verilmemiştir. Son yıllarda ilkokul programı ders programları boyutunda geliştirilmektedir. Bazı ders programları; davranışsal amaç, ders konuları derslerin işlenişi ile ilgili açıklamalar boyutunda ele alınmıştır. Ancak ilkokul programının 1995 yılındaki baskısında davranışsal amaçların belirlenmesi yerine dersin amaçları ve konularının belirlenmesiyle yetinilmiştir (Büyükkaragöz, 1997, s.230). Davranışsal amaçları programda yer alan özel amaçlara göre uygulama sırasında günlük planlarda ders öğretmenin belirlenmesi gerekmektedir. Bu durum programın uygulamasına esneklik getirmekle birlikte öğretmenlerce bir belirsizlik olarak kabul edilmekte ve programın nesnelleşmesine sebep olabilmektedir.

1.5.8. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı İle Gelişim Psikologlarının Gelişim Evrelerinin Karşılaştırılması

Hayat Bilgisi 1-3. sınıflar, Sosyal Bilgiler 4-5. sınıflar ve sosyal bilimler dersleri (6-7. sınıflar) ve ilköğretim kapsamındaki 8. sınıflar için Türkiye Cumhuriyeti ve Atatürkçülük ile Vatandaşlık Bilgisi dersleri, çocukların toplum içindeki etkin ve bilgili vatandaşlar olmalarını sağlamakta çok önemli bir role sahiptir. Çünkü okulun ilk yılları, çocukların tutum ve inançlarının geliştiği en önemli yıllardır (Yök, 1996 S.19).

Gelişme, çocuğun erken olgunlaşma aşamasından bir sonraki olgunlaşma aşamasına kadar olan ilerlemesinin bir göstergesidir. Genelleyecek olursak çocuklar ben-merkezlilikten başlayarak, somut olayları öğrenirler, sonra da daha soyut ve geniş bir anlayış süreci içinde gelişirler. Çocukların ve gençlerin dört aşamalı öğrenme süreci, öğrenme ve hatırlama ile yakından ilgilidir. Bu noktada Sosyal Bilgiler programı hazırlanırken eğitim psikologlarının genel anlayışından bazı farklı değerlendirmeler yapıldığı gözlenir.

Çocuk ve Gençlerin Gelişim Sürecine Göre Sosyal Bilgiler Programı İle Piaget'nin Gelişim Evrelerinin Karşılaştırılması

Tablo-4;Bilişsel ve Duyuşsal Gelişimin Dört Aşaması

Sosyal Bilgiler Programı Yapılandırılırken Göz Önünde Bulundurululan Kriterlere Göre		Piaget'ye Göre
I. AŞAMA	0 – 3 YAŞ Üçyaşına kadar çocuk dünyayı dokunarak, bakarak ve dinleyerek keşfeder. Bu somut duyumsal bir temastır	0 – 2 YAŞ 0-2 yaş arası Duyusal Motor dönemidir. Refleksif devinimleri içeren bu dönemin sonunda zaman ve mekan boyutlarına ilişkin geçici neden-sonuç ilişkileri kurulmaya başlar.
II. AŞAMA (1. ve 2. sınıf)	3 – 7 YAŞ 3-7 yaş arasında çocuk dünyayı somut olaylar ile algılar. Ben merkezlidirler. Kendi ülkelerine karşı sevgi ve bağımlılık duyguları gösterirler. Somut olaylar yardımıyla anlaşılması güç soyut fikirleri öğrenebilirler.	2 – 7 YAŞ 2-7 yaş arası işlem öncesi dönemdir. Çocuk dili kullanmaya başlar, ancak hala görüntünün kontrolü altındadır. Mesela görüntü değiştiğinde nesnenin aynı olduğunu anlayamaz. Ben merkezlidirler ve sorunları başkalarının bakış açılarından anlayamazlar.
III. AŞAMA (3., 4. ve 5. sınıflar)	8 – 10 yaş Çocuklar nesnelere, olayları anlamak için mantıklarını kullanmaya, olay ve olgulara farklı açılardan bakmaya başlarlar. Örneğin başkalarının fikirlerini anlamaya çalışırlar. Bu aşamada çocuklar soyut düşünebilirler, (zihinlerinde deneyimlerini özetleyen imgeler oluşturabilirler) ve ideolojik düşünebilirler. Beşinci sınıfın sonunda, çocukların milli duyguları yoğunlaşır, milli kimliklerini, bayrağı ve Türkiye Cumhuriyetini kuranları vb. kavramları benimseyip onlara sahip çıkarlar.	7 – 12 yaş (2-5. sınıflar) Somut işlemsel dönemi oluşturan bu dönemde çocuklar somut nesnelere ve olaylar arasındaki ilişkileri anlayabilirler. Ancak soyut biçimde mantık yürütemez ve varsayımlar geliştirerek sistematik olarak test edemezler. Fakat kütle, ağırlık, hacim gibi nesnelere belli özelliklerinin görüntüsel değişiminin, nesneyi gerçekte değiştirmediğini anlarlar. Düşünce ben merkezlikten çıkmıştır. Dolayısıyla olay ve sorunlara, diğer insanların görüş açılarını dikkate alacak bir anlayışla yaklaşabilirler. Çocuk bu dönemde dili etkili olarak kullanmakla birlikte vatan, millet, ülke vb. soyut kavramları anlayamazlar. Soyut kavram ve deyimlerin somut yollarla açıklanmalıdır.
IV. AŞAMA (6.-8. sınıf)	11-13 YAŞ Çocuklarda soyut düşünme kabiliyeti iyice oturur ve gerçekte ilgili alternatifler üretmeye başlarlar. Tutum ve algıları da iyice gelişir. On üç yaşından sonra tutum ve davranışlarını değiştirmek zordur. Bu da ilköğretimde vatandaşlık bilgisinin zamanında verilmesi hususunun gerekliliğini ortaya çıkarır. (Yök, 1996)	12 YAŞ VE SONRASI Bu evredeki bireyler, soyut önermeler arasında mantıksal ilişkiler kurar ve bu ilişkileri sistematik olarak test ederler. İnsanlığın mevcut sorunlarıyla ve varsayımsal olarak dünyanın gelecekte karşılaşılabileceği sorunlarla ilgilenirler. Her konuda çok yönlü analitik ve eleştirel düşünme, ayrıca düşüncelerini etkin bir iletişim örüntüsü içinde aktarma yeterliliği gösterirler.
NOT: İki anlayış arasındaki en büyük farklılık sosyal Bilgiler programı hazırlanırken III.dönemde yani 4. sınıftan itibaren çocukların soyut düşünme gücüne sahip oldukları kabul edilmiştir. Piaget'ye göre ise soyut düşünme ancak 12 yaştan sonra başlar ki bu da ilköğretimde 5. sınıfın sonuna denk gelir.		

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Ülkemizde İlköğretim IV. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde Bilişsel Giriş Davranışlarının ve Duyuşsal Giriş Özelliklerinin incelenmesine yönelik yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır.

"Bilişsel Giriş Davranışları" ile ilgili yapılmış araştırmalardan bazıları şunlardır;

Güvendi, Bilişsel Giriş Davranışları ile Akademik Başarı Arasındaki İlişki; adlı araştırmasında, Buca Eğitim Fakültesi'nde Matematik Eğitimi Bölümü'nden mezun 87 öğrencinin bilişsel giriş davranışları ile akademik başarısı arasındaki ilişki incelenmiştir. Öğrencilerin bir önceki eğitim kademesinde gösterdikleri başarı, bir sonraki kademedeki başarı için bilişsel giriş davranışı olarak ele alınarak karşılaştırmalar yapılmaktadır. Araştırmada, öğrencilerin üniversite birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf başarı puan ortalamaları kullanılmıştır. Öğrenci puanları fakülte öğrenci işleri bürosunca doldurulan kardekslerden elde edilmiştir. Başarı ortalamaları hesaplanırken, matematik alanı ile ilgili derslerden elde edilen puanlar kullanılmış olup, genel kültür ve eğitim derslerinden elde edilen başarı puanları kullanılmamıştır. Kardeks incelemesinde, her öğrencinin her dersten elde ettiği başarı puanları alınmış, bunların da ağırlıklı puan ortalamaları hesaplanarak öğrencilerin her sınıfta elde ettiği genel başarı puanı ortalaması bulunmuştur.

Üstün ve Akman, Farklı Sosyoekonomik Kökenli 6 Yaş Grubu Çocukların İlkokula Hazırlık Düzeylerinin Bir Değerlendirmesi"; Okula yeni başlayan öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyinin tespiti de önemli bir husustur. Bu konuda Üstün ve Akman tarafından bir araştırma yapılmıştır. Araştırma İngilizce olarak "An Evaluation Of Readiness For Elementary Education Of 6 Year -Old Children From Different Socio-Economic Backgrounds " başlığı altında yayımlanmıştır. Bu araştırma, farklı sosyoekonomik düzeylerdeki 6 yaş grubu çocukların ilkokula hazır bulunuşluk düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın, örneklem grubunu, alt sosyoekonomik düzeyden 47, orta sosyoekonomik düzeyden 46 ve üst sosyoekonomik düzeyden 50 çocuk olmak üzere toplam 143 çocuk oluşturmuştur. Örneklem grubunu oluşturan çocukların ilkokula hazır bulunuşluk düzeyleri Metropolitan Olgunluk Testi kullanılarak değerlendirilmiştir. Test, kelime anlama, cümleler, genel bilgi, eşleştirme, sayılar ve kopya etme olmak üzere altı alt testten oluşmaktadır. Testin sonucunda çocukların, okuma, sayma ve toplam olgunluk düzeyleri belirlenmektedir. Elde edilen veriler, One - Way ve Scheffe istatistiksel analizi ile değerlendirilmiş ve analiz sonucunda

sosyoekonomik düzeylerle okul olgunluğu arasındaki fark önemli bulunmuştur (Üstün ve Akman, 2000).

Ülkemizde “Duyuşsal Giriş Özellikleri”nin tespitine yönelik bir araştırmaya rastlanmamıştır. Duyuşsal alan ile ilgili yapılan araştırmalar daha çok programların duyuşsal hedeflerinin kazanılma düzeyinin tespitine yöneliktir.

Mentiş, “İlköğretim I. Aşama Sosyal Bilgiler Dersi Duyuşsal Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyinin Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi”;Bu araştırma Mentiş tarafından 1997 yılında yapılmıştır. “İlköğretim I. Aşama Sosyal Bilgiler Dersi Duyuşsal Amaçların Gerçekleşme Düzeyinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” konulu Yüksek Lisans tezinde (Çukurova Ün.) programın duyuşsal amaçlarının; gerçekleşme düzeyi, cinsiyet, babanın eğitim durumu, annenin eğitim durumu, TV izleme alışkanlıkları ile ilişkisi incelenmiştir. Sonuç olarak da Sosyal Bilgiler duyuşsal amaçlarının yeterli denilebilecek düzeyde gerçekleştiği, ancak bazı değişkenler açısından farklılıklar olduğu sonucuna varılmıştır.

Yaman, “Türkiye Cumhuriyeti’nde İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminin Evrimi”;Yaman tarafından 1999 yılında Yüksek Lisans tezinde (Yüzüncü Yıl Ün.) betimleme yöntemiyle programın tarihi seyri incelenmiştir. Programda Cumhuriyetin ilk yıllarından (1924) günümüze kadar, programdaki yapısal değişimler değerlendirilmiştir. Araştırma literatür tarama ve betimle yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Araştırmada değişen programlar arasındaki farklılıklar değerlendirilmiştir.

Anıl, “İlköğretim Kurumlarında Uygulanan Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi”;Anıl tarafından yapılan Yüksek Lisans tezinde (Anadolu Ün.) İlköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler Programının müfettiş ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirmesi yapılmıştır. Programın amaç, içerik, ders saati, öğrenci tutumu, araç-gereç, ve değerlendirme ilkelerine göre öğretmen ve müfettişlerin görüşlerine başvurulduğu araştırmada programın kısmen yararlı ve uygun olduğu (%54,5)Anıl, 1999, s.iii), programın; amaçlar, içerik, öğretme- öğrenme süreçleri ve değerlendirme boyutları yönlerinden yeterince uygun olmadığı sonucuna varılmıştır.

Gölgesiz Gedikler, “İlköğretim Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Tarih Konularının İşlenişi”;(Dokuz Eylül Ün.) 1998 yılında Gölgesiz Gedikler tarafından yapılan yüksek lisans tezinde ders kitaplarında Tarih konuları bakımından amaç ve içeriğin öğrenci gelişim düzeyinin üzerinde olduğunu ortaya koyması

bakımından önemlidir. Araştırma sonucunda konuların, öğrencinin bilişsel gelişim özelliklerine denk düşen ve algılamasına olanak sağlayacak elverişlilikte işlenmediği belirtilmiştir. Konuların diziliş sırasının da programdan kaynaklı olarak mantıklı bir sıra izlenmediği belirtilmiştir.

Pirinçdane “İlköğretim I. Kademe Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirmesi”; konulu Yüksek Lisans (Gazi Ün., 1997) tezinde, tarihi seyri içerisinde programlardaki amaçlar, konular ve araç-gereçler ile ilgili değişiklikleri ortaya koymuştur.

Aydiner, “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarına İlişkin Öğretmen ve Müfettiş Görüşleri”;1995 yılında Aydiner yaptığı Yüksek Lisans tezinde (Hacettepe Ün.) İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarına İlişkin Öğretmen ve Müfettiş görüşlerine yer vermiştir. Bu çalışmada Programın geneline ilişkin görüşler, programın hedeflerine ilişkin görüşler ve programdaki eğitim durumlarına ilişkin görüşlere yer verilmiştir. Araştırma sonucunda programın ilişkin genel kanı “kararsızlık” şeklinde oluşmuştur(Aydiner, 1995, s.50). Araştırmada “Programın öğrenci gelişimine uygunluğu” konusunda öğretmen ve müfettişler olumsuz görüş bildirmişlerdir. Programda hedeflere ilişkin görüşler ele alındığında, her bir madde ile ilgili sonuçlar şöyledir; “Programda hedefler kazandırılabilir niteliktedir” kararsızım, “programda hedefler öğrencinin ilgi düzeyine göre düzenlenmiştir” kararsızım, “programda hedefler basitten karmaşığa, kolaydan zora doğru sıralanmıştır” kararsızım, “Programda hedefler öğrenci seviyesine uygundur” katılmıyorum, sonuçlarına ulaşılmıştır.

Beyazıtöğlü, “İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Öngörülen Kavramların Kazandırılma Düzeyi”; 1991 yılında hazırlanan Yüksek Lisans Tezinde (Hacettepe Ün.) bilgi ve kavrama düzeyinde kavramların kazanılma ve kalıcılık düzeyi araştırılmıştır. Her iki basamakta da öğrenme ve kalıcılığın düşük bir düzeyde de olsa gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Yeşil, “Sosyal Bilgiler Programının Niteliği”; konulu yüksek lisans tezinde, (Selçuk Ün., 1996) tarihi seyri içinde programda meydana gelen konu ve ders değişiklikleri, I. Kademedan II. Kademeye geçiş ve programın unsurları açısından değerlendirmesini yapmıştır. Araştırmada program aşamalılık, süreklilik ve tutarlılık boyutları açısından değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu kapsamda program amaçlar, konular, işlenişte kullanılan metot ve teknikler, araç-gereçler ve değerlendirme öğelerinin yukarıda belirtilen boyutlar açısından değerlendirilmesi yapılmıştır.

BÖLÜM - II

YÖNTEM

2.1.Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada, ilişkisel tarama modelindedir. Bu model iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir(Karasar, 1991, s.81). Bu araştırmada da öğrencilerin bilişsel giriş davranışları ile duyuşsal giriş özelliklerinin mevcut durumu ve bu durumun IV. Sınıf Sosyal Bilgiler Programındaki hedef davranışlara erişilmesindeki ilişkileri incelenecektir.

2.2.Evren Ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Konya il sınırları içinde 2001-2002 Eğitim -öğretim yılında IV. Sınıfa başlayan bütün öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada oranlı küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle göre evren sosyoekonomik özelliklerine göre alt evrenlerine ayrılmış, her bir alt evrenden o evreni temsil edecek şekilde örneklem alınmıştır. Araştırmanın örnekleme ilişkin veriler aşağıda belirtilmiştir;

Tablo-5;Üst Düzey Sosyoekonomik Çevrede Bulunan Okullar

OKUL ADI	KIZ	ERKEK	TOPLAM
Konya Mehmet Şükriye Sert İlköğretim Okulu	36	45	81
Çumra Merkez Atatürk İlköğretim Okulu	33	34	67
Çumra Merkez Hürriyet İlköğretim Okulu	32	43	75
TOPLAM	101 %45	122 %55	223 %100

Tablo-6;Özel Okul

OKUL ADI	KIZ	ERKEK	TOPLAM
Konya Özel Lale İlköğretim Okulu	15 %44	19 %56	34 %100

Tablo-7;Orta Düzey Sosyoekonomik Çevrede Bulunan Okullar

OKUL ADI	KIZ	RKEK	TOPLAM
Konya Merkez Yavuz Selim İlköğretim Okulu	29	45	74
Çumra Merkez Saliha Onbaşı İlköğretim Okulu	29	36	65
Çumra/Alibeyhüğü Cumhuriyet İlköğretim Okulu	16	17	33
Çumra/Alibeyhüğü Atatürk İlköğretim Okulu	15	16	31
TOPLAM	89 %44	114 %56	203 %100

Tablo-8;Alt Düzey Sosyoekonomik Çevrede Bulunan Okullar

OKUL ADI	KIZ	ERKEK	TOPLAM
Konya Merkez Karaslan İlköğretim Okulu	22	17	39
Çumra Merkez Abdullah Tenekeci İlköğretim Okulu	11	8	19
Çumra/Apa İlköğretim Okulu	9	7	16
Çumra/Apasaraycık İlköğretim Okulu	6	14	20
Çumra/Adakale İlköğretim Okulu	5	7	12
Çumra/Türkmencamili İÖO	5	7	12
Çumra/ Taşağıl İÖO	16	13	29
TOPLAM	74 %50	73 %50	147 %100

Tablo-9; Cinsiyete ve Sosyoekonomik Dizeye Göre Öğrenci Sayıları Örnekleme

Okul Düzeyi	Okul Sayısı	Sınıf Sayısı	Öğrenci Sayısı		Toplam
			Kız	ERKEK	
Üst sosyoekonomik Düzey Okul Öğrenci Sayısı	3	6	101 %45	122 %55	223 %36
Özel Okul Öğrenci Sayısı	1	2	15 %44	19 %56	34 %6
Orta sosyoekonomik Düzey Okul Öğrenci Sayısı	4	6	89 %44	114 %56	203 %34
Alt sosyoekonomik Düzey Okul Öğrenci Sayısı	7	7	74 %50	73 %50	147 %24
TOPLAM	15	19	279 %46	328 %54	607 %100

2000–2001 öğretim yılında Konya şehir merkezinde üç ayrı okulda ve bir özel okulda, Çumra merkezinde üç ayrı okulda, Çumra'ya bağlı Alibeyhüyük Kasabasında iki ayrı okulda, Apa Kasabasında bir okulda, Saraycık, Adakale, Türkmencamili ve Taşağıl Köylerinden birer okulda olmak üzere toplam onbeş okulda öğrenim gören 607 ilköğretim üçüncü sınıf öğrencisi araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Örneklemdaki öğrencilerin %46'sı kız, %54'ü erkektir. Örneklemin %36'sı üst düzey sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda, %34'ü orta düzey sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda, %24'ü alt düzey sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda ve %6'sı özel okulda öğrenim görmektedir.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada iki ayrı başarı testi ve bir tutum ölçeği kullanılmıştır. Bunun yanı sıra öğrencilerin okul başarılarının tespit edilebilmesi için arşiv taraması yapılarak okullarda bulunan kayıtlardan öğrencilerin ilköğretim üçüncü sınıf derslerinden elde ettikleri sınıf geçme notlarının aritmetik ortalaması kullanılmıştır. Veri toplama süreci şu şekilde gerçekleşmiştir;

Sosyal Bilgiler dersinin bilişsel giriş davranışlarını içeren Hayat Bilgisi Programının öğrenilme düzeyini tespit edebilmek amacıyla Hayat Bilgisi başarı testi oluşturulmuştur. Bu test geliştirilirken Hayat Bilgisi Programının 2484 sayılı tebliğler dergisinde yer alan hedefleri sınama durumuna dönüştürülmüştür. Programda yer alan bilgi düzeyindeki hedeflerin tamamı test kapsamına alınarak testin kapsam geçerliliği sağlanmaya

çalışılmıştır. 80 maddeden meydana gelen test 100 öğrenciye uygulanmış, elde edilen verilerle geçerlilik ve güvenilirlik tespiti yapılmıştır. Güvenirlik tespitinde Pearson Correlation ölçeği kullanılmıştır. Testin ortalama güvenilirliği $\text{Alpha} = 0,8496$ düzeyinde olmuştur. Maddelerin oluşturulmasında 3. sınıf okutan sınıf öğretmenleriyle işbirliği yapılmıştır. Ayrıca maddeler hakkında eğitimci ve ölçme – değerlendirme uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Yapılan değerlendirmeler sonunda başarı testinde kullanılacak olan maddeler seçilmiştir. Bu maddelerin içerisinde maddelerin ünitelere göre kapsam geçerliliği de dikkate alınarak güvenilirliği 0,200'dan yüksek olan 45 madde alınarak Hayat Bilgisi Başarı testi elde edilmiştir.

Bu test Haziran ayının ilk haftasında örneklem grubuna uygulanmış ve öğrencilerin İlköğretimin 3. sınıfı sonunda Hayat Bilgisi Programındaki hedefleri kazanma düzeyleri tespit edilmiştir. Aynı test Eylül'ün son haftası ile Ekimin birinci haftası arasında örneklem grubuna uygulanmıştır. Böylece üç aylık tatil dönemindeki unutma, yani Hayat Bilgisi Programının kalıcılık düzeyi ve öğrencilerin İlköğretim IV. Sınıf Sosyal Bilgiler programının hemen başındaki Bilişsel Giriş Davranışlarının düzeyi tespit edilmiştir.

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı duyuşsal giriş özelliklerini tespit etmek amacıyla 25 maddelik bir ölçek oluşturulmuş, bu ölçek hakkında uzman görüşleri alındıktan sonra 16 maddelik "Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği" geliştirilmiştir. Bu ölçek IV. Sınıfın hemen başında okulun açıldığı II. Hafta öğrencilere uygulanmıştır. Böylece öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı duyuşsal giriş özelliklerini tespit edilmiştir.

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler IV. sınıf programındaki başarılarını tespit edebilmek amacıyla "Aile – Okul Ve Toplum Hayatı" ve "Yakın Çevremiz" ünitelerindeki öğrenci başarısı esas alınacağından adı geçen ünitelerin 2487 sayılı tebliğler dergisinde yer alan hedeflerinin ölçüldüğü 60 maddelik bir ön test geliştirilmiştir. Bu ön test 100 öğrenciye uygulanmış, elde edilen puanlarla güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Testin güvenilirlik katsayısı $\text{Alpha} = 0,8205$ olarak hesaplanmıştır. Bu test içinden kapsam geçerliliği korunarak en güvenilir maddeler tespit edilmiş ve 40 maddelik bir "Sosyal Bilgiler Başarı Testi" oluşturulmuştur. Bu başarı testi öğrencilerin ilgili üniteleri tamamlamalarından sonra Aralık ayının ilk iki haftası içerisinde uygulanmıştır. Böylece öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersindeki başarıları tespit edilmiştir.

Öğrencilerin okul başarılarını tespit etmek amacıyla örneklem grubun III. Sınıftaki bütün derslerinin başarı notlarının yer aldığı çizelgeler ilgili okul arşivlerinden

derlenmiştir. Bu çizelgelerden öğrencilerin İlköğretim üçüncü sınıf sonunda Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Resim-İş, Müzik ve Beden Eğitimi derslerinden elde ettikleri sınıf geçme notlarının tespiti yapılmıştır. Bu notların aritmetik ortalaması öğrenci okul başarı puanı olarak değerlendirilmiştir.

Yapılan çalışmalar Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 30.05.2001 tarih ve 311/18908 sayılı onayı alınarak ilgili okullarda uygulanmıştır.

2.4.Verilerin Çözümü Ve Yorumlanması

Başarı testleri ve tutum ölçeği uygulanarak elde edilen veriler ile okul arşivlerinden derlenen veriler bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Araştırmanın bağımsız değişkenleri olan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersleri başarı düzeyleri ile tutum ölçeği puanları arasındaki ilişkilerin analizinde Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon tekniği kullanılmıştır.

Okul türü ve düzeyine göre başarı ve tutum puanlarının karşılaştırılmasında F testi ve buna bağlı olarak Tukey testi kullanılmıştır.Cinsiyete göre başarı ve tutum puanlarının karşılaştırılmasında bağımsız t testi yöntemi kullanılmıştır.Değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde 0,05'lik manidarlık düzeyi esas alınmıştır.Hayat Bilgisi dersi sonucunda oluşan bilişsel öğrenmelerin kalıcılığının belirlenmesinde de bağımlı t testi yönteminden faydalanılmıştır.

Öğrencilerin İlköğretim üçüncü sınıf sonunda Hayat Bilgisi dersindeki başarıları, Bilişsel Giriş Davranışları düzeyleri ve İlköğretim IV. Sınıf Sosyal Bilgiler dersindeki başarı düzeyleri şu anda yürürlükte olan İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin 33. maddesine göre tespit edilen değerlere göre yorumlanmıştır.

Yürürlükteki değerlendirme ölçütlerine göre 100 puan üzerinden derece ve notların karşılıkları Tablo-10' deki şekildedir;

Tablo-10;İlköğretim Kurumları Yönetmeliği Değerlendirme Puan ve Dereceleri

PUANLAMA	DERECE	NOT ARALIĞI	NOT KARŞILIĞI
0 – 44 Puan arası	Başarısız	0 – 1,4	1
45 – 54 Puan Arası	Geçer	1,5 – 2,4	2
55 – 69 Puan Arası	Orta	2,5 – 3,4	3
70 – 84 Puan Arası	İyi	3,5 – 4,4	4
85 – 100 Puan	Pekiyi	4,5 – 5	5

BÖLÜM - III

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgular beş alt başlıkta aktarılacaktır. Bu alt başlıklarda elde edilen verilerin araştırmanın alt amaçlarına bağlı olarak yorumlanmasına yer verilecektir. Elde edilen bulgular araştırmanın alt amaçlarına bağlı olarak sıralı bir şekilde verilmiştir.

A-ÖĞRENCİLERİN BAŞARI DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

I.Öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışları Ne Düzeydedir?

I.1.İlköğretim üçüncü sınıf Hayat Bilgisi Dersinde öğrencilerin başarı düzeyleri

Öğrencilerin İlköğretim Hayat Bilgisi Dersinde başarıları ne düzeydedir? sorusunu cevaplandırmak amacıyla öğrencilerin üçüncü sınıf Hayat Bilgisi Dersi sonunda bilişsel düzeydeki bilgilerinin ölçüldüğü Hayat Bilgisi-I. Test sonuçları değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin değerlendirme esaslarını belirleyen 33. maddesine göre yorumlanmıştır.

Tablo – 11; Hayat Bilgisi Dersinde Öğrenci Başarı Puan Ortalamaları

DEĞERLER	OKULUN BULUNDUĞU SOSYOEKONOMİK ÇEVRE				
	Üst Sosyoekonomik	Orta Sosyoekonomik	Alt Sosyoekonomik	Özel Okullar	Toplam
ORTALAMA	73,04	66,42	61,02	75,08	68,03
STANDART SAP.	13,09	14,22	15,85	14,83	15,35
N	223	203	147	34	607

I.1.1.Üst sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi başarı düzeyi

Tablo-11'e göre üst sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin İlköğretim üçüncü sınıf Hayat Bilgisi dersi sonucunda elde ettikleri başarı puanları ortalaması 73,04 ve standart sapmaları 13,09' dur. Bu puan ortalaması İlköğretim Kurumları yönetmeliği değerlendirme düzeylerine göre "İyi" dereceye karşılık gelmektedir.

I.1.2.Orta sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi başarı düzeyi

Tablo-11'e göre orta sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin İlköğretim üçüncü sınıf Hayat Bilgisi dersi sonucunda elde ettikleri başarı puanları ortalaması 66,42 ve standart sapmaları 14,28'dir. Buna göre öğrencilerin başarı ortalamalarının "Orta" derecede olduğu belirlenmiştir.

I.1.3.Alt sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi başarı düzeyi

Tablo-11'e göre alt sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin İlköğretim üçüncü sınıf Hayat Bilgisi dersi sonucunda elde ettikleri başarı puanları ortalaması 56,53 ve standart sapmaları 16,35'dir. Buna göre öğrencilerin başarı ortalamalarının "Orta" derecede olduğu belirlenmiştir.

I.4.Özel Okullarda öğrenim gören öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi başarı düzeyi

Tablo-11'e göre özel öğrenim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin İlköğretim üçüncü sınıf Hayat Bilgisi dersi sonucunda elde ettikleri başarı puanları ortalaması 75,08 ve standart sapmaları 14,83 olarak hesaplanmıştır. Buna göre öğrencilerin başarı ortalamaları "İyi" derecededir.

İlköğretim Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi dersinde en yüksek başarıyı özel okullarda öğrenim gören öğrencilerin sağladığı, bunu sırasıyla üst sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin, orta sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin ve sonuncu olarak da alt sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin takip ettiği anlaşılmıştır.

Genel olarak öğrencilerin İlköğretim Hayat Bilgisi Üçüncü sınıf Hayat Bilgisi dersinde başarı puanları ortalaması 68,03 ve standart sapmaları 15,35 olarak hesaplanmıştır. Buna göre öğrencilerin ortalama başarı düzeyleri "orta" derecededir.

I.2.Bilişsel Giriş Davranışları Açısından Öğrencilerin Başarı Düzeyleri

Öğrencilerin İlköğretim IV. Sınıf Sosyal Bilgiler dersine başlamadan sahip oldukları bilişsel giriş davranışları ne düzeydedir? sorusunu cevaplandırmak amacıyla öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine başlamadan önceki mevcut bilgilerini tespit etmek amacıyla uygulanan başarı testi sonuçları Tablo-12'de belirtilmiştir.

Tablo –12; Bilişsel Giriş Davranışları Başarı Puan Ortalamaları

DEĞERLER	OKULUN BULUNDUĞU SOSYOEKONOMİK ÇEVRE				
	Üst Sosyoekonomik	Orta Sosyoekonomik	Alt Sosyoekonomik	Özel Okullar	Toplam
ORTALAMA	68,43	57,38	56,53	70,05	61,94
STANDART	14,28	15,97	16,35	13,68	16,36
N	223	203	147	34	607

I.2.1.Üst sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışları başarı düzeyi

Tablo–12’ye göre üst sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine başlamadan önce sahip oldukları Bilişsel Giriş Davranışları başarı puanları ortalaması 68,43 ve standart sapmaları 14,28’dir. Bu puan ortalaması İlköğretim Kurumları yönetmeliği değerlendirme düzeylerine göre “orta” dereceye karşılık gelmektedir.

Burada dikkat çeken husus öğrencilerin bu davranışı kazanmış oldukları Hayat Bilgisi dersi sonundaki başarı puanları ortalamaları 73,04 ile “iyi” dereceye tekabül ederken iken Sosyal Bilgiler dersine başlamadan önceki sahip oldukları Bilişsel Giriş Davranışları puanları başarı ortalamaları 68,43 puan ile “orta” dereceye tekabül etmektedir. Buna göre öğrencilerin bilişsel düzeydeki öğrenmelerinde bir unutma olduğu anlaşılmaktadır.

I.2.2.Orta sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışları başarı düzeyi

Tablo–12’ye göre orta sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine başlamadan önce sahip oldukları Bilişsel Giriş Davranışları başarı puanları ortalaması 57,38 ve standart sapmaları 15,97’dir. Bu puan ortalaması İlköğretim Kurumları yönetmeliği değerlendirme düzeylerine göre “orta” dereceye karşılık gelmektedir.

Öğrencilerin bu davranışları kazanmış oldukları Hayat Bilgisi dersi sonundaki başarı puanları ortalamaları 66,42 iken Sosyal Bilgiler dersine başlamadan önceki sahip oldukları Bilişsel Giriş Davranışları puanları başarı ortalamaları 57,38 puana düşmüştür. Buna göre öğrencilerin bilişsel düzeydeki öğrenmelerinde bir unutma olduğu anlaşılmaktadır.

I.2.3.Alt sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışları başarı düzeyi

Tablo-12'ye göre alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine başlamadan önceki sahip oldukları başarı puanları ortalaması 56,53 ve standart sapmaları 16,35'dir. Bu puan ortalaması İlköğretim Kurumları yönetmeliği değerlendirme düzeylerine göre "orta" dereceye karşılık gelmektedir.

Burada dikkat çeken husus öğrencilerin bu davranışı kazanmış oldukları Hayat Bilgisi dersi sonundaki başarı puanları ortalamaları 61,02 iken Sosyal Bilgiler dersine başlamadan önceki sahip oldukları Bilişsel Giriş Davranışları puanları başarı ortalamaları 56,53 puana düşmüş olmasıdır. Buna göre öğrencilerin bilişsel düzeydeki öğrenmelerinde bir unutmada olduğu anlaşılmaktadır.

I.2.4.Özel Okullarda öğrenim gören öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışları başarı düzeyi

Tablo-12'ye göre özel okul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine başlamadan önce sahip oldukları başarı puanları ortalaması 70,05 ve standart sapmaları 13,68'dir. Bu puan ortalaması İlköğretim Kurumları yönetmeliği değerlendirme düzeylerine göre "iyi" dereceye karşılık gelmektedir.

İlgili öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi sonundaki başarı puanları ortalamaları 75,08 iken Sosyal Bilgiler dersine başlamadan önceki sahip oldukları Bilişsel Giriş Davranışları puanları başarı ortalamaları 68,43'e düşmüştür. Buna göre öğrencilerin bilişsel düzeydeki öğrenmelerinde bir unutmada olduğu anlaşılmaktadır.

Bilişsel Giriş Davranışları açısından en yüksek başarıyı özel okullarda öğrenim gören öğrencilerin sağladığı, bunu sırasıyla üst sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin, orta sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin ve sonuncu olarak da alt sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin takip ettiği anlaşılmıştır.

Genel olarak öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışları başarı puanları ortalaması "orta" derecededir.

II.Öğrencilerin Okul Başarıları Ne Düzeydedir?

Öğrencilerin Okul Başarıları ne düzeydedir? sorusunu cevaplandırabilmek amacıyla öğrencilerin İlköğretim üçüncü sınıf derslerinden (Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi,

Resim-İş, Müzik ve Beden Eğitimi) elde ettikleri sınıf geçme notlarına bakılmıştır. Başarı notları ortalamaları Tablo – 3’ de belirtilmiştir.

Tablo-13; Okul Başarı Not Ortalamaları

DEĞERLER	OKULUN BULUNDUĞU SOSYOEKONOMİK ÇEVRE				
	Üst Sosyoekonomik	Orta Sosyoekonomik	Alt Sosyoekonomik	Özel Okullar	Genel Ortalama
ORTALAMA	4,48	3,97	3,73	4,29	4,11
STANDART SAP.	0,78	1,04	0,93	0,87	0,96
N	223	203	147	34	607

II.1.Üst Düzey Sosyoekonomik Çevrede Bulunan Okullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Okul Başarı Düzeyi

Tablo-13’e göre üst sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin İlköğretim Üçüncü Sınıf Sonunda elde ettikleri sınıf geçme başarı notları ortalaması 4,48 ve standart sapmaları 0,78’dir. Bu not ortalaması İlköğretim Kurumları yönetmeliği değerlendirme düzeylerine göre “orta” dereceye karşılık gelmektedir.

II.2.Orta Düzey Sosyoekonomik Çevrede Bulunan Okullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Okul Başarı Düzeyi

Tablo-13’e göre Orta sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin İlköğretim Üçüncü Sınıf Sonunda elde ettikleri sınıf geçme başarı notları ortalaması 3,97 ve standart sapmaları 1,04’dür. Bu not ortalaması İlköğretim Kurumları yönetmeliği değerlendirme düzeylerine göre “orta” dereceye karşılık gelmektedir.

II.3.Alt Düzey Sosyoekonomik Çevrede Bulunan Okullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Okul Başarı Düzeyi

Tablo-13’e göre alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin İlköğretim Üçüncü Sınıf Sonunda elde ettikleri sınıf geçme başarı notları ortalaması 3,73 ve standart sapmaları 0,93’dür. Bu not ortalaması İlköğretim Kurumları yönetmeliği değerlendirme düzeylerine göre “orta” dereceye karşılık gelmektedir.

II.4.Özel Okullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Okul Başarı Düzeyi

Tablo-13’e göre özel okul öğrencilerinin İlköğretim Üçüncü Sınıf Sonunda elde ettikleri sınıf geçme başarı notları ortalaması 4,29 ve standart sapmaları 0,87’dir. Bu not

ortalaması İlköğretim Kurumları yönetmeliği değerlendirme düzeylerine göre “İyi” dereceye karşılık gelmektedir. Okul Başarısı açısından en yüksek not ortalamasına üst sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin ulaştığı, bunu sırasıyla özel okul öğrencilerinin, orta sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin ve alt sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin izlediği görülmüştür. Genel olarak öğrencilerin “orta” derecede başarılı oldukları anlaşılmıştır.

III.Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Düzeylerinin Değerlendirilmesi

Öğrencilerin İlköğretim Dördüncü Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde başarıları ne düzeydedir? sorusunu cevaplandırmak için öğrencilerin İlköğretim IV. Sınıf Sosyal Bilgiler dersindeki başarı düzeylerini belirlemek amacıyla uygulanan başarı testi sonuçlarına bakılmış ve puan ortalamaları Tablo- 4’te belirtilmiştir. Elde edilen veriler Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin değerlendirme esaslarını belirleyen 33. maddesine göre yorumlanmıştır.

Tablo-14; Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Puan Ortalamaları

DEĞERLER	OKULUN BULUNDUĞU SOSYO EKONOMİK ÇEVRE				
	Üst Sosyoekono	Orta Sosyoekonomik	Alt Sosyoekonomik	Özel Okullar	Genel Ortalama
ORTALAMA	56,04	44,07	39,94	61,29	48,77
STANDART SAP.	16,71	15,87	14,64	14,92	17,37
N	223	203	147	34	607

III.1.Üst Düzey Sosyoekonomik Çevrede Bulunan Okullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Düzeyi

Tablo-14’e göre üst sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin İlköğretim dördüncü sınıf Sosyal Bilgiler dersi sonucunda elde ettikleri başarı puanları ortalaması 56,04 ve standart sapmaları 16,71’dir. Bu puan ortalaması İlköğretim Kurumları yönetmeliği değerlendirme düzeylerine göre “orta” dereceye karşılık gelmektedir.

III.2.Orta Düzey Sosyoekonomik Çevrede Bulunan Okullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Düzeyi

Tablo-14’e göre orta sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin İlköğretim dördüncü sınıf Sosyal Bilgiler dersi sonucunda elde ettikleri başarı puanları ortalaması

44,07 ve standart sapmaları 15,87'dir. Bu puan ortalaması İlköğretim Kurumları yönetmeliği değerlendirme düzeylerine göre "başarısız" dereceye karşılık gelmektedir.

III.3.Alt Düzey Sosyoekonomik Çevrede Bulunan Okullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Düzeyi

Tablo-14'e göre alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin İlköğretim dördüncü sınıf Sosyal Bilgiler dersi sonucunda elde ettikleri başarı puanları ortalaması 39,94 ve standart sapmaları 14,64'dir. Bu puan ortalaması İlköğretim Kurumları yönetmeliği değerlendirme düzeylerine göre "başarısız" dereceye karşılık gelmektedir.

III.4.Özel Okullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Düzeyi

Tablo-14'e göre özel okul öğrencilerinin İlköğretim dördüncü sınıf Sosyal Bilgiler dersi sonucunda elde ettikleri başarı puanları ortalaması 61,29 ve standart sapmaları 14,92'dir. Bu puan ortalaması İlköğretim Kurumları yönetmeliği değerlendirme düzeylerine göre "orta" dereceye karşılık gelmektedir.

İlköğretim Dördüncü Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde en yüksek başarıyı özel okullarda öğrenim gören öğrencilerin sağladığı, bunu sırasıyla üst sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin, orta sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin ve sonuncu olarak da alt sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin takip ettiği anlaşılmıştır.

Genel olarak öğrencilerin İlköğretim dördüncü sınıf Sosyal Bilgiler dersinde başarı puanları ortalaması 48,77 ve standart sapmaları 17,37 olarak hesaplanmıştır. Buna göre öğrencilerin ortalama başarı düzeyleri "geçer" derecededir.

Bu sonuçlara göre öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde belirgin bir başarı kaybına uğradığı açıktır. Orta ve alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde "başarısız" oldukları açıkça görülmektedir. Bu da İlköğretim Hayat Bilgisi dersini "orta" düzeyde öğrenen öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde başarılı olamadıklarını ortaya koymaktadır.

B-BİLİŞSEL GİRİŞ DAVRANIŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde bilişsel giriş davranışlarının araştırmanın diğer değişkenleri ile olan ilişkileri incelenmiştir. Bu kapsamda her bir ilişki alt problemlere bağlı olarak değerlendirilmiştir.

Tablo-15;Bilişsel Giriş Davranışlarının Kalıcılık Düzeyi (Bağımlı t testi)

TEST	Başarı ortalaması	Standart sapma	t
HAYAT BİL - I	68,03	15,35	1,96*
HAYAT BİL - II	61,94	16,36	

Tablo t değeri=1,67 t*>1,67

I.Bilişsel Giriş Davranışlarının Kalıcılığı

Öğrencilerin Hayat Bilgisi dersinde kazandıkları ve Sosyal Bilgiler Dersinin Bilişsel Giriş Davranışı niteliğindeki bilişsel öğrenmeleri ne düzeyde kalıcıdır? sorusunu cevaplandırmak amacıyla öğrencilerin Hayat Bilgisi - I testi puanları başarı ortalamaları ile Hayat Bilgisi – II testi puanları başarı ortalamaları arasındaki ilişki bağımlı t testi yöntemiyle analiz edilmiştir. Buna göre 1,96 t değeri elde edilmiştir. Elde edilen t değeri tablo t değerinden yüksek olduğu için ilgili testler arasında anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre öğrenciler Hayat Bilgisi dersinde edindikleri bilişsel alandaki bilgilerini geçen dört aylık bir süre içerisinde unutmuştur. Öğrencilerin başarı ortalamalarında 7 ile 10 puan arasında düşmeler görülmektedir. Öğrenciler üçüncü sınıf sonuna kadar kazandıkları bilgilerini dördüncü sınıf Sosyal Bilgiler programını çalışmaya başlarken yeterince transfer edememiştir. Bunun sonucu olarak öğrencilerin

Sosyal Bilgiler dersine başlarken sahip oldukları bilişsel giriş davranışları kısmen unutulmuştur.

Tablo-16; Hayat Bilgisi-II testinin diğer test ve puanlarıyla Pearson Momentler Korelasyonu

TESTLER	TUTUM	OKUL BAŞ. P.	SOSYAL BİL.
HAYAT – II	0,384*	0,682*	0,744*

P*<0,05>

II.Bilişsel Giriş Davranışları İle Duyuşsal Giriş Özellikleri Arasındaki Korelasyon

Bilişsel Giriş Davranışı ile Öğrencilerin Duyuşsal Giriş Özellikleri arasında ilişki var mıdır? sorusunu cevaplandırmak amacıyla öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışlarını tespit

etmek amacıyla uygulanan Hayat Bilgisi II. Test başarı puanları ile öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı tutumlarını tespit etmek amacıyla uygulanan tutum ölçeği başarı puanları arasındaki ilişkiye bakılmıştır.

Tablo-16'ya göre öğrencilerin Hayat Bilgisi II. Test başarı puanları ile Tutum Ölçeği başarı puanları arasındaki korelasyon 0,38'dir. Bu da öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışları ile Duyuşsal Giriş Özellikleri arasında çok yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.

Hayat Bilgisi dersi hedeflerini yüksek düzeyde kazanmış olan öğrenciler Sosyal Bilgiler dersine karşı olumlu bir tutum ortaya koyarken, Hayat Bilgisi dersi hedeflerini düşük düzeyde kazanmış olan öğrenciler Sosyal Bilgiler dersine karşı olumsuz bir tutum içinde oldukları anlaşılmaktadır. Yani öğrencilerin ön bilgilere sahip olmaları onların kendine güven, ileri ders konularını inceleme ve çalışma istekleri ile Hayat Bilgisi dersinin devamı niteliğindeki derslerde başarılı olacakları fikirlerini artırmaktadır. Hayat Bilgisi dersinde başarılı olan bir öğrenci Sosyal Bilgiler dersinde de başarılı olacağına inanmaktadır. Bu inanca bağlı olarak öğrenciler Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili kitap ve kaynaklara ulaşmak istemekte, ilgili dersi çalışmak amacıyla istek duymakta ve bu amaçla daha çok çaba harcamaya niyetlenmektedir. Hayat Bilgisi dersinde gerekli bilgileri kazanan öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinden zevk alacaklarına inanmakta ve ilgili dersin konularını öğrenmeye istek duymaktadırlar. Bu nedenle öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı olumsuz ön yargılar içine girmelerini önlemin bir yolu olarak Bilişsel Giriş Davranışlarının kazandırılmasına gayret edilmelidir.

III.Bilişsel Giriş Davranışları ile Okul Başarısı Arasındaki Korelasyon

Öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışları ile Okul Başarıları arasında ilişki var mıdır? sorusunu cevaplandırmak için öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışlarının tespit edildiği Hayat Bilgisi-II testi başarı puanları ile öğrencilerin III. Sınıftan mezun olurken okul tarafından belirlenen not ortalamaları arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Tablo-16'ya göre öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışları ile Okul Başarı Puanları arasındaki korelasyon 0,68'dir. Elde edilen veriler bu iki değişken arasında anlamlı ve yüksek düzeyde bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Bu da Bilişsel Giriş Davranışı yüksek olan öğrencilerin öğrenim hayatlarında da başarılı olacaklarının, Bilişsel Giriş Davranışı düşük olan öğrencilerinse ileri öğrenim hayatlarında da başarısız olacaklarını ortaya koymaktadır. Bir derste öğrenilen bilgiler öğrencinin diğer derslerde öğreneceği

bilgilere temel teşkil edecek durumdadır. Özellikle ilköğretimin ilk üç sınıfında mihver ders niteliğinde olan Hayat Bilgisi hedeflerinin kazanılmış olması öğrencinin genel başarısını doğrudan etkileyecek durumdadır. Bu derste bütün öğrenmelerin temelini teşkil eden kavramların ve Bilişsel öğrenmelerin temeli olan bilgi ve kavrama düzeyinde hedeflerin kazandırıldığı dikkate alınır bu derste kazanılan bilgilerin diğer derslerdeki başarı üzerindeki etkisini anlamak daha kolay olacaktır. Bu nedenle öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışlarını yükseltecek tüm tedbirler alınmalıdır.

IV.Bilişsel Giriş Davranışları ile Sosyal Bilgiler Dersi Başarısı Arasındaki Korelasyon

Öğrencilerin Bilişsel Giriş davranışları ile IV. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi başarıları arasında bir ilişki var mıdır?" sorusuna cevaben Tablo-16'da verilen Hayat Bilgisi-II testinin Sosyal Bilgiler testi başarı puanları ile ilişkisi incelenmiştir.

Hayat Bilgisi-II testi ile öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine başlamadan önceki var olan bilgileri yani Bilişsel Giriş Davranışları ölçülmüştür. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışları ile Sosyal Bilgiler dersi başarısında bir ilişkinin var olduğu tespit edilmiştir. Tablo-16'te belirtildiği gibi Hayat Bilgisi-II testi puanlarıyla Sosyal Bilgiler testi puanları arasındaki korelasyon 0,744'dür. Buna göre Bilişsel Giriş Davranışları yüksek olan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersindeki başarıları da yüksek olmaktadır.

Bu durum öğrencilerin 3. sınıftaki Hayat Bilgisi konularını öğrenmelerinin Sosyal Bilgiler dersinde başarılı olmalarının elzem şartı olduğunu ortaya koymaktadır. Hayat Bilgisi konuları ne kadar iyi öğrenilirse Sosyal Bilgiler dersindeki başarı da o düzeyde artacak demektir. Ayrıca bu durum Sosyal Bilgiler dersi hedeflerinin kazanılabilmesi için Hayat Bilgisi dersi hedeflerinin kazanılmış olması gerektiğini de ortaya koymaktadır.

Tablo-17; Öğrenci Okul Başarı Puanları İle Diğer testler arasındaki Pearson Momentler Korelasyonu

TESTLER	HAYAT - 1	HAYAT - 2	SOSYAL BİL.	TUTUM
OKUL BAŞARILARI	0,702*	0,682*	0,587*	0,288*

P*<0,05>

V. Okul Başarıları İle Sosyal Bilgiler Dersi Başarısı Arasındaki Korelasyon

Öğrencilerin Okul Başarıları ile Sosyal Bilgiler Dersindeki başarıları arasında bir ilişki var mıdır? sorusunu cevaplandırmak amacıyla Tablo-6'da belirtilen Okul Başarı puanları ile Sosyal Bilgiler testi başarı puanları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Çünkü öğrencilerin okul başarı puanları Sosyal Bilgiler dersi öncesinde öğrencilerin genel giriş özelliklerini yansıtacak bir veridir. Böylece IV. Sınıf Sosyal Bilgiler dersine başlamadan hemen önce öğrencilerin sahip oldukları genel giriş özelliklerinin Sosyal Bilgiler dersindeki başarıya etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo-17'ye göre Öğrencilerin Okul Başarı Puanları ile Sosyal Bilgiler testi puanları arasındaki korelasyon 0,58'dir. Bu da öğrencilerin okul başarıları ile Sosyal Bilgiler başarıları arasında çok yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrencilerin üçüncü sınıf Türkçe, Matematik, Resim – İş, Müzik ve Beden Eğitimi Derslerindeki başarıları Sosyal Bilgiler dersindeki başarıyı doğrudan etkilemektedir. Zaten bahsedilen bu dersler Hayat Bilgisi dersine bağlı olarak bir taraftan kendi özel hedeflerine ulaşmaya çalışırken diğer taraftan Hayat Bilgisi dersi hedeflerini pekiştirmeye yönelik işlenmektedir. Böylece bu derslerdeki aktiviteler Hayat Bilgisi Dersi hedeflerinin kazanılmasını etkilemekte ve dolaylı olarak öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi öncesi Bilişsel Giriş Davranışlarını da etkilemektedir. Buna bağlı olarak öğrencinin genel okul başarısı Sosyal Bilgiler dersi başarısında önemli bir etken oluşturmaktadır.

C- DUYUŞSAL GİRİŞ ÖZELLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

I. Duyuşsal Giriş Özellikleri ile Okul Başarısı Arasındaki Korelasyon

Araştırmanın alt problemlerinden biri olan “Öğrencilerin Duyuşsal Giriş Özellikleri ile okul başarıları arasında bir ilişki var mıdır?” sorusunu cevaplandırmak amacıyla Tablo-18'de belirtilen Tutum Ölçeği puanları ile Okul başarı puanları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Öğrencilerin Tutum Ölçeği Başarı Puanları ile okul başarıları arasındaki korelasyon 0,282'dir.

Tablo-18; Öğrencilerin Duyuşsal Özelliklerin ile Farklı Değişkenler Arasındaki Pearson Momentler Korelasyonu

TESTLER	OKUL BAŞARILARI	HAYAT - 2	SOSYAL BİL.
Sosyal Bilgiler Dersine Karşı Tutum	0,288*	0,384*	0,286*

P* < 0,05 >

Tablo-18'e göre öğrencilerin Okul Başarı Puanları ile Tutum Ölçeği puanları arasında çok yüksek ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Yani üçüncü sınıf sonunda başarısı yüksek olan öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine karşı tutumlarının daha olumludur. Üçüncü sınıf sonunda başarısı düşük olan öğrencilerin ilgili derse karşı tutumları daha olumsuzdur. Bu da öğrencilerin ilköğretim üçüncü sınıf sonunda elde ettikleri okul başarılarının Sosyal Bilgiler dersine karşı olan tutumlarını doğrudan etkilediğini göstermektedir. Üçüncü sınıf sonunda öğrencilerin bütün derslerdeki başarıları veya başarısızlıkları öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı oluşan Duyuşsal özelliklerini etkilemektedir.

II.Duyuşsal Giriş Özellikleri ile Sosyal Bilgiler Dersi Başarısı Arasındaki Korelasyon

Öğrencilerin Duyuşsal Giriş Özellikleri ile Sosyal Bilgiler dersi başarıları arasında ilişki var mıdır? sorusunu cevaplandırmak için Tablo-18'de belirtilen Tutum Ölçeği başarı puanları ile Sosyal bilgiler testi başarı puanları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Sosyal Bilgiler dersine karşı tutum puanları ile Sosyal Bilgiler Testi başarı puanları arasındaki korelasyon ise 0,28 olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine karşı olan tutumları ile Sosyal Bilgiler Testi puanları arasında çok yüksek ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Burada ilköğretim IV. Sınıfın hemen başında, daha Sosyal Bilgiler ders konuları işlenmeye başlanmadan ölçülen Duyuşsal Giriş Özellikleri ile Sosyal Bilgiler dersinden işlenmiş olan konular sonunda yapılan testin sonuçları karşılaştırılmaktadır. Tutum ölçeği ile Sosyal Bilgiler dersini öğrenmeye karşı istekli oluş, dersle ilgili yeni kaynakları inceleme ve araştırma isteği, ders süresinin artırılmasına dair öğrenci görüşleri ile öğrencilerin dersi başarıp başaramayacaklarına dair ön fikirleri alınmıştır. Bu özelliklere sahip olan öğrencilerin Sosyal Bilgiler konularını daha fazla öğrendikleri ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı olumlu tutumlarla dersi işlemeye başlamış olmaları onların bu dersi başarabilecekleri inancını güçlendirmiş, ders ile ilgili kaynak ve olayları daha fazla incelemelerini sağlamıştır. Derste başarılı olabilmek için harcadıkları zamanı ve çabayı artırmıştır. Öğretimde önemli derecede olumsuz etkiye sahip olan kaygının en aza indirilebilmesi için öğrencilerin duyuşsal özelliklerinin olumlu hale getirilmesi zorunludur. Öğrencinin bir dersi sevmesi, dersin gerekliliğine inanması, ders ile ilgilenmesi onun dersteki başarısını doğrudan etkilemektedir. Dersten korkmak, dersin

gerekliliğine inanmamak, dersi öğrenmek istememek de başarısızlığa sebep olmaktadır. İlköğretim üçüncü sınıfta öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı hazırlanmasında bilgi düzeyinde hedeflerin kazandırılmasının yanında Sosyal Bilgiler dersini tanıttacak, öğrencilerin ilgili derse karşı olumsuz fikirler kazanmalarını önleyecek şekilde yöntemler takip edilerek öğrencilerin ileri öğrenim hayatlarındaki başarılarının artırılması sağlanmalıdır. “Yapamıyorsan var olanı da yıkma” mantığından hareketle öğrencilerin çalıştıkları alanla ilgili diğer alanlara karşı olumsuz tutumlar kazanmalarına neden olacak yöntemlerden kaçınmalıdır.

Benjamin Bloom’un da tespit ettiği gibi öğretimde başarıya %25 oranında etki eden Duyuşsal Giriş Özelliklerinin önemi bir kez daha ortaya çıkmıştır. Sosyal Bilgiler dersinde başarının sağlanması için öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışları ve duyuşsal Giriş Özellikleri mutlaka olumlu hale getirilmelidir. Sosyal Bilgiler dersinde başarıya; işlenen konulara ilgi duyarak, keşfederek, derse aktif katılarak, gözlem ve araştırmalar yaparak ulaşıldığı öğrenciye fark ettirilmelidir. (Tertemiz, Ercan, Kayabaşı, 2001, s.27)

D-SOSYOEKONOMİK ÖZELLİKLERE GÖRE ÖĞRENCİ ÖZELLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışları, Duyuşsal Giriş Özellikleri, Okul Başarıları ve Sosyal Bilgiler dersindeki başarıları ile buldukları sosyal çevrenin ilişkisi olup olmadığını anlayabilmek için, üst, alt ve orta sosyoekonomik çevrelerde bulunan okullarda okuyan öğrencilerin başarı puanları karşılaştırılmıştır. Ayrıca bu özelliklerin özel öğretim kurumları açısından da değerlendirilmiştir.

I.Öğrencilerin öğrenim gördüğü okulun sosyoekonomik çevresi ile bilişsel giriş davranışları arasındaki Korelasyon

Öğrencilerin öğrenim gördüğü okulun sosyoekonomik çevresi ile bilişsel giriş davranışları arasında ilişki var mıdır? sorusunu cevaplandırmak amacıyla üst, orta ve alt sosyoekonomik düzeydeki okul öğrencileri ve özel okul öğrencilerinin Bilişsel Giriş Özelliklerini tespit etmek amacıyla yapılan Hayat Bilgisi-II testindeki başarı puanları karşılaştırılmıştır.

Tablo-19;Hayat Bilgisi-II Testinde Okulların Karşılaştırılması (F Testi – Tukey testi)

OKUL DÜZEYİ	OKUL DÜZEYİ	Ortalama	P
ÜST SOSYOEKONOMİK DÜZEY OKULLAR	Orta Sosyoekonomik Düzey Okullar	11,05*	0,000
	Alt Sosyoekonomik Düzey Okullar	11,90*	0,000
	Özel Okullar	-1,61	0,940
ÖZEL OKULLAR	Alt Sosyoekonomik Düzey Okullar	13,52*	0,000
ORTA SOSYOEKONOMİK DÜZEY OKULLAR	Alt Sosyoekonomik Düzey Okullar	0,85	0,956
	Özel Okullar	-12,67*	0,000

P* < 0,05 >

I.1.Üst sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Bilişsel Giriş Davranışlarının orta ve alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin ve özel okul öğrencilerinin bilişsel giriş davranışları ile karşılaştırılması

Tablo-19'e göre Hayat Bilgisi-II testinde üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okullar ile Orta Sosyoekonomik Düzey Okullar arasındaki fark (11,05)'dir. Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okullar ile Alt Sosyoekonomik Düzey Okullar arasındaki fark (11,90) olarak hesaplanmıştır. Buna göre üst sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Hayat Bilgisi-II testindeki başarı puanları ile orta ve alt sosyoekonomik çevrede bulunan öğrencilerin başarı puanları arasındaki ilişki 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlıdır. Yani Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okul öğrencilerinin Hayat Bilgisi-II testindeki başarı puanlarının Orta Sosyoekonomik Düzey ve Alt Sosyoekonomik Düzey Okul öğrencilerinin başarıları puanlarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Üst sosyoekonomik düzey çevrelerde okuyan öğrenciler üçüncü sınıf Hayat Bilgisi dersi hedeflerini daha yüksek düzeyde kazanmış ve Sosyal Bilgiler dersinin öğrenilmesinde ön şart durumunda olan Bilişsel Giriş davranışlarına daha yüksek düzeyde sahip olmuşlardır. Bu durum öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışlarına bağlı diğer başarılarını da doğrudan etkilemiştir.

Tablo-19'a göre Hayat Bilgisi-II testinde Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okullar ile Özel Okullar arasındaki fark (-1,61) olarak hesaplanmıştır. Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okul öğrencilerinin Hayat Bilgisi-II testindeki başarı puanları ile Özel Okul öğrencilerinin başarı puanları arasındaki ilişki 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı değildir.

Bu da Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okullar ile Özel Okullar arasında bir fark olmadığını göstermektedir. Yani her iki okul öğrencilerinin Hayat Bilgisi dersi hedeflerini kazanma düzeyleri ve Sosyal Bilgiler dersinin başlangıcındaki bilişsel giriş davranışlarının düzeyi eşit görülmektedir.

I.2.Özel okul öğrencilerinin Bilişsel Giriş Davranışlarının Alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin bilişsel giriş davranışları ile karşılaştırılması

Tablo-19'a göre Hayat Bilgisi-II testinde Özel Okul öğrencilerinin başarı puanları ile Alt Sosyoekonomik Çevre Okul öğrencilerinin başarı puanları arasındaki fark (13,52) olarak hesaplanmıştır. Bu fark 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Yani Özel Okul öğrencilerinin Hayat Bilgisi-II testindeki başarılarının Alt Sosyoekonomik Düzey Okul öğrencilerinin başarılarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Buna göre Özel İlköğretim Okullarında öğrenim gören öğrenciler alt sosyoekonomik çevredeki okul öğrencilerine göre İlköğretim üçüncü sınıf Hayat Bilgisi dersi hedef-davranışlarını daha yüksek düzeyde kazanmış ve Sosyal Bilgiler dersine daha fazla Bilişsel Giriş Davranışına sahip olarak başlamışlardır.

I.3.Orta sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Bilişsel Giriş Davranışlarının alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin ve özel okul öğrencilerinin bilişsel giriş davranışları ile karşılaştırılması

Tablo-19'a göre Hayat Bilgisi-II. testte Orta Sosyoekonomik Düzey Okullar ile Alt Sosyoekonomik Düzey Okullar arasındaki fark (0,85) olarak hesaplanmıştır. Orta Sosyoekonomik Düzey Okulların öğrencilerinin Hayat Bilgisi-II testindeki başarı puanları ile Alt Sosyoekonomik Düzey Okul öğrencilerinin başarı puanları 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı değildir. Yani Orta Sosyoekonomik Düzey Okulların öğrencilerinin Hayat Bilgisi-II testindeki başarıları ile Alt Sosyoekonomik Düzey Okul öğrencilerinin başarıları arasında fark yoktur. Buna göre her iki çevredeki öğrenciler üçüncü sınıf Hayat Bilgisi hedef – davranışlarını eşit düzeyde kazanmış ve Sosyal Bilgiler dersine eşit bilişsel giriş özellikleri ile başlamıştır.

Tablo -19'a göre Hayat Bilgisi-II. testinde Orta Sosyoekonomik Düzey Okullar ile Özel Okullar arasındaki fark (-12,67) olarak hesaplanmıştır. Bu fark 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Yani Özel Okul öğrencilerinin Hayat Bilgisi-II testindeki başarılarının Orta Sosyoekonomik Düzey Okul öğrencilerinin başarılarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Buna göre Özel İlköğretim Okullarında öğrenim gören öğrenciler orta

sosyoekonomik çevredeki okul öğrencilerine göre İlköğretim üçüncü sınıf Hayat Bilgisi dersi hedef-davranışlarını daha yüksek düzeyde kazanmış ve Sosyal Bilgiler dersine daha fazla Bilişsel Giriş Davranışına sahip olarak başlamışlardır.

Genel olarak Bilişsel Giriş Davranışları açısından; Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okul öğrencilerinin en yüksek başarıyı gerçekleştirmiş oldukları, bunu sırasıyla Özel Okul Öğrencilerinin, Orta Sosyoekonomik Düzey Okul öğrencilerinin ve Alt Sosyoekonomik Düzey Okul öğrencilerinin takip ettiği görülmüştür. Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okul öğrencilerin başarı puanları ile Özel Okul öğrencilerinin başarı puanları arasında bir ilişki (fark) olmadığı görülmüştür. Aynı şekilde orta sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin bilişsel giriş davranışları ile alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin bilişsel giriş davranışları arasında bir fark olmadığı anlaşılmıştır.

II.Öğrencilerin Öğrenim Gördüğü Okulun Sosyoekonomik Çevresi ile Duyuşsal Giriş Özellikleri Arasındaki Korelasyon

Öğrencilerin öğrenim gördüğü okulun sosyoekonomik çevresi ile Duyuşsal Giriş Özellikleri arasında ilişki var mıdır? sorusunu cevaplandırmak amacıyla üst, orta ve alt sosyoekonomik düzeydeki okul öğrencileri ve özel okul öğrencilerinin Duyuşsal Giriş Özelliklerini tespit etmek amacıyla uygulanan Tutum Ölçeği başarı puanları karşılaştırılmıştır.

II.1.Üst sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Duyuşsal Giriş Özelliklerinin orta ve alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin ve özel okul öğrencilerinin bilişsel giriş özellikleri ile karşılaştırılması

Tablo-20'de belirtilen Tutum Ölçeği puanlarına göre Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okullar ile Orta Sosyoekonomik Düzey Okullar arasındaki fark (-9,14), Üst Sosyoekonomik çevrede bulunan Okullar ile Alt Sosyoekonomik çevrede bulunan Okullar arasındaki fark (1,03), Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okullar ile Özel Okullar arasındaki fark (-1,24) olarak hesaplanmıştır.Buna göre Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okul, Orta Sosyoekonomik Düzey Okul ve Alt Sosyoekonomik Düzey Okul öğrencileri ve özel okul öğrencilerinin Tutum Ölçeği Puanları 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı değildir. Bu da Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okul, Orta Sosyoekonomik Düzey Okul ve Alt Sosyoekonomik Düzey Okullar ile özel okullar arasında bir fark olmadığını göstermektedir.

Gerek üst sosyoekonomik çevrede gerekse orta ve alt sosyoekonomik çevre bulunan okul öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine başlamadan önce bu derse karşı tutumlarında bir fark yoktur. Öğrenciler derse başlarken aynı tutumları taşımaktadırlar. Üst sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencileri ile Özel Okul öğrencileri arasında da duyuşsal giriş özellikleri açısından bir fark görülmemektedir. Burada dikkat çekici bir nokta üst sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin bilişsel giriş davranışlarının alt ve orta sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin bilişsel giriş davranışlarından daha yüksek olduğu halde duyuşsal giriş özellikleri açısından bir fark olmayışıdır.

Tablo-20; Öğrencilerin öğrenim gördüğü okulun bulunduğu sosyoekonomik çevre ile Duyuşsal Giriş Özelliklerinin Karşılaştırılması (F Testi – Tukey testi)

OKUL DÜZEYİ	Okul Düzeyi	Ortalama Farkı	P
ÜST SOSYOEKONOMİK DÜZEY OKULLAR	Orta Sosyoekonomik Düzey Okullar	- 9,14	0,996
	Alt Sosyoekonomik Düzey Okullar	1,03	0,087
	Özel Okullar	-1,24	0,367
ORTA SOSYOEKONOMİK DÜZEY OKULLAR	Alt Sosyoekonomik Düzey Okullar	1,12	0,059
	Özel Okullar	-1,15	0,443
ALT SOSYOEKONOMİK DÜZEY OKULLAR	Özel Okullar	-2,28*	0,021

P* < 0,05 >

Burada şöyle bir soru akla gelebilir; “Bilişsel Giriş Davranışları ile Duyuşsal Giriş Özellikleri arasında bir ilişki olduğuna göre ve üst sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin bilişsel giriş davranışları orta ve alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinkinden daha yüksek çıktığına göre duyuşsal giriş özellikleri açısından neden farklılık yoktur?” Muhtemelen bunun nedeni bütün çevrelerde öğrencilerin ferdi özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Yani her tür ve düzeydeki okullardaki öğrencilerin bilişsel giriş davranışları ile duyuşsal giriş davranışları paraleldir. Kendi okulu içinde öğrencinin bilişsel giriş davranışı yüksek ise duyuşsal giriş özellikleri de olumludur. Bu da

başarıda sosyoekonomik çevrenin etkisinden daha çok giriş davranışlarının etkili olduğunu göstermektedir.

II.2.Orta sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Duyuşsal Giriş Özelliklerinin alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin ve özel okul öğrencilerinin duyuşsal giriş özellikleri ile karşılaştırılması

Tablo-20’de belirtilen Tutum Ölçeği puanlarına göre Orta Sosyoekonomik Düzey Okullar İle Alt Sosyoekonomik Düzey Okullar arasındaki fark (1,12), Orta Sosyoekonomik Düzey Okullar ile Özel Okullar arasındaki fark (-1,15) olarak hesaplanmıştır.Buna göre Orta Sosyoekonomik Çevredeki Okul öğrencileri Alt Sosyoekonomik Çevre Okul öğrencileri ve özel okul öğrencilerinin Tutum Ölçeği Puanları 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı değildir. Bu da Orta Sosyoekonomik Düzeydeki Okul öğrencileri ile Alt Sosyoekonomik Düzey Okul ve özel okul öğrencileri arasında bir fark olmadığını göstermektedir.

Gerek orta sosyoekonomik çevrede gerekse alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerin ve Özel Okul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine başlamadan önce bu dersteki duyuşsal giriş özellikleri açısından bir fark olmadığı, başlangıçta aynı duygulara sahip oldukları anlaşılmaktadır.

II.3.Alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Duyuşsal Giriş Özelliklerinin Özel okul öğrencilerinin duyuşsal giriş özellikleri ile karşılaştırılması

Tablo-20’de belirtilen Tutum Ölçeği Testi sonuçlarına göre Alt Sosyoekonomik Düzey Okullar ile Özel Okullar arasındaki fark (-2,28) olarak hesaplanmıştır. Buna göre alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Tutum ölçeği puanları ile Özel Okul öğrencilerin Tutum Ölçeği puanları 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Yani Özel Okul öğrencilerinin Tutum Ölçeği puanlarının Alt Sosyoekonomik Okul öğrencilerinin Tutum Ölçeği puanlarından daha yüksek olduğu görülmüştür.Bu da Özel Okullarda öğrenim gören öğrencilerin daha yüksek duyuşsal giriş özelliklerle Sosyal Bilgiler dersine başladıklarını göstermektedir. Özel okul öğrencileri Sosyal Bilgiler dersini daha önce tanımakta, bu ders ile ilgili kaynak ve dokümanları temin ve inceleme konusunda daha çok istek göstermekte, ilgili derste başarılı olacağına dair olumlu ve yüksek düzeyde duygulara sahip olmakta ve bu ders konularını öğrenebilmek için daha çok çaba ve zaman harcamaya niyet etmektedir.

Genel olarak Tutum ölçeğinde ; Özel Okul Öğrencilerinin en yüksek başarıyı elde ettikleri, diğer okul öğrencilerinin başarıları arasında ise bir fark olmadığı görülmüştür.

III. Öğrencilerin öğrenim gördüğü okulun bulunduğu sosyoekonomik çevre ile öğrencilerin okul başarıları arasında bir korelasyon

Öğrencilerin öğrenim gördüğü okulun bulunduğu sosyoekonomik çevre ile öğrencilerin okul başarıları arasında bir ilişki var mıdır? sorusunu cevaplandırmak amacıyla öğrencilerin ilköğretim üçüncü sınıfı bitirirkenki sınıf geçme notlarının aritmetik ortalamasına bakılmıştır.

III.1.Üst sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Okul Başarı Puanlarının orta ve alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin ve özel okul öğrencilerinin Okul Başarı Puanları ile karşılaştırılması

Tablo-21'de belirtilen öğrencilerin 3.sınıf Sınıf Geçme Okul Başarı Puanlarına göre Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okullar ile Orta Sosyoekonomik Düzey Okullar arasındaki fark (0,51), Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okullar ile Alt Sosyoekonomik Düzey Okullar arasındaki fark (0,74)'dür. Buna göre Üst Sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin okul başarı puanları ile Orta ve Alt Sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Okul Başarı Puanları 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Yani Üst Sosyoekonomik Çevrede Bulunan Okul öğrencilerinin Okul Başarı puanlarının Orta Sosyoekonomik Çevrede ve Alt Sosyoekonomik Çevrede bulunan Okul öğrencilerinin okul başarı puanlarından daha yüksektir. Üst sosyoekonomik çevrede bulunan okullardaki öğrenciler ilköğretim üçüncü sınıfta Türkçe, Hayat Bilgisi, Matematik, Resim – İş, Müzik ve Beden Eğitimi derslerinde orta ve alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerine göre daha başarılıdır.

Tablo-21'de belirtilen Öğrencilerin 3.sınıf Sınıf Geçme Okul Başarı Puanlarına göre Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okullar ile Özel Okullar arasındaki fark (0,18) olarak hesaplanmıştır. Buna göre üst sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin okul başarı puanları ile özel okul öğrencilerinin okul başarıları puanları 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı değildir. Bu da her iki okul öğrencilerinin okul başarıları arasında bir fark olmadığını göstermektedir. Yani gerek üst sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencileri gerekse özel okul öğrencileri ilköğretim üçüncü sınıf derslerinde eşit derecede başarılı olmuşlardır.

Tablo-21;Öğrencilerin öğrenim gördüğü okulun bulunduğu sosyoekonomik çevre ile öğrencilerin okul başarılarının karşılaştırılması (F Testi – Tukey testi)

OKUL DÜZEYİ	Okul Düzeyi	Ortalama Farkı	P
ÜST SOSYOEKONOMİK DÜZEY OKULLAR	Orta Sosyoekonomik Düzey Okullar	0,51*	0,000
	Alt Sosyoekonomik Düzey Okullar	0,74*	0,000
	Özel Okullar	0,18	0,682
ORTA SOSYOEKONOMİK DÜZEY OKULLAR	Alt Sosyoekonomik Düzey Okullar	0,23	0,082
	Özel Okullar	-0,32	0,227
ALT SOSYOEKONOMİK DÜZEY OKULLAR	Özel Okullar	-0,55*	0,007

P*<0,05>

III.2.Orta sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Okul Başarı Puanlarını orta ve alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin ve özel okul öğrencilerinin okul başarı puanları ile karşılaştırılması

Tablo-21’de belirtilen Öğrencilerin 3.sınıf Sınıf Geçme Okul Başarı Puanlarına göre Orta Sosyoekonomik Çevredeki Okullar İle Alt Sosyoekonomik Çevredeki Okullar arasındaki fark (0,23),Orta Sosyoekonomik Çevrede bulunan Okullar ile Özel Okullar arasındaki fark (0,32) olarak hesaplanmıştır.

Orta Sosyoekonomik çevrede bulunan Okulların öğrencilerinin okul başarı puanları ile Alt Sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerin ve Özel Okul öğrencilerinin okul başarı puanları 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı değildir. Yani Orta Sosyoekonomik Çevrede bulunan Okulların öğrencilerinin Okul Başarı puanları ile Alt Sosyoekonomik Çevrede bulunan okul öğrencilerin ve Özel Okul öğrencilerinin okul başarıları arasında fark yoktur. Buna göre orta sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencileri ile alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin ve özel okul öğrencileri ilköğretim üçüncü sınıf derslerini (Türkçe, Hayat Bilgisi, Matematik, Resim – İş, Müzik ve Beden Eğitimi) eşit başarı düzeyinde tamamlamışlardır.

III.3.Alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Okul Başarılarının özel okul öğrencilerinin Okul başarıları ile karşılaştırılması

Tablo-21’de belirtilen Öğrencilerin 3.sınıf Sınıf Geçme Okul Başarı Puanlarına göre Alt Sosyoekonomik Çevre Okullar ile Özel Okullar arasındaki fark (-0,55) olarak hesaplanmıştır. Son olarak Alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin okul başarı puanları ile Özel Okul öğrencilerinin okul başarı puanları 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlıdır. Yani Özel Okul Öğrencilerinin Okul Başarı Puanlarının Alt Sosyoekonomik çevrede bulunan Okul öğrencilerinin okul başarı puanlarından yüksek olduğu görülmüştür. Buna göre Özel Okul öğrencileri ilköğretim üçüncü sınıfı bitirirken Türkçe, Hayat Bilgisi, Matematik, Resim – İş, Müzik ve Beden Eğitimi derslerinde daha başarılı olmuşlardır.

Genel olarak öğrencilerin ilköğretim üçüncü sınıf Türkçe, Hayat Bilgisi, Matematik, Resim – İş, Müzik ve Beden Eğitimi derslerindeki başarılarına göre en yüksek başarıyı üst sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin sağladığı, orta sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencileri ile özel okul öğrencilerin başarıları arasında bir fark olmadığı, en düşük başarıyı da alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin sağladığı görülmüştür.

IV.Öğrencilerin öğrenim gördüğü okulun bulunduğu sosyoekonomik çevre ile öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersindeki başarıları arasındaki korelasyon

Öğrencilerin öğrenim gördüğü okulun bulunduğu sosyoekonomik çevre ile öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersindeki başarıları arasında bir ilişki var mıdır? sorusunu cevaplandırmak amacıyla öğrencilerin İlköğretim IV. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde kazandıkları davranışların ölçüldüğü Sosyal Bilgiler Başarı testi sonuçlarına bakılmıştır.

IV.1.Üst sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersindeki başarı puanlarının orta ve alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin ve özel okul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Puanları ile karşılaştırılması

Tablo-22’ye göre İlköğretim IV. Sınıf Sosyal Bilgiler Testinde Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okullar ile Orta Sosyoekonomik Düzey Okullar arasındaki fark (10,96), Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okullar ile Alt Sosyoekonomik Düzey Okullar arasındaki fark (16,09) olarak hesaplanmıştır.

Hesaplamalar sonucu elde edilen bu farklar 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlıdır. Yani Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler testindeki başarı puanlarının Orta Sosyoekonomik Düzey ve Alt Sosyoekonomik Düzey Okul öğrencilerinin başarıları puanlarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Buna göre üst sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencileri İlköğretim IV. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi hedef-davranışlarını kazanma başarıları orta ve alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin başarılarından daha yüksektir.

Tablo-22; Öğrencilerin öğrenim gördüğü okulun bulunduğu sosyoekonomik çevre ile öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki başarılarının karşılaştırılması (F Testi – Tukey testi)

OKUL DÜZEYİ	Okul Düzeyi	Ortalama Farkı	P
ÜST SOSYOEKONOMİK DÜZEY OKULLAR	Orta Sosyoekonomik Düzey Okullar	10,96*	0,000
	Alt Sosyoekonomik Düzey Okullar	16,09*	0,000
	Özel Okullar	-5,24	0,274
ORTA SOSYOEKONOMİK DÜZEY OKULLAR	Alt Sosyoekonomik Düzey Okullar	5,13*	0,015
	Özel Okullar	-16,21*	0,000
ALT SOSYOEKONOMİK DÜZEY OKULLAR	Özel Okullar	-21,34*	0,000

P* < 0,05 >

Daha önce belirtilen bilişsel giriş davranışları ile sosyal bilgiler dersi başarıları arasındaki ilişki dikkate alınacak olursa üst sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin de bilişsel giriş davranışlarının yüksek olduğu hatırlanırsa bu başarıyı daha sağlıklı anlamlandırmak kolaylaşacaktır.

Tablo-22'ye göre Sosyal Bilgiler Başarı testinde Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okullar ile Özel Okullar arasındaki fark (-5,24) olarak hesaplanmıştır. Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler testindeki başarı puanları ile Özel Okul öğrencilerinin başarı puanları 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı değildir. Bu da Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okullar ile Özel Okullar arasında bir fark olmadığını göstermektedir. İlköğretim IV. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi hedef davranışları her iki okul öğrencileri tarafından da eşit düzeyde kazanılmış demektir.

IV.2.Orta sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersindeki başarı puanlarının alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin ve özel okul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Puanları ile karşılaştırılması

Tablo-22'ye göre Sosyal Bilgiler Başarı testinde Orta Sosyoekonomik Düzey Okullar İle Alt Sosyoekonomik Düzey Okullar arasındaki fark (5,13), Orta Sosyoekonomik Düzey Okullar ile Özel Okullar arasındaki fark (-16,21) olarak hesaplanmıştır. Orta sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersindeki başarı puanları ile alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerin ve özel okul öğrencilerinin başarı puanları arasındaki fark 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlıdır. Yani Orta Sosyoekonomik Düzey Okulların öğrencilerinin Sosyal Bilgiler testindeki başarıları Alt Sosyoekonomik Düzey Okul öğrencilerinin başarılarından daha yüksektir.

Buna göre orta sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencileri sosyal bilgiler dersinde alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerine göre daha başarılıdır. Sosyal bilgiler dersi hedef – davranışlarının orta sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerince daha çok kazanıldığı anlaşılmaktadır.

Orta sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Sosyal bilgiler dersi başarılarının Özel Okul Öğrencilerinin başarılarından daha düşük olduğu görülmektedir. Özel Okullarda öğrenim gören öğrenciler Sosyal Bilgiler dersi hedef – davranışlarını daha yüksek düzeyde kazanmışlardır.

IV.3.Alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersindeki başarı puanlarının özel okul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Puanları ile karşılaştırılması

Tablo-22'ye göre Sosyal Bilgiler Başarı testinde Alt Sosyoekonomik Düzey Okullar ile Özel Okullar arasındaki fark (-21,34)olarak hesaplanmıştır. Bu fark 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlıdır. Yani Özel Okullarda öğrenim gören öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinde Alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilere göre daha başarılıdır.

Son olarak Özel Okul öğrencilerinin başarılarının ise Orta Sosyoekonomik Düzey ve Alt Sosyoekonomik Düzey Okul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler testindeki başarılarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Buna göre Özel Öğrenim Kurumlarında öğrenim gören İlköğretim IV. Sınıf öğrencileri Sosyal Bilgiler dersi hedef-davranışlarını daha yüksek düzeyde kavramışlardır.

Genel olarak Sosyal Bilgiler testinde; Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okul öğrencilerinin en yüksek başarıyı gerçekleştirmiş oldukları, bunu sırasıyla Özel Okul Öğrencilerinin, Orta Sosyoekonomik Düzey Okul öğrencilerinin ve Alt Sosyoekonomik Düzey Okul öğrencilerinin takip ettiği görülmüştür. Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okul öğrencilerin başarı puanları ile Özel Okul öğrencilerinin başarı puanları arasında bir ilişki (fark) olmadığı görülmüştür.

E.CİNSİYETE GÖRE BAŞARI ANALİZİ

Öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışları, Duyuşsal Giriş Özellikleri, Okul Başarıları ve IV. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi başarılarının cinsiyete göre değerlendirmesini yapabilmek için öğrencilerin uygulanan başarı testlerinden ve tutum ölçeğinden aldıkları puanlar ile öğrenim gördükleri okullardan elde edilen dokümanlar incelenmiştir.

I.Cinsiyete göre öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışlarının Karşılaştırılması

Cinsiyet açısından öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışları arasında fark var mıdır? sorusuna cevap bulabilmek amacıyla öğrencilerin Hayat Bilgisi 2 testinden aldıkları sonuçlar değerlendirilmiştir.Kız ve erkek öğrencilerin Hayat Bilgisi-II. Testteki başarı düzeylerini karşılaştırmak için “bağımsız t testi” kullanılmıştır. İstatistik ve analizler sonucu ;

Tablo-23; Hayat Bilgisi-II. Testinde Cinsiyetlere Göre Başarı Analizi (Bağımsız t testi)

CİNSİYET	N	Başarı Ortalaması	Standart Sapma	T	P
ERKEK	317	60,47	17,27	2,33*	0,02
KIZ	290	63,56	15,17		

$P^* < 0,05 >$

Tablo-23'e göre Hayat Bilgisi 2. Testte Erkek öğrencilerin başarı ortalamalarının 60,47 ve standart sapmalarının 17,27; Kız öğrencilerin başarı ortalamalarının 63,56 ve standart sapmalarının 15,17 olduğu görülmektedir.İki grubun puan ortalamaları arasında 2,33 t değeri hesaplanmıştır.Bu sonuç 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Buna göre Hayat Bilgisi 2. Testinde kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha başarılıdır.

Buna göre kız öğrencilerin İlköğretim üçüncü sınıf Hayat Bilgisi dersi hedef-davranışlarını daha yüksek kazandıkları ve buna bağlı olarak IV. Sınıf Sosyal Bilgiler

dersine daha yüksek Bilişsel Giriş Davranışları ile başladıkları görülmektedir. Kız öğrenciler hayat bilgisi derslerinde kazandıkları dördüncü sınıfın başına kadar daha az unutmüş ve erkek öğrencilere göre daha yüksek bilişsel giriş davranışına sahip olarak programı çalışmaya başlamışlardır.

Bu araştırma sonucu ortaya konulan genellemeye göre Bilişsel Giriş Davranışları ile Sosyal Bilgiler dersi başarısı arasında bir doğru orantı olduğu hatırlandığında kız öğrenciler bu başarılarını Sosyal Bilgiler Dersinde de göstermeleri beklenir.

II.Cinsiyete göre öğrencilerin Duyuşsal Giriş Özelliklerinin Karşılaştırılması

Cinsiyet açısından öğrencilerin Duyuşsal Giriş Özellikleri açısından fark var mıdır? sorusunu cevaplandırmak amacıyla öğrencilerin Sosyal Bilgiler Programını öğrenmeye başlamadan önce bu derse karşı tutumlarını tespit etmek amacıyla uygulanan Tutum Ölçeği Başarı Puanlarının karşılaştırılması yapılmış ve bu Tablo-24’de belirtilmiştir.

Tablo-24;Tutum Puanlarının Cinsiyetlere Göre Analizi (Bağımsız t testi)

CİNSİYET	N	Başarı Ortalaması	Standart Sapma	T	P
ERKEK	317	38,64	4,35	2,64	0,00
KIZ	290	39,54	3,96	2,65	

$P^* < 0,05 >$

Tablo-24’e göre Tutum ölçeği puanlarında Erkek öğrencilerin başarı puanları ortalamalarının 38,64 ve standart sapmalarının 4,35 ;Kız öğrencilerin başarı puanları ortalamalarının 39,54 ve standart sapmalarının 2,65 olduğu hesaplanmıştır.

İki grubun puan ortalaması arsında 2,64 t değeri hesaplanmıştır. Bu sonuç 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Yani kız öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı olan tutumlarının erkek öğrencilerin tutumlarına göre daha olumlu olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre kız öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinin gerekliliğine erkek öğrencilerden daha çok önem vermektedir. Yine kız öğrenciler bu dersle ilgili kaynak ve materyalleri temin etmede ve incelemede erkek öğrenciler karşı daha çok isteklidirler. Ayrıca kız öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi konularını öğrenmek için harcayacakları çaba ve zamanın da erkek öğrencilerin çalışmalarından daha yüksek olacağı anlaşılmaktadır.

Kız öğrencilerin bu dersi başaracaklarına ilişkin beklentileri de erkek öğrencilerin beklentilerinden daha yüksek ve olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

Bu sonuçlar da kız öğrencilerin İlköğretim IV. Sınıf Sosyal Bilgiler dersine başlamadan sahip oldukları Duyuşsal Giriş Özelliklerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek ve olumlu düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır.

III.Cinsiyete göre öğrencilerin okul başarılarının değerlendirilmesi

Cinsiyet açısından öğrencilerin okul başarıları arasında fark var mıdır? sorusunu cevaplandırabilmek amacıyla öğrencilerin İlköğretim üçüncü sınıftan mezun olurken İlköğretim üçüncü sınıf Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Resim – İş, Müzik ve Beden Eğitimi derslerinden elde ettikleri sınıf geçme notlarının aritmetik ortalamalarının cinsiyete göre değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu notlar öğrencilerin öğrenim gördüğü okul müdürlüklerinden elde edilen “Sınıf Geçme Defterleri Ve Toplu Not Fişlerinin” incelenmesi sonucu elde edilmiştir.

Tablo–25; Cinsiyetlere Göre Okul Başarı Puanları Analizi (Bağımsız t testi)

CİNSİYET	N	Başarı Ortalaması	Standart Sapma	t	P
ERKEK	317	4,07	0,99	1,23	0,21
KIZ	289	4,16	0,92	1,24	

$P^* < 0,05 >$

Not; Okul Başarı Puanları öğrencilerin İlköğretim 3. Dersleri sınıf geçme notlarıdır ve 5'lik sisteme göre değerlendirilmiştir.

Tablo–25'e göre Okul Başarı Puanlarında Erkek öğrencilerin Okul Başarı Puanları ortalamalarının 4,07 ve standart sapmalarının 0,99; Kız öğrencilerin Okul Başarı Puanları ortalamalarının 4,16 ve standart sapmalarının 0,92 olduğu bulunmuştur.

İki grubun puan ortalaması arasında 1,23 t değeri hesaplanmıştır. Bu sonuç 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı değildir. Yani erkek öğrencilerin Okul Başarı Puanları ile Kız öğrencilerin Okul Başarı Puanları arasında fark yoktur. Buna göre kız ve erkek öğrenciler İlköğretim üçüncü sınıfı derslerini eşit başarı ile tamamlamışlardır.

IV.Cinsiyet açısından öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersindeki başarılarının karşılaştırılması

Cinsiyet açısından öğrencilerin İlköğretim IV. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi başarıları arasında fark var mıdır? sorusunu cevaplandırmak amacıyla öğrencilere uygulanan Sosyal Bilgiler başarı testi sonuçlarına bakılmış ve elde edilen veriler Tablo-26'da belirtilmiştir.

Tablo-26; Sosyal Bilgiler Testinde Cinsiyetlere Göre Başarı Analizi (Bağımsız t testi)

CİNSİYET	N	Başarı Ortalaması	Standart Sapma	T	P
ERKEK	317	47,88	17,81	1,32	0,18
KIZ	290	49,74	16,86	1,32	

$P < 0,05 >$

Tablo-26'ya göre Sosyal Bilgiler testinde Erkek öğrencilerin başarı puanları ortalamaları 47,88 ve standart sapmaları 17,81;Kız öğrencilerin başarı puanları ortalamaları 49,74 ve standart sapmaları 16,86 bulunmuştur.İki grubun puan ortalaması arasında 1,32 t değeri hesaplanmıştır. Bu sonuç 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı değildir. Yani erkek öğrencilerin Sosyal Bilgiler testindeki başarıları ile kız öğrencilerin başarıları arasında bir fark yoktur.

Buna göre İlköğretim IV. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin cinsiyetleri açısından başarıları arasında bir fark yoktur. Bu derste kız ve erkek öğrencilerin başarıları eşittir.

BÖLÜM - IV

TARTIŞMA

Bilgi ve bilimin en kıymetli varlık durumunda olduğu günümüzde nitelikli insan yetiştirmek, bütün toplumların temel amacı haline gelmiştir. Nitelikli insan gücü yetiştirmenin vazgeçilmez yolu olarak da eğitim-öğretim faaliyetleri seçilmektedir. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin gayesi,mümkün olduğunca kusursuz insan yetiştirmek olduğuna göre, bu hizmetlerin de sıfır hata ile sürdürülmesi gerekmektedir.

Günümüzde insanı nitelikli kılan özelliği bilgili oluşudur. Bilgi, formal ve informal yollardan insana kazandırılmaktadır. Bilginin formal yollarla kazandırıldığı kurumlar olan okullar, bütün insanlar üzerinde bilgi birikimi ve davranış kazanımı açısından büyük etkilere sahiptir. Bu nedenle okullardaki eğitim programlarının uygulanması sürecinde tam öğrenme düzeyi hedeflemeli, eğitim-öğretime etki eden bütün faktörler olumlu hale getirilmelidir.

Bireyin hayatındaki önemine binaen okullardaki öğretim faaliyetleri, eğitime etki eden bütün faktörler göz önüne alınarak, dikkatle ve özenle yapılandırılmalıdır. Bu yapılandırma sürecinde, işin doğasına uygun olarak, yakından uzağa, somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene doğru bir seyir izlenmelidir. Öğretim faaliyetleri içerisinde bu ilkelere uymanın en belirgin özelliği, öğrencinin var olan bilgilerinden hareketle, yeni bilgi ve becerilerin kazandırıldığı bir yapılanma oluşturulmasıdır. Bu itibarla, öğretim programlarının uygulanmasına başlanırken öğrencilerin sahip oldukları bilişsel giriş davranışları, eğitimcilerin çıkış noktasını oluşturmalıdır. Bloom'a göre başarıda %50 etkiye sahip olan bilişsel giriş davranışları öğrenci başarısını etkileyen en belirgin faktör niteliğindedir(Özçelik, 1969). Çünkü ön öğrenme gerektirmeyen hiçbir öğretim faaliyeti yoktur.

Öğretimde öğrenci başarısını etkileyen değişik unsurlar vardır. Bu unsurlardan bazıları olan zeka, sosyoekonomik çevre, dil becerisi, anlama ve kavrama gücü gibi pek çoğu değiştirilmeye karşı dirençlidir. Ele aldığımız bilişsel giriş davranışları ise değiştirilmesi kolay bir faktördür. Yapılacak olan, öğretim sürecinde bu faktörün dikkate alınması ve mevcut yapıya uygun öğrenme yaşantılarının oluşturulmasıdır.

Öğrenme faaliyetlerinin ilk basamağı niteliğinde olan bilişsel giriş davranışlarının belirlenmesi, ulaşılmak istenen hedefleri, uygulanacak öğretim programlarının niteliğini, kullanılacak yöntem ve tekniklerin tespitinde büyük önem taşımaktadır.

Bir ünitenin veya programın başında sahip olunan bilişsel giriş davranışlarının düzeyi, bu ünite sonunda ulaşılmak istenen başarıyı belirleme gücüne sahiptir. Aynı zamanda bu nitelikler, öğrencinin öğrenme hızının, öğrenme için ihtiyaç duyduğu zamanın ve çabanın belirlenmesinde önemli etkiye sahiptir. Ulaşılmak istenen hedefin gerçekçi bir şekilde belirlenmesi de yine bu faktörlere bağlıdır.

Bu çalışma sonunda elde edilen bulgular da öğretim programlarının başında yüksek bilişsel giriş davranışlarına sahip öğrencilerin aynı özellikteki ileri öğretim programlarının öğrenilmesinde daha başarılı olduklarını ortaya koymuştur. Bütün öğrencilerin eşit düzeyde bilişsel giriş davranışlarına sahip olmaları beklenemez. Eğitimcilerin bu aşamada yapacağı öğrencilerin mevcut ön öğrenmelerini tespit ederek, öğretim etkinliklerinde bu faktörü göz önünde bulundurmalarıdır. Az öğrenen veya çok öğrenen öğrenciler yoktur. Hızlı öğrenen veya yavaş öğrenen öğrenciler vardır. Bloom'un tam öğrenme modelinde de, bir konu herhangi bir öğrenci tarafından öğrenilmişse diğer öğrencilerden de bu başarıyı göstermeleri beklenir. Başarının sağlanmasında en önemli faktör, öğrencilerin mevcut ön öğrenmelerinin tespit edilmesi, bu yapıya uygun yöntemin takip edilmesidir. Öğrencilerin başarıya ulaşmaları için ihtiyaç duydukları gerekli bilişsel yapılar oluşturulmalı, öğrencilere yeterli zaman verilmelidir.

Öğrenci başarısında önemli etkenlerden biri de onların öğrenilecek ünite veya programa karşı sahip oldukları tutum ve davranışlarıdır. Bloom'a göre öğrencilerin duyuşsal giriş özellikleri başarıyı %25 oranında etkileme gücüne sahiptir. Öğrencinin bir konuyu gerekli ve faydalı bulması, o konuyu öğrenmek için harcayacağı çaba ve zamanın artmasını sağlamaktadır. Bir ders veya programdan hoşlanılması, bu programın ilginç ve öğrenilmeye değer bulunması, öğrenciyi kaynakların araştırılıp incelenmesine yönlendirmekte ve derse katılımını sağlamaktadır.

Yapılan bu araştırma sonucunda, bilişsel giriş davranışları yeterli olan öğrencilerin aynı dersin devamı niteliğindeki derslere karşı olumlu tutum ve tavırlar taşıdıkları ortaya konulmuştur. Bu nedenle öğrenci tutumlarının olumlu hale getirilmesinde, öğrencilerin ilgili alanda yeterli bilgiye sahip olmaları önem taşımaktadır.

Bu araştırmada Sosyal Bilgiler dersinin bilişsel giriş davranışları ve bu ders karşı öğrencilerin tutumları incelenmiştir. İlköğretim programında da belirgin şekilde ortaya konulduğu gibi, Hayat Bilgisi dersi Sosyal Bilgiler dersinin ön öğrenmelerini içermektedir. Hayat Bilgisi dersinin öğrenilmesi, Sosyal Bilgiler dersinin öğrenilmesinde büyük öneme sahiptir. Yüksek ön öğrenmelerle ve olumlu tutumlarla Sosyal Bilgiler programını öğrenmeye başlayan öğrenciler daha başarılı olmuştur. Genel nitelikler açasından belki de eşit özelliklere sahip olmalarına rağmen, bilişsel giriş davranışları ve duyuşsal giriş özellikleri açasından eksiği olan öğrenciler eşit başarı düzeyine ulaşamamıştır.

Bu araştırmada ilgi çeken hususlardan biri, Hayat Bilgisi dersinin Sosyal Bilgiler dersinin ön öğrenmesi niteliğinde olmasına rağmen, Hayat Bilgisi programı hedeflerini büyük oranda kazanan öğrencilerin, Sosyal Bilgiler programında aynı başarıyı sağlayamamış olmalarıdır. Muhtemelen Sosyal Bilgiler programı, Hayat Bilgisi sonunda kazandırılan ön öğrenmelerle yeterince öğrenilebilecek özellikte değildir. Bu nedenle Sosyal Bilgiler dersi programının öğrencilerin bilişsel yapılarına uygun olarak ve Hayat Bilgisi ünitelerinin devamı olacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Sosyal Bilgiler programı üzerinde çalışmalar yapmış olan ve alternatif bir program sunan Sönmez de ilgili programın öğrenci özelliklerine uygun şekle getirilmesi hususunda aynı görüşlere sahiptir(Sönmez, 1999). Sonuç olarak Sosyal Bilgiler programı, Hayat Bilgisi dersinde kazandırılan davranışlarla kolayca öğrenilebilecek hale getirilmelidir. Alıcıgüzel'de yapmış olduğu araştırmalara ve gözlemlere dayalı olarak, öğrencilerin zihinsel gelişim düzeylerine ve buldukları dönemin özelliklerine göre Sosyal Bilgiler programının değerlendirilerek yeniden düzenlenmesinin gerekli olduğunu ortaya koymuştur(Alıcıgüzel, 1999).

Her öğrencinin ilgi, istidat ve kabiliyetleri doğrultusunda eşit eğitim imkanlarına sahip olması, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması temel göstergesidir. Aynı genel niteliklere sahip bireylere eşit eğitim imkanları sunulmalıdır. Yaptığımız araştırma sonuçları, orta ve alt düzey sosyoekonomik çevrelerde bulunan öğrencilerin yeterli eğitim ortamlarına kavuşmadığını, buna bağlı olarak da bilişsel giriş davranışları ve Sosyal bilgiler dersindeki başarılarının düşük olduğunu ortaya koymuştur. Zeka, kavrama, ifade gücü, vb. nitelikler açasından belki de eşit düzeyde olan Üst düzey sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencileri ile orta ve alt düzey sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin bilişsel giriş davranışlarında ve Sosyal Bilgiler dersi başarıları arasında büyük farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu durum bir yandan eğitimde fırsat eşitliği

ilkesinin oluřumunu engellerken diđer yandan nitelikli insan gúcünün bořa gitmesine neden olmaktadır. Bۆylece biz eđitimciler tarafından, bir yandan iyi ve gűzele ulařmaya çalıřırken diđer yandan insanların geleceklerinin hazırlanmasında onların hak etmediđi bir sonucun oluřmasına katkıda bulunmaktadır. Hal bۆyle olunca Bloom'un "İnsanlar arasında zihinsel gűler bakımından dođuřtan gelen bazı farkların bulunduđunu inkar edemem; ama bunlar, eđitimin őrunu olarak sonradan meydana getirilmekte olanların yanında hemen hemen bir hiçtir" sۆzű bir gerçek olarak karřımıza çıkmaktadır. Eđitimcilere dűřen gűrev ise bu farklılıkları ortadan kaldıracak bűtűn tedbirleri alarak herkese hak ettiđi eđitim imkanlarının sunulmasıdır.

Biliřsel giriř davranıřlarının bařarıdaki etkisinin bu kadar bűyűk olması, űnitelerin sıralanıř řeklinin de bu ilkelere uygun olarak belirlenmesi gerektiđini ortaya koymuřtur. Programların oluřturulması sırasında űniteler, biri diđerinin ۆn kořulu olma ۆzelliđine uygun olarak ve birbirleriyle bađlantılı olarak dizilmelidir. Ґretim faaliyetleri, çocuđa gűrelilik ilkesine dayalı olarak, ۆđrencinin var olan bilgilerinden hareketle, yeni bilgilerin ۆđretilmesi řeklinde sűrdűrűlmelidir. Programların uygulanmasına bařlanmadan ۆnce, ۆđrenciler ilgili program hakkında bilgilendirilmeli ve onların olumlu tutumlar içinde olmaları sađlanmalıdır. Yurdumuzun řehir merkezinden kۆyűne kadar deđiřik yerlerinde yařayan bűtűn ۆđrencilerimize, kendi niteliklerine uygun eřit eđitim imkanları sunulmalı, bۆylece eđitimde fırsat eřitliđi sađlanmalıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇLAR

İlköğretim IV. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışları ve Duyuşsal Giriş Özellikleri ile ilgili olarak tespit edilen sonuçlar aşağıda ifade edilmeye çalışılmıştır.

1. Üst düzey sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin ve Özel Okullarda öğrenim gören öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi başarı düzeyi İlköğretim Kurumları yönetmeliğine göre “İyi” derecedir. Orta düzey sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi başarı düzeyinin “Orta” derecedir. Alt düzey sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi başarı düzeyinin “Orta” derecedir.

Genel olarak öğrencilerin İlköğretim Hayat Bilgisi Üçüncü sınıf Hayat Bilgisi dersinde başarı ortalamaları “orta” derecedir.

2. Üst, orta ve alt sosyoekonomik çevrede bulunan okullarda öğrenim gören öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışları başarı düzeyi “orta” derecedir. Özel Okullarda öğrenim gören öğrencilerin Bilişsel Giriş Davranışları başarıları ise “iyi” derecedir.

Genel olarak öğrencilerin bilişsel giriş davranışları başarı düzeyleri “orta” derecedir.

3. Üst, orta ve alt Düzey Sosyoekonomik Çevrede Bulunan Okullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Okul Başarı Düzeyi “orta” derecedir. Özel Okullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Okul Başarı Düzeyi “iyi” derecedir. Genel olarak öğrencilerin okul başarıları “orta” derecedir.

4. Üst Düzey Sosyoekonomik Çevrede Bulunan Okullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin ve özel okulda öğrenim gören öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Düzeyi “orta” derecedir. Orta ve alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin başarı düzeyleri “başarısız” derecedir.

Genel olarak öğrencilerin İlköğretim dördüncü sınıf Sosyal Bilgiler dersinde başarı düzeyleri “geçer” derecedir.

Bu sonuçlara göre öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde belirgin bir başarı kaybına uğradığı açıktır. Orta ve alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Sosyal

Bilgiler dersinde “başarısız” oldukları açıkça görülmektedir. Bu da İlköğretim Hayat Bilgisi dersini “orta” düzeyde öğrenen öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde başarılı olamadıklarını ortaya koymaktadır.

5. Öğrencilerin Hayat Bilgisi dersinde kazandırılmak istenilen hedef-davranışları çoğunlukla kazanmış oldukları halde bu bilgi düzeyleri ile Sosyal Bilgiler dersinde başarılı olamayımları Sosyal Bilgiler Dersi Programının öğrenci düzeyinin üzerinde olduğunu göstermektedir.

6. Öğrenciler İlköğretim üçüncü sınıf Hayat Bilgisi dersinde kazanmış oldukları bilişsel alandaki davranışlarını kısmen unutmuşlardır.

7. Öğrencilerin sahip oldukları bilişsel giriş davranışları ile duyuşsal giriş özellikleri arasında çok yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki vardır. Bilişsel öğrenmeleri iyi olan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı olan tutumları da olumlu niteliktedir. Bilişsel öğrenmelerini sağlayan öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinin gerekliliğine ve faydalı olduğuna inanmaktadırlar. Sosyal Bilgiler ile ilgili konuları işlemekten hoşlanmakta ve derse katılım hususunda daha çok istek duymaktadırlar. Dersle ilgili kaynak ve araç-gereçlerin temini ve incelenmesi konusunda daha çok gayret etmeye niyetlenmektedirler. Derste başarılı olabilmek amacıyla harcayacakları zaman ve gayret hususunda daha olumlu duygulara sahiptirler.

8. Öğrencilerin bilişsel giriş davranışlarının düzeyi ile okul başarıları arasında çok yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre bilişsel giriş davranışları daha fazla olan öğrenciler okulun genel derslerinde de daha başarılıdır.

9. Sosyal Bilgiler dersinde, öğrencilerin bilişsel giriş davranışları ile Sosyal Bilgiler dersi başarıları arasında çok yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre IV. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde başarıyı etkileyen faktörlerden birisi öğrencilerin sahip olduğu ön öğrenme niteliğindeki bilişsel davranışlarıdır. Bloom ve arkadaşlarının yaptığı araştırmalara göre de bilişsel giriş davranışları öğrenmede %50'ye varan oranda etkiye sahiptir (Özçelik, 1979).

10. Öğrencilerin genel giriş özelliklerini de ifade eden okul başarıları ile Sosyal Bilgiler dersi başarıları arasında çok yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki vardır. Okulda Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Resim – İş, Müzik ve Beden Eğitimi derslerinden başarılı olan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde de daha başarılı oldukları

anlaşılmaktadır. Adı geçen derslerden başarı düzeyi düşük olan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersindeki başarılarının da düşük olduğu görülmüştür.

11. Öğrencilerin duyuşsal giriş özellikleri ile okul başarıları arasında çok yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki vardır. Okulda Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Resim – İş, Müzik ve Beden Eğitimi derslerinden başarılı olan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı olumlu giriş özelliklerine sahip oldukları tespit edilmiştir.

12. Öğrencilerin Duyuşsal Giriş özellikleri ile Sosyal Bilgiler dersi arasında çok yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sosyal Bilgiler dersinin gerekliliğine ve faydalı olduğuna inanan, bu dersle ilgili konuları işlemekten hoşlanan ve derse katılım hususunda daha çok istekli olan dersle ilgili kaynak ve araç-gereçlerin temini ve incelenmesi konusunda daha çok gayret eden, derste başarılı olabilmek amacıyla daha çok zaman ve gayret sarf etmeye niyetli olan öğrenciler bu derste daha başarılı olmuşlardır.

13. Öğrencilerin öğrenim gördüğü okulun bulunduğu sosyoekonomik çevre ile bilişsel giriş davranışları arasında çok yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki vardır. Şöyle ki; Üst sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin ve özel okul öğrencilerinin en yüksek bilişsel giriş davranışlarına sahip oldukları, bunu sırasıyla, orta sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin izledikleri, alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin ise en düşük düzeyde bilişsel giriş davranışlarına sahip oldukları anlaşılmıştır. Üst sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin bilişsel giriş davranışları ile özel okul öğrencilerinin bilişsel giriş davranışları arasında ise bir fark yoktur.

14. Öğrencilerin öğrenim gördüğü okulun bulunduğu sosyoekonomik çevre ile duyuşsal giriş özellikleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okul, Orta Sosyoekonomik Düzey Okul ve Alt Sosyoekonomik Düzey okullar arasında bir fark olmadığı, başlangıçta aynı duygulara sahip oldukları anlaşılmaktadır. Üst sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencileri ile Özel Okul öğrencileri arasında da duyuşsal giriş özellikleri açısından bir fark görülmemektedir.

Özel okullarda öğrenim gören öğrencilerin duyuşsal giriş özelliklerinin Alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin duyuşsal giriş özelliklerinden daha yüksektir. Özel okul öğrencileri Sosyal Bilgiler dersini daha önce tanımakta, bu ders ile ilgili kaynak ve dokümanları temin ve inceleme konusunda daha çok istek göstermekte,

ilgili derste başarılı olacağına dair olumlu ve yüksek düzeyde duygulara sahip olmakta ve bu ders konularını öğrenebilmek için daha çok çaba ve zaman harcamaya niyet etmektedir.

15. Üst düzey sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin okul başarı puanları orta ve alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerin okul başarılarından daha yüksektir. Üst düzey sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin okul başarıları ile özel okul öğrencilerinin okul başarıları arasında bir fark yoktur.

Orta düzey sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin okul başarıları ile alt düzey çevrede bulunan okul öğrencilerinin okul başarıları arasında bir fark yoktur.

Özel okul öğrencilerinin okul başarıları orta ve alt düzey sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin okul başarılarından daha yüksektir.

16. Üst düzey sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersindeki başarıları orta ve alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersindeki başarılarından daha yüksektir. Üst düzey sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersindeki başarıları ile özel okul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersindeki başarıları arasında bir fark yoktur.

Orta düzey sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersindeki başarıları alt düzey çevrede bulunan okul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersindeki başarılarından daha yüksektir. Özel okul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersindeki başarıları orta ve alt düzey sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi başarılarından daha yüksektir.

Genel olarak Sosyal Bilgiler Dersinde ; Üst düzey sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin en yüksek başarıyı göstermiş, bunu sırasıyla özel okul öğrencilerinin, orta düzey sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin ve alt sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin izlemiştir. Üstün ve Akman tarafından, öğrencilerin genel nitelikler açısından hazır bulunuşluk düzeyleri ile ilgili olarak yapılmış olan bir araştırmada da paralel sonuçlar ortaya konulmuştur(Üstün ve Akman, 2000).

17. Bilişsel giriş davranışlarına sahip olma açısından kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark vardır. Kız öğrencilerin bilişsel giriş davranışları erkek öğrencilerin bilişsel giriş davranışlarından daha yüksektir.

18. Duyuşsal giriş özellikleri açısından kız ve erkek öğrenciler arasında çok yüksek ve anlamlı bir fark vardır. Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha olumlu duyuşsal giriş özelliklere sahiptir.

19. Kız ve erkek öğrencilerin okul başarıları arasında anlamlı bir fark yoktur. Yani İlköğretim üçüncü sınıf derslerinin tümü itibarıyla kız ve erkek öğrencilerin başarıları eşittir.

20. Kız ve erkek öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersindeki başarıları arasında anlamlı bir fark yoktur.

21. İlköğretim üçüncü sınıf öğrenmelerini ifade eden bilişsel giriş davranışları ve yine bu dönemde edinilen duyuşsal giriş özelliklerinin kızların lehine olması ancak, ilköğretim dördüncü sınıf döneminde edinilen Sosyal Bilgiler dersi başarılarında kızlar ile erkekler arasında bir fark olmaması erkek öğrencilerin gelişimlerinin bu dönemde artmış olması ile izah edilebilir.

ÖNERİLER

İlköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde bilişsel giriş davranışları ve duyuşsal giriş özelliklerinin farklı değişkenler açısından değerlendirildiği bu araştırma sonunda elde edilen bulgular ve yapılan değerlendirmeler çerçevesinde öğretim faaliyetlerinin öğrenci başarısını artıracak şekilde düzenlenmesi amacıyla aşağıdaki öneriler sıralanabilir;

A.EĞİTİM AÇISINDAN

1. Sosyal Bilgiler dersinde başarının artırılabilmesi için bu dersle ilgili bilişsel giriş davranışları öğrencilere en üst düzeyde kazandırılmalıdır. Bu amaçla dersin öğrenilmesinde önkoşul olan davranışlar tespit edilerek programın uygulanmasına başlanmadan önce öğrencilerin bu davranışları kazanmaları sağlanmalıdır. İlköğretim kurumları yönetmeliğinde de bu hususa açıkça yer verilmiştir. Programa göre iyi bir öğretmen, çocuğa bir şey öğretmeye geçmeden önce, onun bunu öğrenmeye hazır olup olmadığını yoklar. Çocuk henüz hazır değilse, bu hazırlığı sağlayacak tedbirlere başvurur(İlköğretim Programı, 2000, s.1222). Öğretmen, anlatacağı konu hakkında öğrencinin daha önceden bildiklerinin farkında olmalı, bu bilgilere saygı göstermeli ve öğretme esnasında değerlendirmelidir(Özden, 1999). Bu nedenle öğretmen programa başlarken öğrencilerin sahip oldukları bilişsel giriş davranışlarının düzeyi ile ilgili ön yargılardan uzak durmalıdır.

2. Her ders ve ünitenin başlangıcında öğrencilerin mevcut bilgi düzeyi tespit edilmelidir. Yeni konunun öğrenilmesinde olmazsa olmaz niteliğindeki davranışlar eksik giderici çalışmalarla tamamlanmalıdır.

3. Ünitelerin işlenişi sırasında eksik tamamlayıcı çalışmalara ve tekrarlara yer verilmelidir. Bunun için öğrenciler seviye gruplarına ayrılmalı ve öğrenci özelliklerine uygun eğitim ortamı hazırlanmalıdır.

4. Eğitim faaliyetleri her öğrencinin ilgi, istidat ve kabiliyetlerine uygun olarak yürütülmelidir. İmkanların elverdiği ölçüde eğitim faaliyetleri bireyselleştirilmelidir.

5. Bir birinin önkoşulu olan ders ve üniteler tespit edilerek öğretimde bu sıralamaya uyulmalıdır.

6. Özellikle mihver derslerin ünitelerinin dizilişi ve işlenişi belirlenirken biri diğerinin ön koşulu olan üniteler öncelik-sonralık sırasına uygun olarak dizilmelidir.

7. Bilişsel alanla ilgili davranışların yanında öğrencilerin ilgili derse karşı olan tutumlarını olumlu hale getirecek bilgiler verilmelidir. Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersine psikolojik olarak hazırlanmalıdır. Bunun için ilköğretimin üçüncü sınıfında Sosyal Bilgiler dersi öğrencilere tanıtılmalıdır. Bu derste hangi konuların işleneceği açıklanmalıdır. Öğrencilerin bu dersten çekinmesine yol açan veya korkutan unsurlar ortadan kaldırılmalıdır.

8. Öğrencilerin bir üst öğrenime veya alana yönlendirilmesi aşamasında, öğrencilerin duyuşsal özellikleri tespit edilmeli ve bu özelliklere uygun alanlar seçilmelidir.

9. Öğrencinin akademik özgüveninin kesinleşmediği okul hayatının ilk yıllarından itibaren olumlu tutum içinde olmaları sağlanmalıdır. Öğrencilerin olumlu duyuşsal özellikler edinmelerini sağlamak için aileleri ile işbirliği yapılmalı, böylece başarısızlıkta olumsuz duyuşsal özelliklerin etkisi en aza indirilmelidir.

10. Ders ile ilgili yazılı, basılı görsel ve işitsel kaynaklar öğrencilere tanıtılmalı ve öğrencilerin bu kaynakları incelemelerine imkan oluşturulmalıdır.

11. İlköğretim öğrencilerinin yaş grupları göz önüne alınarak sosyal bilgiler ders kitapları hazırlanırken, kitapların renkli fotoğraflar, çizimler, öğrencileri araştırma, keşfetme ve incelemeye özendirip yönlendirecek etkinliklere yer verilmelidir. Öğrencilere işledikleri ünitelerle ilgili ufuklarını açıp genişletecek okuma ve araştırma parçaları sunulmalıdır. Öğrencilerin edindiklerini değerlendirmelerine olanak verecek sorular, tamamlayıcı etkinlikler mutlaka ders kitaplarında yer almalıdır(Tertemiz, Ercan, Kayabaşı, 2001, s.21).

12. Ders konuları işlenirken öğrencilerin ilgili derse alışmalarına yetecek kadar süre tanınmalıdır. Bu amaçla konular basitten zora doğru işlenmeli veya ilk üniteler öğrencinin derse uyumunu ve ilgisini sağlayacak şekilde belirlenmelidir.

13. Öğrencilerin diğer derslerde de azami düzeyde başarılı olmaları sağlanmalıdır. Böylece genel giriş niteliğindeki davranışları artırılarak bu birikimin Sosyal Bilgiler dersinde kullanımı sağlanmalıdır.

14. Orta ve alt düzey sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencilerinin ilköğretim birinci, ikinci ve üçüncü sınıf Hayat Bilgisi dersindeki bilişsel öğrenmelerini yeterli hale getirecek tedbirler alınmalıdır.

15. Bilişsel giriş davranışları açısından eksiği bulunan öğrenciler, bir üst sınıfa geçirilmemelidir. Bunun gerçekleştirilmesi için İlköğretim Kurumları yönetmeliğindeki öğrenci başarısının değerlendirilmesi ve bir üst sınıfa geçme ile ilgili maddelerin gerçekçi bir şekilde uygulanması yeterlidir. Böylece sınıflarda öğrenciler arasındaki bütünlük sağlanmalıdır.

16. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi giriş özelliklerine orta düzeyde sahip olmalarına karşın ilgili derste başarısız oldukları tespit edilmiştir. Bu durum Sosyal Bilgiler dersinin öğrenci özelliklerinin üzerinde olduğunu göstermektedir. Bu durum Anıl ve Aydınlar tarafından yapılmış olan yüksek lisans tezlerinde de tespit edilmiş, programın amaçlar, içerik, öğretme-öğrenme süreçleri ve değerlendirme boyutları açısından öğrenci gelişimine uygun olmadığı sonucuna varılmıştır(Anıl, 1999; Aydınlar, 1995, s.50). Bu nedenle mevcut Sosyal Bilgiler dersi programı öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal özelliklerine göre tekrar düzenlenmelidir. Mevcut Sosyal Bilgiler Programı uygulanmaya devam edildiği sürece somut öğrenme yaşantıları ile desteklenmelidir.

B.UYGULAMA VE ARAŞTIRMACILAR AÇISINDAN

1. Üst düzey sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencileri ile orta ve alt düzey sosyoekonomik çevrede bulunan okul öğrencileri arasındaki başarı farkının sebepleri bir araştırma ile tespit edilmelidir.

2. Öğrencilerin Fen Bilgisi, Matematik, İngilizce vb. derslerdeki bilişsel giriş davranışları ve duyuşsal giriş özelliklerinin yeterliliğinin tespitine yönelik araştırmalar yapılmalıdır.

3. Bu konu yapılacak deneysel bir araştırma ile tekrar incelenmelidir.

4. Araştırma sonucuna göre erkek öğrencilerin bilişsel giriş özelliklerinin ve duyuşsal giriş özelliklerinin kız öğrencilerinkinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu duruma yol açan etkenler bir araştırma ile tespit edilmelidir.

KAYNAKÇA

ATAÇ, Fusun. İnsan Yaşamında Psikolojik Gelişim, birinci baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1991.

AKYÜZ, Yahya. Türk Eğitim Tarihi, dördüncü baskı, Kültür Koleji Yayınları, İstanbul, 1993

ALICIGÜZEL, İzzettin. Çağdaş Okulda Eğitim ve Öğretim, ikinci baskı, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1999.

AYDIN, Ayhan. Gelişim Ve Öğrenme Psikolojisi, İkinci baskı, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2000

BACANLI, Hasan. Duyuşsal Davranış Eğitimi, 2.baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 1999.

BİNBAŞIOĞLU, Cavit. Özel Öğretim Yöntemleri, 4. baskı, Binbaşioğlu Yayınevi, Ankara, 1981.

BÜYÜKKARAGÖZ, Savaş. Program Geliştirme -Kaynak Metinler- ikinci baskı, Öz Eğitim Basım Yayım Dağıtım, Konya, 1997.

BÜYÜKKARAGÖZ, Savaş, **ÇİVİ**, Cuma. Genel Öğretim Metotları, Atlas Yayınevi, Konya 1994.

CÜCELOĞLU, Doğan. İnsan ve Davranışı, (Psikolojinin Temel Kavramları) Remzi Kitabevi, İstanbul, 1991.

ÇİLENTİ, Kamuran. Eğitim Teknolojisi ve Öğretim, geliştirilmiş 6. Baskı, Ankara, 1988.

ERDEN, Münire, Yasemin **AKMAN**. Gelişim Öğrenme-Öğretme - Eğitim Psikolojisi- Genişletilmiş yedinci baskı, Arkadaş Yayınevi, Ankara, 1998.

ERDEN, Münire. Sosyal Bilgiler Öğretimi, Alkım Yayınevi, ?.

ERTÜRK, Selahattin. Eğitimde program Geliştirme, Meteksan Yayınları, Ankara, 1993.

FİDAN, Nurettin, Münire **ERDEN**. Eğitime Giriş, dördüncü baskı, Meteksan Matbaacılık, Ankara, 1993.

GÜNGÖRDÜ, Ersin. İlköğretimde Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001.

KARAGÖZOĞLU, Galip. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi, Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Sorunlar, TED Yayınları, Ankara, 1987.

KARASAR, Niyazi, Bilimsel Araştırma Yöntemi, Dördüncü Basım, Ankara, 1991.

_____ , Araştırmalarda Rapor Hazırlama, Dokuzuncu Basım, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 1998.

KOCAOLUK, Fatma, M. Şükrü KOCAOLUK. İlkokul Programı, yirmi beşinci baskı, Kocaoluk Yayınevi, Cilt I,II., İstanbul, 1994.

_____ , İlköğretim Okulu Programı, Otuzikinci baskı, Kocaoluk Yayıncılık, İstanbul, 2000.

MOAFFAT, PH. D. Maurice P. Sosyal Bilgiler Öğretimi, (Çeviren, Maarif Basımevi), İstanbul, 1957.

NAS, Recep. Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, birinci baskı, Ezgi Kitabevi, Bursa, 2000.

ONUR, Bekir. Gelişim Psikolojisi, ikinci baskı, Verso Yayıncılık, Ankara, 1991.

ÖZDEN, Yüksel. Öğrenme ve Öğretme, Üçüncü baskı, Pegem Yayıncılık, Ankara, 1999.

ÖZÇELİK, Durmuş Ali. İnsan Nitelikleri Ve Okulda Öğrenme, (Benjamin S. Bloom) birinci baskı, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1979.

JEAN, Piaget. (Çeviren, Hüsen PORTAKAL). Çocukta Zihinsel Gelişim, Cem Yayınevi, İstanbul, 1999.

SAVAŞ, Behsat. Perihan ÜNÜVAR, Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme El Kitabı, T.C. MEB Projeler Koordinasyonu Merkezi Başkanlığı, Ankara, 2001

SENEMOĞLU, Nuray. Gelişim Öğrenme Ve Öğretim -Kuramdan Uygulamaya-, Gazi Kitabevi, Ankara, 1998.

SÖNMEZ, Veysel. Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1999.

_____ , Hayat Bilgisi Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1999.

Öğretmen El Kitabı -Genel- Özel Öğretme yöntemleri, genişletilmiş ikinci baskı, Yargı Yayınları, Ankara, 1986.

TEKIŞİK, Hüseyin Hüsnü, Betül Turan **TEKIŞİK**. Sosyal Bilgiler Öğretimi Rehberi, Ege Yayınevi, İzmir, 1969.

ÜLGEN, Gülten. Öğretmenler İçin Piaget İlkeleri, Lazer Ofset Matbaacılık, Ankara, 1992.

_____, Kavram Geliştirme -Kuramlar ve Uygulamalar- geliştirilmiş ikinci baskı, Setma Yayınevi, Ankara, 1996.

ŞAHİN, Cemalettin. Sosyal Bilgiler, Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi, Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001.

YILDIRIM, Ramazan. Öğrenmeyi Öğrenmek, dördüncü baskı, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1999.

ARAŞTIRMALAR VE DERGİLER;

ANIL, Handan. “İlköğretim Kurumlarında Uygulanan Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi.” Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 1999.

AYDINER, Nurettin. “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarına İlişkin Öğretmen ve Müfettiş Görüşleri”, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1995.

BEYAZITOĞLU, Ethem Nazif. “İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Öngörülen Kavramların Kazandırılma Düzeyi” Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1991.

GÖLGESİZ GEDİKLER, Hülya. “İlköğretim Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Tarih Konularının İşlenişi.” Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1998.

GÜVENDİ, Mustafa. Bilişsel Giriş Davranışları İle Akademik Başarı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma, Selçuk Üniversitesi VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongre Kitabı, Cilt I, Sayfa 163- 170, Konya, 1998.

MENTİŞ, Ayşe. “İlköğretim I. Aşama Sosyal Bilgiler Dersi Duyuşsal Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyinin Bazı Değişkenler açısından Değerlendirilmesi”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 1991.

PIRİNÇDANE, Meryem. “İlköğretim I. Kademe Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirmesi”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1997.

ÜSTÜN, Elif. Berrin AKMAN. Farklı sosyoekonomik kökenli 6 yaş grubu çocukların ilkokula hazırlık düzeylerinin bir değerlendirilmesi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1999.

YAMAN, Rahmi. “Türkiye Cumhuriyeti’nde İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminin Evrimi”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van, 1999.

YÖK, Öğretmen Eğitimi Dizisi, Sosyal Bilgiler Öğretimi, Dünya Bankası, YÖK ve MEB Projesi, Ankara, 1997.

YEŞİL, Rüştü. Sosyal Bilgiler Ders Programının Niteliği, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 1996.

MEB, 222 Sayılı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, Milli Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulu, Ankara, 1997.

2484 Sayılı Tebliğler Dergisi, Cilt 61, TC. MEB Talim Terbiye Kurulu, Ocak, 1998.

2487 Sayılı Tebliğler Dergisi, Cilt 61, TC. MEB Talim Terbiye Kurulu, Nisan, 1998.

EKLER

ARAŞTIRMADA KULLANILAN BAŞARI TESTLERİ VE TUTUM ÖLÇEKLERİ

9. İstiklâl Marşı niçin önemlidir?

- A.Tören ve bayramlarda söylendiği için,
- B.Bağımsızlığın belirtisi olduğu için,
- C.Güzel ve hoşumuza giden bir marş olduğu için,

10. Aşağıdakilerden hangisi, Cumhuriyet yönetiminin kazandırdığı bir yeniliktir?

- A.Endazenin uzunluk ölçüsü olarak kullanılması,
- B.Halkın yöneticilerini kendisinin seçmesi,
- C.İletişim araçlarının yaygınlaşması,

11. İlk Cumhurbaşkanı kimdir?

- A. Atatürk
- B. İsmet İnönü
- C. Turgut Özal

12. Pusula ne işe yarar?

- A. Isı Ölçmeye
- B. Yönleri bulmaya
- C. Zamanı göstermeye

13. Mahallede isteyenlere oturma belgesi, kimlik belgesi gibi belgeleri kim verir?

- A. Belediye Başkanı
- B. Kaymakam
- C. Mahalle Muhtarı

14. Nüfusu iki binden az olan yerlere ne ad verilir?

- A. Kasaba
- B. Köy
- C. İlçe

15. "İl ya da ilçe halkının temizlik, aydınlatma ve su ihtiyaçlarını karşılar."

Bu teşkilatın adı aşağıda verilenlerden hangisidir?

- A. Belediye
- B. İtfaiye
- C. Muhtarlık

16. Aşağıdakilerden hangisi, köylünün sürekli yaptığı işlerdendir?

- A. Ticaret
- B. El sanatları
- C. Tarım ve hayvancılık

17. Yalnız yaşayan insanların karşılaştığı en büyük zorluk aşağıdakilerden hangisidir?

- A. İnsanların yalnız başına canının sıkılması, arkadaş bulamaması.
- B. İnsanın yalnızken korkması ve tehlikede olması
- C. İnsanın ihtiyaçlarını tek başına karşılamada güçlük çekmesi.

18. Toplumda pek çok mesleğin var olmasının nedeni nedir?

- A. İnsan ihtiyaçlarının çeşitliliği.
- B. İnsanların değişiklikten hoşlanması.
- C. İnsanların farklı yerlerde oturmaları.

ÜÇÜNCÜ SAYFAYA GEÇİNİZ.

19. Sosyal kurumlar hangi ihtiyaçları karşılamak için kurulmuştur?
A. Bireysel ihtiyaçları B. Aile ihtiyaçlarını C. Toplumsal ihtiyaçları
20. Aşağıdakilerden hangisi Cumhuriyet yönetimiyle kazandığımız haklardandır?
A. Seçme ve seçilme hakkı B. Eğlenme ve dinlenme hakkı
C. Beslenme ve barınma hakkı
21. Aşağıdakilerden hangisi, mesleklerin özelliklerinden birini doğru olarak belirtiyor?
A. Bazı meslekler daha değerlidir.
B. Bazı meslekler az, bazı meslekler orta derecede, bazıları da az değerlidir.
C. Her meslek değerlidir.
22. Aşağıdakilerden hangisi beslenmede görgü kuralı değildir?
A. Yemekleri dökmeden yemek. B. Ağıza küçük lokma almak.
C. Ağızda yiyecek varken konuşmak.
23. Dinlenmek için aşağıdakilerden hangisi yapılabilir?
A. Kitap okunup müzik dinlenebilir ve resim yapılabilir. B. Sürekli yatıp uyunabilir
C. Anne – babaya işlerinde yardım edilebilir.
24. Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?
A. Güneş ışınları canlılar için zararlıdır.
B. Yazın sıcak saatlerinde fazla kalmak zararlıdır.
C. Oyun çocuklar için zararlı bir uğraştır.
25. Aşağıdakilerden hangisi duyu organlarımızdan biri değildir?
A. Kulak B. Beyin C. Deri
26. Aşağıdakilerden hangisi, canlıların ortak özelliklerinden değildir?
A. Çoğalmak B. Büyümek C. Düşünmek
27. Aşağıdakilerden hangisi, hayvanların yaşaması için gerekli unsurlardan biri değildir?
A. Hava ve su B. Besin C. Toprak
28. Ay ile ilgili bilgilerden hangisi doğrudur?
A. Ay, Dünyamıza en yakın gezegendir.
B. Ay'a ilk defa 1979 yılında çıkılmıştır.
C. Yapılan incelemelere göre Ay'da hayat vardır.

DÖRDÜNCÜ SAYFAYA GEÇİNİZ.

29. Güneş etrafında dönen, ışığını Güneş'ten alan gök cisimlerine ne ad verilir?

A. Galaksi

B. Gezegen

C. Yıldız

30. Aşağıdakilerden hangisi geceleyin yönümüzü bulmamıza yarar?

A. Ay

B. Çoban Yıldızı

C. Kutup Yıldızı

31. Uzay nedir?

A. Dünyayı, Ay'ı ve bütün gezegenleri içinde bulunduran boşluktur.

B. Dünyayı ve Ay'ı içinde bulunduran sonsuz boşluktur.

C. Güneş sistemini içinde bulunduran ve bir yol gibi gökyüzünde uzanan bölgedir.

32. Türkiye Büyük Millet Meclisi açılmasaydı aşağıdakilerden hangisi olurdu?

A. Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlanamazdı.

B. Ülkemizin yönetiminde halkın katılımı sağlanamazdı.

C. Samsun, Erzurum, Amasya ve Sivas'ta toplantılar yapılamazdı.

33. "23 Nisan" tarihini bayram olarak kutlamamızın nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A. Cumhuriyetin mecliste ilan edilmesi

B. Atatürk'ün Samsun'a çıkması

C. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılması

34. Kurtuluş Savaşının yapılmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A. Yurdumuzu düşmanların işgal etmiş olması

B. Devletimizin yeni topraklar kazanmak istemesi

C. Yurdumuzdaki padişah yönetimine son verilmek istenmesi

35. Kurtuluş Savaşının kazanılmasında aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?

A. Ordularımızın güçlü olmasının

B. Halkın dayanışmasının

C. Düşman askeri kuvvetlerinin zayıf olması

36. Aşağıdakilerden hangisi Kurtuluş Savaşı içinde yer alan savaşıardan biri değildir?

A. I. ve II. İnönü muharebeleri

B. Sakarya Meydan muharebesi

C. Çanakkale Muharebesi

37. Aşağıdakilerden hangisi maddenin hallerindendir?

A. Sert hali

B. Gaz hali

C. Bozuk hali

BEŞİNCİ SAYFAYA GEÇİNİZ.

38. Aşağıda verilenlerden hangisi maddenin hal değişimini anlatır?
A. Buzun eritilerek su haline getirilmesi bardağa konulması buruşturulması
B. Sürahideki suyun
C. Kâğıdın yırtılıp
39. Aşağıdaki maddelerden hangisi gaz halindedir?
A. Meşrubatlar
B. Tuz
C. Hava
40. Aşağıdakilerden hangisi madde değildir?
A. Ses
B. Cam
C. Hava
41. Büyüklüğü bir çay bardağı kadar olan, aşağıdaki maddelerden hangisi daha hafiftir?
A. Tahta
B. Sünger
C. Taş
42. Güneş enerjisinden Rüzgâr Pervanelerinden Yukarıdakilerin kaçından yararlanılarak elektrik üretilir?
Suyun hareket enerjisinden Sıvı ve katı yakıtların enerjilerinden
A. 2'sinden
B. 3'ünden
C. 4'ünden
43. Bir insanın ne kadar enerjiye ihtiyacı olduğu neye göre belirlenir?
A. boyuna göre
B. yaşına ve işine göre
C. ağırlığına göre
44. Aşağıdakilerden hangisini yaparken daha az enerji harcarız?
A. Uyurken
B. Yürürken
C. Oyun oynarken
45. Bir işi yapabilmek için aşağıdakilerden hangisine ihtiyacımız vardır?
A. Çalışmaya
B. Enerjiye
C. Hareket etmeye

TEST BİTTİ, CEVAPLARINIZI KONTROL EDİNİZ.

ADI SOYADI;
SINIFI VE ŞUBESİ; 4 /.....
OKULU:

SOSYAL BİLGİLER TEST SORULARI

- Aşağıdaki tanımlardan hangisi aileyi tam olarak belirtiyor?**
 - Anne ve babalardan meydana gelen büyük bir topluluktur.
 - Yapılmış bir anlaşma sonucu birlikte yaşayan erkekle kadın ve onların çocuklarından meydana gelen topluluktur.
 - Yakın akrabalık ilişkileri olan insanlardan meydana gelen topluluktur.
 - Bir apartmanda oturan yakın akrabaların meydana getirdiği topluluktur.
- Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?**
 - Aile hayatının düzenli olması çocukların sağlam ve kişilikli olarak yetişmesini sağlar.
 - Aile kurumunun sağlam olması toplumun ve devletin güçlü olmasını sağlar.
 - Çocuğun eğitiminde ve okul başarısında ailenin rolü yoktur.
 - Akraba evliliklerinden olan çocukların, özürli olarak doğma ihtimali yüksektir.
- Aşağıdakilerden hangisi çekirdek ailede bulunmaz?**
 - Anne
 - Kardeş
 - Baba
 - Nine
- Aile bütçesi ile ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi söylenilebilir?**
 - Aile bütçesi, bir ailede yaşayan kişi başına düşen paydır.
 - Bütçe hazırlanması çocukların daha rahat para harcamalarını sağlar.
 - Aile bütçesi, bir ailenin giderlerinin gelirlerine göre ayarlanmasıdır.
 - Aile bütçesi, bir ailenin bir yıl boyunca sağladığı gelirlerinin tamamıdır.
- Aşağıdaki davranışlardan hangisi aile bütçesinin uygun kullanımına örnek verilemez?**
 - Planlı yaşamak ve genel masrafları en ucuza getirmek.
 - Kazanılan bütün parayı biriktirmek için saklamak.
 - Parayı, araç gereçleri dikkatli, yerinde ve yeteri kadar kullanmak.
 - Zamanı boşa harcamamak ve planlı çalışmak.
- Aile hayatında aşağıda belirtilenlerden hangisi demokratik bir davranıştır?**
 - Bütün bireylerin düşünce ve görüşlerine saygı gösterilmesi
 - Anne ve babanın kuralları koyması ve bunlara uyulması
 - Çocukların söylenilen her şeyi kabul edip uyması,
 - Aile bireylerinin yazılı ve kanuni kurallara uyması

İKİNCİ SAYFAYA GEÇİNİZ.

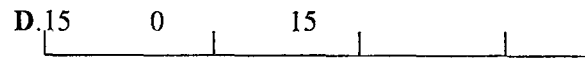
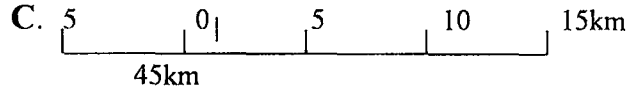
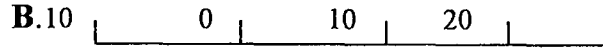
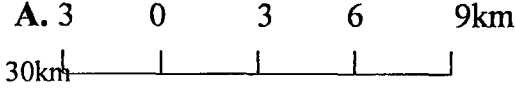
7. Suyun kullanımı ile ilgili olarak hangi ifade yanlıştır?
- A. Sağlığımızı ve temizliğimizi koruyabilmek için su kullanımından çekinmemeliyiz.
B. Temizliğin sağlanabilmesi için suya ihtiyaç vardır.
C. Gereksiz yere su tüketimi zamanla susuz kalınmasına neden olabilir.
D. Dünyadaki su kaynakları sınırsız ve bitmeyecek kadar çoktur.
8. Aşağıdakilerden hangisi, okulda eğitim ve öğretim işlerinin yürütülmesiyle ilgilenmez?
- A. Müdür B. Hizmetli C. Öğretmen D. Müdür Yardımcısı
9. İçinde yaşadığımız en büyük toplum nedir?
- A. Aile B. Okul C. Millet D. Vatan
10. Aşağıdakilerden hangisi, okulda kurallara uymamızın sebeplerinden biri değildir?
- A. Eğitim – öğretim çalışmalarının daha iyi yürütülmesini sağlamak
B. Günlük hayatta uymamız gereken kurallara daha okulda iken alışmak
C. Öğretmen ve idarecilerin gürültüden rahatsız olmamasını sağlamak
D. Kendimize ve çevremize zarar vermemek
11. Demokratik bir okul hayatının oluşturulmasında öğrencilere düşen görevler arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?
- A. Disiplini bozacak davranışlardan kaçınmak
B. Okulun eşya ve malzemelerini korumak
C. Okulda yapılmasını istediği bir uygulama ile ilgili olarak idarecilere görüş bildirmek
D. Öğrencilerin de bazı hakları olduğunu bilerek özgürce davranmak
12. Aşağıdaki davranışlardan hangisi daha güzel bir okul oluşturmakta etkilidir?
- A. Sınıfı ve koridorları bayramlarda süslemek
B. Okulda her bölümü amacına uygun olarak kullanmak
C. Okul bahçesinin tamamını oyun alanı olarak kullanmak
D. Okula daima yeni ve güzel kıyafetlerle gelmek
13. Bir öğretmen öğrencilerinin en çok hangi davranışından mutlu olur?
- A. Öğrencilerin günlük hayatta ve derslerinde başarılı olmalarından
B. Öğretmenler gününde kendisine hediyeler getirilmesinden
C. Okulda bazı işlerinin yapılmasında kendisine yardımcı olunmasından
D. Sınıfının daima sessiz bir şekilde ders dinlemesinden

14. Yalnız yaşayan insanların karşılaştığı en büyük zorluk aşağıdakilerden hangisidir?
A. İnsanların yalnız başına canının sıkılması, arkadaş bulamaması.
B. İnsanın ihtiyaçlarını tek başına karşılamada güçlük çekmesi.
C. İnsanın yalnızken korkması ve tehlikede olması.
D. Teknolojik gelişmelerden ve olaylardan haberdar olamaması
15. Toplumu oluşturan bireylerin duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda bağlılık göstermesine ne denir?
A. Yardımlaşma B. İş bölümü C. Dayanışma D. İş birliği
16. Toplum içindeki bireylerin birbirleriyle ve devletle olan ilişkilerini düzenleyen kuralların bütünü, aşağıdakilerden hangisidir?
A. Hukuk kuralları B. Görgü kuralları C. Din kuralları
D. Adet ve gelenekler
17. Toplumda kendiliğinden doğan, nesilden nesle geçerek yerleşen davranış kurallarına ne denir?
A. Görgü kuralları B. Örf ve adetler C. Ahlak kuralları
D. Toplum kuralları
27. Dayanışma toplum hayatında aşağıdaki düşüncelerden hangisini getirmez?
A. Toplumun mutluluğu için çalışmayı
B. Başkalarının kusurlarında kendisinin de payı bulunduğunu
C. Kendisini diğer kişilerden daha üstün tutmayı
D. Hoşgörülü olmayı
19. Bir sokağın bağlandığı geniş ve işlek yollara ne ad verilir?
A. Patika B. Ana yol C. Cadde D. Uzun yol
20. I-Ahlâk Kuralları II-Gelenekler III-Yönetmelikler
IV-Kanunlar
Yukarıda, toplum hayatını düzenleyen kurallardan bazıları verilmiştir. Bu kurallardan yazılı olanlar aşağıdakilerden hangisinde birlikte gösterilmiştir?
A. III ve IV 'de B. II ve III 'de C. I ve IV 'de
D. I ve II 'de
21. Sokakların, caddelerin ve buralardaki evlerin ayrı ad ve numaralarının olması neye yarar?
A. Bu evlerin yönlerinin saptanmasına
B. Buralarda kaç evin bulunduğunun bilinmesine
C. Sokak ve caddelerin tanınmasına
D. Bir yerin nerede olduğunun kesin olarak bilinmesine

22. Düzgün bir çubuğun öğle saatindeki en kısa gölgesi, hangi yönü gösterir?
A.Doğuyu B.Batıyı C.Güneyi D.Kuzeyi
23. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
A.Kroki, ölçüsüz ve kabataslak bir çizimdir.
B.Kroki, belli bir ölçüde küçültme sonucu gerçekleştirilen bir çizimdir.
C.Kroki, ayrıntılı ve güvenilir bir çizimdir.
D.Kroki; kent, bölge gibi büyük yerlerin çizimidir.
24. Mahallelerden oluşan yerleşim yerlerine ne ad verilir?
A.Sokak B.Semt C.Bulvar D.Cadde
25. Bir kesir ölçekte, payda neyi gösterir?
A.Plan ya da harita üzerindeki uzunluğu
B.Plan yada haritanın uzun kenarını
C.Gerçek uzunluğun kaç kez küçültüldüğünü
D.Gerçek uzunluğun kaç kez büyütüldüğünü
26. Aşağıdakilerden hangisi, planların kullanıldığı yerleri gösteriyor?
A.Endüstri B.Şehircilik, ulaşım C.Ticaret
D.Tarım
27. Plan ve haritalardaki küçültme oranına ne denir?
A.Ölçü B.Uzunluk C.Kesir D.Ölçek
28. Yüzümüzü doğuya döndüğümüzde, sağ kolumuz hangi yönü gösterir?
A.Güneyi B.Güneybatı C.Kuzeyi D.Kuzeybatı
29. Arkadaşına evini bir kağıt üzerinde tarif etmek isteyen birisi aşağıdakilerden hangisini kullanır?
A.Plan B.Taslak C.Kroki D.Harita
30. Aşağıdakilerden hangisinden faydalanarak yönümüzü bulamayız?
A.Grafik B.Pusula C.Çubuk metodu
D.Güneş
31. “1/400.000 ölçekli bir haritada 2cm ile gösterilen bir yer, başka bir haritada 4cm ile gösterilmiştir.” Buna göre ikinci haritanın ölçeği aşağıdakilerden hangisidir?
A.1/200.000 B.1/400.000 C.1/600.000 D.1/800.000

BEŞİNCİ SAYFAYA GEÇİNİZ.

32. Aşağıda verilen çizgi ölçeklerden hangisini kullanarak yeryüzünü daha ayrıntılı gösterebiliriz?

30

33. Doğu yönü ile kuzey yönü arasındaki dik açının açısı ortayı hangi yönü gösterir?

A. Kuzeydoğuyu B. Güneydoğuyu C. Kuzeybatıyı D. Güneybatıyı

34. Bir plan çizmek için aşağıdaki bilgilerden hangisine ihtiyaç vardır?

A. Planın ölçeğine B. Plan çizilecek yerin krokisine
C. Planı çizilecek yerin ölçümlerine D. Planı çizilecek yerin görülmesine

35. Aşağıdakilerden hangisi en küçük yerleşim yeridir?

A. Kasaba B. Mahalle C. Kent D. Semt

36. Ölçeği 1/50 olan bir ev planında çalışma odasının eni 6 cm, boyu da 8 cm olarak gösterilmiştir. Buna göre çalışma odasının gerçek eni ve boyu aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A. 500 – 1000 cm B. 600 – 800 cm C. 300–400 cm D. 60–80 cm

37. Aşağıdakilerden hangisi haritanın tanımıdır?

A. Bir yerin kuşbakışı görünüşüdür.
B. Yeryüzünün kuşbakışı görünümünü ölçek dahilinde küçültülüp çizmedir.
C. Bir yerin küçültülmüş görünümüdür.
D. Bir yeri, göz kararı ile kabataslak küçülterek kağıt üzerine çizmedir.

38. Aşağıdaki kurallardan hangisinin yaptırımını diğerlerinden daha güçlüdür?

A. Ahlak B. Din C. Görgü D. Hukuk

ALTINCI SAYFAYA GEÇİNİZ.

39. Eğitim yapılmazsa, aşağıdakilerden hangisi uzun dönemde ortaya çıkardı?

- A.İnsanlar okuma yazma öğrenemezler.
- B.Ulusal birlik ve bireylerin yetiştirilmesi sağlanamaz.
- C.İnsanlar doğru ve iyi davranamazlar.
- D.Gelenek ve görenekler kuşaktan kuşağa aktarılamaz.

40. İki kasabanın arası 25 km'dir. 1/500.000 ölçekli bir haritada bu uzaklık kaç cm ile gösterilir?

- A.5 cm ile B.5 km ile C.20 cm ile D.25 cm ile

TEST BİTTİ, CEVAPLARINIZI KONTROL EDİNİZ.

EK-3
SOSYAL BİLGİLER TUTUM ÖLÇEĞİ

1. Sosyal Bilgiler dersi beni ilgilendirmiyor.
A.Evet, ilgilendirmiyor. B.Bazen ilgilendirmiyor. C.Hiç ilgilendirmiyor.
2. Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili yazılar ve kitapları okumaktan zevk alırım.
A.Evet, zevk alırım B.Bazen zevk alırım C.Hiç zevk almam.
3. Öğretmenim zorlamasa Sosyal Bilgiler dersine çalışmazdım.
A.Evet, çalışmazdım B.Bazen çalışırdım C.Hayır, çalışırdım.
4. Ders kitabı dışında Sosyal Bilgilerle ilgili kitap okumam.
A.Evet, okumam B. Bazen okurum C.Hiç okumam
5. Sosyal Bilgiler dersi ile ilgilenmek hoşuma gidiyor.
A.Katılıyorum B.Bazen Hoşuma gidiyor C.Hoşlanmıyorum
6. Sosyal Bilgiler dersi dinlemekten hoşlanıyorum.
A.Evet, hoşlanıyorum. B.Bazen hoşlanıyorum. C.Hoşlanmıyorum.
7. Sosyal Bilgiler dersi çalışırken canım sıkılır.
A.Evet, sıkılır B. Bazen sıkılır C. Hiç sıkılmaz
8. Sosyal Bilgiler dersini öğrenmek bence gereklidir.
A. Evet , gereklidir B.Biraz gereklidir C.Gereksizdir
9. Bilgili biri olmak için Sosyal Bilgiler dersi çok önemli değildir.
A.Evet, gerekli değildir B.Biraz gereklidir C.Hayır, gereklidir.
10. Okulda Sosyal Bilgiler dersi başlayınca korkuyorum.
A.Evet, korkuyorum B.Bazen korkuyorum C.Hayır, korkmuyorum
11. Sosyal Bilgiler dersinde söz almak ve derse katılmak istiyorum.
A.Evet B.Bazen C.Hayır, katılmak istemiyorum
12. Sosyal Bilgiler dersinde öğrendiklerimin günlük hayatımda işime yarar.
A.Evet, işime yarar B.Bazen yarar C.Hiç yaramaz
13. Sosyal bilgiler dersi konularını öğrenmek istiyorum.
A.Evet B.Bazen C.Hayır
14. Bu yıldan sonra da Sosyal Bilgiler dersi okumak istiyorum.
A.Evet B.Biraz C.Hayır
15. Sosyal Bilgiler dersi sıkıcıdır.
A.Evet B.Biraz C.Hayır
16. Ders programında Sosyal Bilgiler dersinin saat sayısı keşke artırılsa;
A.Evet, artırılsın B.Fark etmez C.Hayır, artırılmasın

EK-4

TESTLERİN UYGULANMASINA İLİŞKİN İZİN YAZILARI

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.4.42.00.07.311/

KONU : Anket Uygulaması

30.05.01* 1890

MERAM İLÇE MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

İLGİ : S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 29.05.2001 gün ve 1231 Sayılı Yazısı.

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Programı ve Öğretimi bilim dalı yüksek lisans programı öğrencisi Ahmet KURNAZ'ın "İlköğretim 4.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Bilişsel ve Duyuşsal Giriş Davranışlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi" konusunda ilçeniz ilköğretim okullarında anket uygulama isteğine ilişkin ilgi yazı ekinde alınan anket formu ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Duran GÜNDOĞDU
Müdür a.
Şube Müdürü

EKLER :
Ek-1: 1 Anket Formu.(5sayfa)

DAĞITIM :
Karatay, Meram ve Çumra
İlçe Millî Eğitim Müdürlüğüne.

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.4.42.00.07.311/

KONU : Anket Uygulaması

30.05.01* 18908

KARATAY İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

İLGİ : S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 29.05.2001 gün ve 1231 Sayılı Yazısı.

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Programı ve Öğretimi bilim dalı yüksek lisans programı öğrencisi Ahmet KURNAZ'ın "İlköğretim 4.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Bilişsel ve Duyuşsal Giriş Davranışlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi" konusunda ilçeniz ilköğretim okullarında anket uygulama isteğine ilişkin ilgi yazı ekinde alınan anket formu ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Duran GÜNDOĞDU
Müdür a.
Şube Müdürü

EKLER :
Ek-1: 1 Anket Formu. (5 sayfa)

DAĞITIM :
Karatay, Meram ve Çumra
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne.

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.4.42.00.07.311/

KONU : Anket Uygulaması

30.05.01* 18908

ÇUMRA İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

İLGİ : S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 29.05.2001 gün ve 1231 Sayılı Yazısı.

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Programı ve Öğretimi bilim dalı yüksek lisans programı öğrencisi Ahmet KURNAZ'ın "İlköğretim 4.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Bilişsel ve Duyuşsal Giriş Davranışlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi" konusunda ilçeniz ilköğretim okullarında anket uygulama isteğine ilişkin ilgi yazı ekinde alınan anket formu ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Duran GÜNDOĞDU
Müdür a.
Şube Müdürü

EKLER :
Ek-1: 1 Anket Formu. (5 sayfa)

DAĞITIM :
Karatay, Meram ve Çumra
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne.

T.C.
ÇUMRA KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

AYI :B.08.4.MEM.12.12.07-510/1168
DNU :Başarı Testi

07.05.2001

KAYMAKAMLIK MAKAMINA
ÇUMRA

Selçuk Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü öğrencisi ve ilçemiz Alibeyhüyüğü Cumhuriyet İlköğretim Okulu öğretmen hmet Kurnaz'ın "İlköğretim IV. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde Bilisel ve Duyusal giriş davranışlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi"konulu tezi için içeri Çumra Ziya Gökalp ve İthaf Paşa İlköğretim okullarında test yapması dairemizce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülürse olurlarınıza arz ederim.

Basri BAYBAKCI
İlçe Milli Eğitim Müdürü

O L U R
07.05.2001

Osman BİLGİN
Kaymakam v.

O. h

